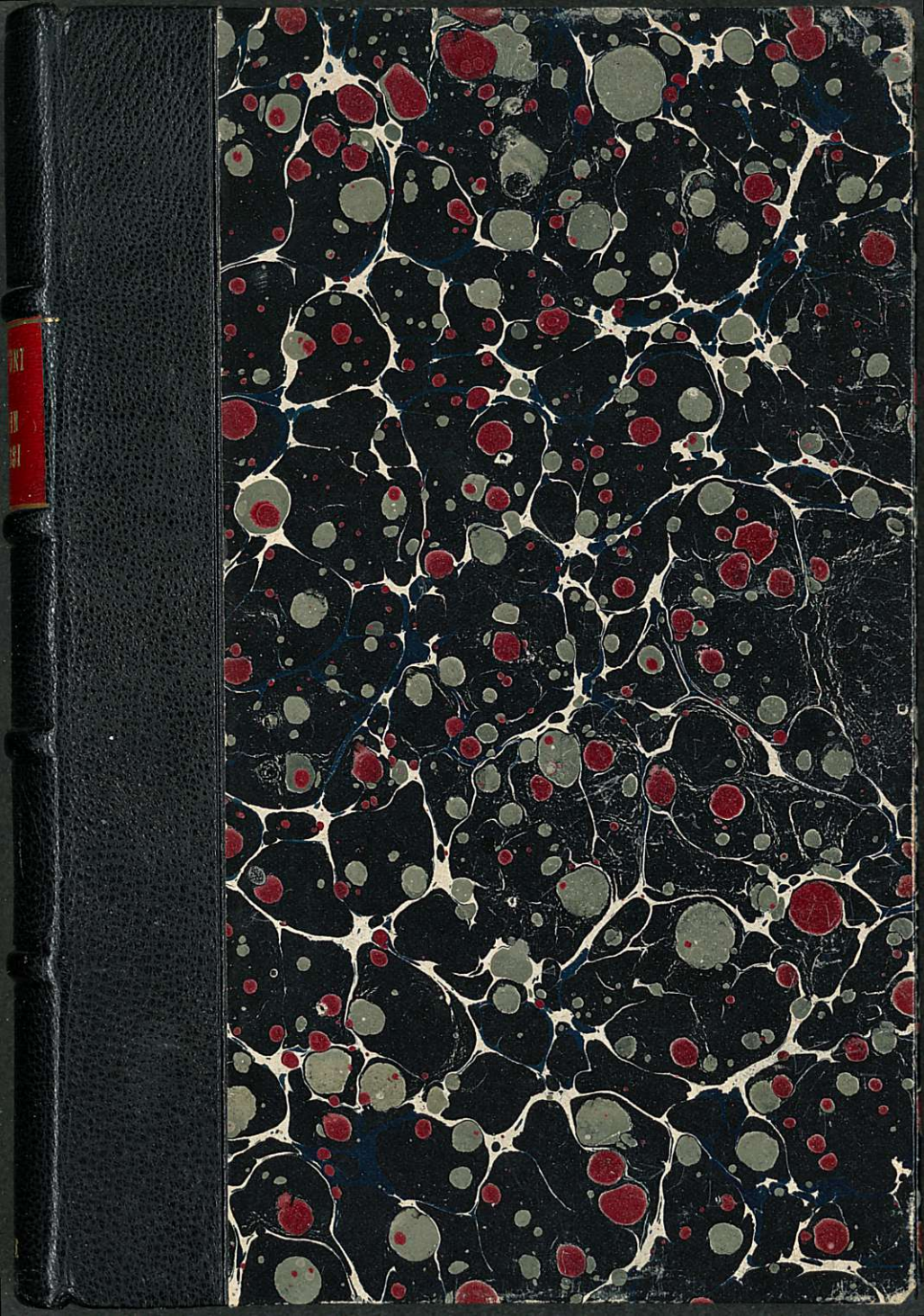

BIBLIOTHECA · UNIV · HALENSIS
TUTIUM SAPIENTIS

MARIA JOTUNI

KURDIN PRINSSI

KOLMINÄYTÖKSINEN
FARSSIKOMEDIA

OTAVA

156.

KURDIN PRINSSI

MARIA JOTUNI

KURDIN PRINSSI

KOLMINÄYTÖKSINEN
FARSSIKOMEDIA

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Copyright by »Suomen Näytelmäkirjailijain liitto»
1932.

Kustannusosakeyhtiö Otavan
kirjapaino, Helsingissä, 1932

HENKILÖT:

AMI MERIUS, entinen rohdoskauppias
HILDUR, hänen vaimonsa
KAARLO, heidän poikansa, ylioppilas
EMMA FLEUR, Hildurin sisar, baarin omistajatar
CHARLES, Emman poika
HUA-LILANG, kiinalainen nainen
IMMANUEL FOLIO, itämaisten kielten professori
HELLÄ HULAUS, hammaslääkäri
EEVA HILLERI, sisäkkö
SERULIINA HILLERI, Eevan äiti
SUSANNA, kuuro keittäjätär
SJÖBERG, vahtimestari

I NÄYTÖS.

Suuri ruokasali Meriuksen huoneistossa, ilmava ja porvarillisesti hyvin kalustettu. Keskellä ruokapöytä tuoleineen, sivuilla oikealla ja vasemmalla suuria nojatuoleja, joiden vieressä pikkupöytiä. Ovia oikealla ja vasemmalla. Oikealla olevan oven vieressä puhelin pienellä pöydällä, tuoli sen ääressä.

KAARLO

(siisti, noin kahdenkymmenen vanha ylioppilas, istuu ruokapöydän ääressä lopettaen teen juontiaan): Emma-täti tulee siis pian Amerikasta?

HILDUR

(sievä, naisellinen ja naiivi, noin neljänkymmenen ikäinen, mutta hyvin säilynyt): Huomisessa laivassa hänen pitäisi tulla.

KAARLO:

Sinusta se on varmaan hauskaa?

HILDUR:

Mitäpä hauskaa siinä on.

KAARLO:

Saat nähdä sisaresi kahdenkymmenen vuoden perästä.

HILDUR:

Kahdenkymmenen yhden. Jaa — jaa.

KAARLO:

Sinä et siis pidä hänestä? Hän on kuitenkin ainoa sisaresi.

HILDUR:

Myöhemmällä iällä ei ole sisaria eikä veljiä. On vain ne, joista pitää, ja ne, joista ei pidä.

KAARLO:

Niin. Mutta Emma-täti on rikas. Hän testamenttaa meille kerran omaisuutensa.

HILDUR:

Sitä hän ei tee. Neljänkymmenen vanhana ei ajatella kuolemaa vielä. Eikä hän kuole ensihätään. Vielä hän menee naimisiinkin. Kun on rahaa, saa mitä tahtoo. Miehen ainakin saa aina rahalla.

KAARLO:

Eipä hän ole vielä sitä kauppaa tehnyt. Hän kai odottaa oikeaa rakkautta.

HILDUR:

Ennen Amerikkaan menoaan oli hän rakastunut erääseen.

KAARLO:

Kehen?

HILDUR:

Isääsi.

KAARLO:

Ha-ha-haa. Isään? Suo anteeksi, että minä nauran. Voiko joku yleensä rakastua isään? No, muut paitsi sinä tietysti, silloin nuorena ja kokemattomana.

HILDUR:

Oliko se sinusta niin tyhmää?

KAARLO:

Noo, niinkuin yleensä. Mutta Emma-tädin, mitä rakkautta se sellainen on? Se oli ennen naimistasi tietysti?

HILDUR:

Ei, naimiseni aikana.

KAARLO:

Ha-ha-haa. Suo anteeksi. Mikä idylli. Ja isä?

HILDUR:

Hän on aina ollut Emmaan ihastunut.

KAARLO:

Isän rakkaudet ovat vaarattomia, kun on kysymyksessä kunnon nainen.

HILDUR:

Sitäpä ei tiedä. Paljon huolta ne alussa antoivat. Onneksi sain silloin perinnön tädiltäni, niin että voimme myydä pois rohdoskaupat. Emma oli myyjättärenä toisessa kaupassa. Ja sitten yht'äkkiä muutti hän Amerikkaan.

KAARLO:

Olisitte voineet pitää ne rohdoskaupat. Olisimme nyt rikkaampia.

HILDUR:

Näin on ollut parempi. Korot riittävät elämiseen.

KAARLO:

Ja oletko sinä saanut olla varma isästä?

HILDUR:

Milloin miehestä voi olla varma?

KAARLO:

Koska et ole hänestä varma, älä laske aseitasi alas.

HILDUR:

Mitä aseita?

KAARLO:

Mitkä naisten taisteluaseet ovat? Puku, kauneus, nuoruus.

HILDUR:

Kauneus? Nuoruus? Onko se minun vallassani?

KAARLO:

Miksi ei? Poskille punaa, iloa mieleen. Hyvä kampaus. Hoidettu vartalo. Ja onhan kauneussalonkeja.

HILDUR:

Ja luulisitko minun voivan pettää sillä isää? Ja kenen kanssa minun pitäisi kilpailla?

KAARLO:

Nuorempien.

HILDUR:

Pelkäätkö Emmaa?

KAARLO:

En, vaan Eevaa.

HILDUR:

Oletko leikillinen? Kilpailla miehestänsä palvelustytön kanssa.

KAARLO:

Älä ole sokea. Jos Aatamilla olisi ollut palvelijatar, olisi se kilpaillut Eeva-rouvan kanssa.

HILDUR:

Luulin, että minulla oli oikeus vanheta jo rauhassa.

KAARLO:

Nykyaikainen nainen ei saa koskaan vanheta. Vanhuus on epämodernia. Käytä järkeäsi.

HILDUR:

Tällä iällä järkeä? Sehän on häpeä. Onnellinen vaimo ei tarvitse järkeä.

KAARLO:

Parasta nöyrtyä viisaaksi. Pane tuo palvelustyttö pois.

HILDUR:

Että isäsi hankkisi hänelle asunnon.

KAARLO:

Hyst! Isä tulee. *(Nousee ylös.)* Korjaa ilmettäsi. Älä näytä, että tiedät mitään. Älä rakenna kohtausta. Hyvästi. *(Menee oikealle.)*

HILDUR:

Petetty vaimo, ah mieletön raivo!

AMI

(lähellä viittäkymmentä, hyvin nuortea ja terve, tulee vasemmalta etuovesta. Hän on puoliksi pukeutunut, aamunuttu päällä ja tohvelit jalassa. Hän on loistavalla tuulella, rallattaa):

»Zwei rote Lippen und ein roter Tarragona —
und du bist glücklich, mit deiner Donna —
tar-ra-raa-ra-raa-ra-trallalaa.»

(On kulkenut puoliksi tanssiaskelin Hildurin ohi kiinnittämättä häneen huomiota, sitten kääntyy, kumartaa leikkisästi Hildurille.) Hyvää huomenta, kultaseni.

HILDUR:

Hyvää huomenta.

AMI

(menee rytmillisin askelin peilin ääreen vasemmalle, silittää tyytyväisenä päätänsä ja leukaansa ja rallattelee):

Yksi hummerin, hummerin poikanen,
yksi pieni, pieni tähtönen
loistavat taivahalla.
Niin mun syömmen, sydämeni myös
on aina, aina lemmentyöss',
kun se loistaa pimeässä yöss'.

HILDUR:

Et sinä satu vahingossakaan ajattelemaan elämän vakavuutta?

AMI:

Sitähän minä juuri ajattelen. Kun katson sinua, muistan, että olen itsekin jo vanha. Niin, niin, Hildur-kulta, sinä olet tietysti nuori, mutta minä olen vanha. Vanha olen, poikaparkasi. *(Koettaa peittää onnellisuuttaan.)* Ja mitäpä jos olisikin vanha, mutta kun on niin heikko kuin minä, oh hoh!

HILDUR:

Mikä sinulla taas on?

AMI:

Tämä ikä. Ja tämä ruumis. Jos ei olisi ruumista, olisi helpompi olla, henki vain, henki vain, jeekulin jeekuli.

HILDUR:

Mutta sinä näytät nuorelta ja onnelliselta.

AMI:

Niin, minä teeskentelen, sinun tähtesi. 'Mene pois kuolema, luotani', sanon. 'Älä lähesty minua, vanhuus!' Mutta minä olen liian ylpeä vaatiakseni elämältä viekkaasti sitä osaa, joka vain nuorelle kuuluu: rakkautta. Olen oikeamielinen. Yöt etenkin ovat pitkiä ja ikäviä, eronhetkiä elämästä.

HILDUR:

Jos muuttaisin sinun huoneeseesi nukkumaan?

AMI:

Ei mitään uhrausta.

HILDUR:

Minulle tuottaisi se iloa.

AMI:

Minun sairauteniko?

HILDUR:

Ei. Että voisin auttaa sinua. On ikävää nähdä sinun noin kärsivän.

AMI:

Jos rakastaa, kärsii mielellänsä. *(Unohtuu, hurmaantuneena.)* Oh, rakkaus, mikä hurma siinä *(Huomaa sanoneensa liikaa.)* — on ollut, niin, on ollut.

HILDUR:

Ketä — tuota — yhm — rakastat?

AMI:

Ketä kunniallinen mies rakastaa? Vaimoansa. Ketä, ketäs muuten?

HILDUR:

Jos jotakuta toista?

AMI:

Minä?

HILDUR:

Sinä.

AMI:

Sinä loukkaat minua syytökselläsi.

HILDUR:

Enhän minä syytä, minä vain kysyn.

AMI:

Sinä epäilet kuitenkin?

HILDUR:

En enempää kuin ennenkään.

AMI:

Niin, ennen sinä epäilit.

HILDUR:

Vain Emman aikana.

AMI:

No, oletko vielä mustasukkainen hänelle?

HILDUR:

En. Tiedän, ettet hänestä enää välitä.

AMI:

Niinkuin olisin välittänyt ennenkään.

HILDUR:

Olit häneen rakastunut, älä kiellä.

AMI:

Minkä nainen päähänsä saa, sen hän pääs-sänsä pitää.

HILDUR:

Minkä mies on päättänyt peittää, sen hän aina peittää.

AMI:

Tästä asiasta on nyt riidelty jo kaksikymmentä vuotta. Eikö se jo riitä? Eikö maailmassa muita asioita olekaan? Ikäänkuin minä olisin pystynyt pettämään sinua.

HILDUR:

Et ole siis pettänyt minua?

AMI:

En, en koskaan!

HILDUR:

Oletko siitä ihan varma?

AMI:

Enemmän kuin varma. Jos tytöt rakastuvat minuun miehekkään ja sankarillisen muotoni vuoksi, noh, sehän ei ole minun syytäni. Ainahan on joku, jonka ihannetta minäkin vastaan.

HILDUR:

Kuten Emma.

AMI:

Ei. Sinä itse esimerkiksi.

HILDUR:

Mitä sinä minusta tiedät?

AMI:

Että rakastat minua, koska minusta kiinni pidät. Enkä koskaan voisi kuvitella, että sinä karkaisit luotani.

HILDUR:

Kuten Emma.

AMI:

Emma, Emma!

HILDUR:

Ja nyt sähköttää tämä iankaikkinen Emma matkaltaan Atlantilta, että hän tulee ja tuo vieraita mukanaan. Oikean prinssin muka. Mitä pilaa se on?

AMI:

Amerikkalaista sukkeluutta. Joku liiketoveri. No, huomenna näemme. — Jos sinulla on laukussasi rahaa, annapa minulle, niin ei tarvitse mennä pankkiin.

HILDUR:

Joko on lopussa se, minkä annoin?

AMI:

Oliko se moite?

HILDUR:

Ei, ihmettely. *(Avaa laukkunsa ja antaa rahaa.)* Ole hyvä. Riittääkö?

AMI:

Tuhat. Kiitos, riittää.

HILDUR:

Älä tuhlaa.

AMI:

Mihinkä voisin? *(Syventyy katsomaan sanomalehteä.)*

HILDUR:

Hammaslääkäri neiti Hulaus maksoi juuri vuokransa. Olen luvannut hänen asua täällä kuin kotonansa.

AMI:

Häntä et pelkää?

HILDUR:

En. Kuule, mitä jos ostaisimme jonkin rohdoskaupan, että sinulla olisi työtä? Muuten sinulle jää aikaa liiaksi kaikkeen.

AMI:

Sinun olisi pitänyt se ennen ymmärtää.

HILDUR:

Minä ymmärsin sen, mutta minulla ei ollut silloin varaa valita. Nyt sinä ehkä pysyt.

AMI:

Älä ole siitä niin varma.

HILDUR:

Älä laske leikkiä. Työtä, tarvitset työtä. Ihminen ei voi elää ilman työtä.

AMI

(viittaa vasemmalle): Mitäs ne työntekijät siellä keittiössä räiskävät?

HILDUR:

Tietysti taas riitelevät. Eeva ärsyttää Susannaa.

AMI:

Pane pois se Eeva.

HILDUR:

Mitä sanot?

AMI:

Pane pois se tyttö.

HILDUR:

Mitä sinulla on häntä vastaan?

AMI:

Hän ei miellytä minua. Tyhmä maalaistyttö. Keräät tuollaisia ja tiedät, että minä rakastan vain kauniita ja näppäriä palvelijoita.

HILDUR:

Makusi ei ole huono. *(Menee vasemmalle.)*

AMI

(hymyilee ja osoittaa peukalolla itseään, rallattelee): Aika poika, valhepussi, vanha syntisäkki.

EEVA

(nuori, kaunis ja naiivi maalaistyttö tulee vasemmalta tuoden teetarjottimen, jonka asettaa pöydälle): Hyvää huomenta.

AMI:

Hyvää huomenta, lapsoseni. *(Nykii Eevaa leuan alta.)* Pulu, pulu.

EEVA:

Ei saa, jos joku tulisi. Minua voi naurattaa.

AMI

(ei tottele): Oletko pikku ystävättäreni?

EEVA:

Ystävätär? Se ei ole mitään.

AMI:

Mikäs olisi mitään?

EEVA:

Jos olisi oikea rouva.

AMI:

Kenenkä?

EEVA:

Vaikkapa teidän.

AMI:

Ei käy päinsä. Minullahan on rouva. Enkä minä voi rikkoa uskollisuuden lupaustani. Mikäs hieno mies minä silloin olisin.

EEVA:

Tehän sanoitte eilen, ettette pidä hänestä. Hän on vain laillinen. Ja laillinen ei ole mitään.

AMI:

Älä sano, kun et ole laillisen kanssa naimisissa, kuten minä.

EEVA:

Mutta olla oikea rouva on meikäläiselle kannattavin ammatti maailmassa.

AMI:

Siihen tarvitaan erinäisiä seikkoja.

EEVA:

Niin, sivistystä?

AMI:

Oikein arvattu. Kun sinä tulit meille ja minä annoin salamerkkejä silmilläni, ymmärsitkö, mitä tarkoitin?

EEVA:

Tottahan, arvasin, että te harrastatte tyttöjä.

AMI:

Ei, että minä olin rakastunut sinuun.

EEVA:

Senkin arvasin.

AMI:

Hyväpäinen tyttö. Sinä voit vielä oppia paljon ja päästä pitkälle.

EEVA:

Tahdon oppia ja menestyä maailmassa. Köyhällä tytöllä on omaisuutena nuoruus ja kauneus, sanoi äiti, mutta niitä pitää sivistyksellä sievistää, että niiden kauppa-arvo kasvaisi, sanoi hän.

AMI:

Sinun äitisihän on oppinut nainen.

EEVA:

Kun pettyy, niin oppii.

AMI:

Kun oppii, niin pettää.

EEVA:

Niinkö lie tapa herroissa. Mutta minun äitini sanoi, älä petä niin kauan kuin voit olla pettämättä ketään.

AMI:

Viisas rouva.

EEVA:

Ei, ei hän ole rouva.

AMI:

Koska hän oli naimisissa ja hänellä oli lapsia?

EEVA:

Ei, ehei. Tahi miksi hän ei olisi ollut? On hän ollut. Tahi ei, ei hän ole ollut. Ihan kuinka sen ottaa.

AMI:

Hänen miehensä on kuollut?

EEVA:

Ei. Hänen miehensä elävät.

AMI:

Hän on siis eronnut?

EEVA:

Ehei. He ovat hänestä eronneet.

AMI:

Montakin miestä?

EEVA:

Monta. Tahi päinvastoin ei yhtään. Kuinka sen ottaa. Hän on vain naimaton nainen, sellainen, sellainen kevyt siipilintu-liepastiina, niinkuin niitä sanotaan, niin hän on.

AMI:

No, sattuuhan jollekin sellainenkin äiti. Ja kuka on isäsi?

EEVA:

Hän on joku, joku mies. Mutta ei se, joka on minun laillinen isäni. Ei taida olla edullista kertoa siitä?

AMI:

Päinvastoin.

EEVA:

Äiti sanoi, että hänen onnistui saada narratuksi minun laillista isääni kirjoittamaan hänelle rakkauskirje, jonka nojalla hänet tuomittiin minun isäkseni. Ja niin sain minä eläkettä. Mutta toiset lapset eivät ole saaneet.

AMI:

Ha-ha-haa. Montako lasta äidilläsi on?

EEVA:

Meitä on neljä, kolme ilman minkäänlaista isää ja minä, jolla on isä.

AMI:

Isä, joka ei ole isä.

EEVA:

Hän on isä niin paljon kuin tarvitseekin, koska hän on maksanut isyydestään. Kyllä ne pettävät talonpojat näissä asioissa. Pettänevätköhän herrat?

AMI

(rykii): Yhm. Herrat? Ei, ei kai. Minä en yleensä, yleensä petä. Muita en voi niin varmaan taata.

EEVA:

Herrat ovat muuten kilttejä aina?

AMI:

Tietysti, yhm. Erittäin kilttejä. *(Ottaa Eevaa kädestä.)* Tällainen sievä käsi tarvitsee sormuksia, ja tuo rannekin kaipaa rannerenkaan.

EEVA:

Niin kaipaa. Mutta mistä niitä saisi?

AMI

(ottaa taskustansa rahan, jonka äsken sai): Ajattelin ostaa sinulle jonkin lahjan. *(Ojentaa rahan Eevalle.)* Osta sinä itse tuolla mitä tahdot.

EEVA

(ottaa rahan): Älkää nyt, herra. Näin suuri raha minulle? Kiitos, kiitos.

AMI:

Mutta koruja ei täällä kotona saa pitää kuin piilossa, ymmärrätkö?

EEVA:

Ymmärrän. Mutta liika on liikaa, enhän minä ole muuta kuin vähän silmää vilkuttanut ja huvikseni minä sen tein, kun herra ensin minulle silmää vilkutteli, ja lystiähän se on, en minä siitä arvannut lahjoja tulevan.

AMI:

En minä siitä annakaan, rakkaudesta vain.

EEVA:

Ihanko totta?

AMI:

Ihan totta.

EEVA:

Kun minä vain ounastelin, että herra narraa.

AMI:

Ee-en. Minä rakastan sinua. Ja entäs sinä?

EEVA:

No, rakastanpa tietenkin, mikäs siinä. Jos se vain sopii?

AMI:

Sehän sopii, kun vain tekee sen salassa.

EEVA:

Mahtaakohan se olla oikein? Minä en ymmärrä tarkkaan näitä asioita.

AMI:

Minäpä ymmärrän ne paremmin. Luota vain minuun. Ethän ole kiittänyt lahjasta.

EEVA:

Johan minä kiitin.

AMI:

Paremmin. *(Ottaa Eevan syliinsä ja suutelee häntä.)* Näin, näin.

EEVA:

Ei saa.

AMI

(uudelleen): Saa, saa.

Samassa tulee vasemmalta Susanna, kuuro keittäjätär. Hän on 40—50 välillä, hyvin yksinkertainen ja uskollisen näköinen. Puhuu kuin kuurot toisia kuulematta.

SUSANNA:

Tyttö, missäs istut? Tuoliko se on vai muu rahi?

EEVA

(joka on noussut ylös): Mitäs nyt, mustanokkainen?

SUSANNA:

Minäkö mustasukkainen? Kuulkaapas, herrakin, mitä hän sanoo. Se ei ole totta, totta vie. En ole istunut herran sylissä, enkä istu.

AMI

(huutaa hänen korvaansa): Ei ole niin sanonutkaan.

SUSANNA:

Vaan jos sanoi, en sitä anteeksi anna.

AMI

(huutaa Susannan korvaan): Liukkaalla lattialla kaatui ja minä otin kiinni.

SUSANNA:

Ei huoli tyttöjä auttaa, antaa niiden kaatua, muuten ne maailman kaatavat, kaatajat.

AMI

(Susannalle): Ei huudeta, minä olen sairas, sydän on niin kipeä. Jätetään tämä.

SUSANNA:

Jäitä? Tokkohan se sydänkohtauksessa on hyvä? Kaikki on tuon tytön syytä. Päänkivistyksen hän minullekin riidoillaan tekee.

EEVA:

Kukas ne aloittaa? Sinä, tulikekäle!

SUSANNA:

Eläst! En tulisesti rakasta. Minä tiedän Jumalan kymmenet käskyt sekä sisältä että ulkoa vaikka keskellä yötä, saati sitten keskellä kirkasta päivää, ja minä pidän sieluni nurkat puhtaina, niin ettei sinne synti pesimään pääsekään. Ja jos rakkaus houkuttaa, tiedän minä myös, että kun sormet ovat tulleet kankeiksi, niin on myöhä opetella kanteletta soittamaan.

AMI:

Susanna on puhdas kuin paras kultakimpale.

SUSANNA:

Jos herra niin sanoo, niin se sitten niin on. Vaan siveellisyyttä minä ehdotan tälle tytölle. Sillä sitten, kun sydän on paatunut, parannuksen kieli soi pahasti.

EEVA:

Jos kyökki on kuin kirkko, niin kokki se on pappi. Sovitaan pois.

SUSANNA:

Minäkö pois? Olen palvellut tässä yli kaksikymmentä vuotta ja sinä käsket pois. Sitä minä en anteeksi anna. Nyt minä sinua opetan. *(Ajaa Eevaa, joka juoksee pakoon ja töytäisee Hilduria, joka tulee vasemmalta. Eeva pujahtaa pois.)*

HILDUR:

Mitä ne täällä? *(Huutaa Susannalle.)* No, rahan unohditko? *(Amille.)* Sinne tuli lasku, lainaapas se raha.

SUSANNA:

Jos herra olisi hyvä ja lainaisi meille sen rahan. Rouva maksaa sen takaisin, kun pankista nostaa.

AMI

(kaivaa taskujaan): Jaa se raha? Minnekähän minä sen pistin?

SUSANNA

(katselee pöydältä ja pöydän alta): Ellei tässä olisi jo käynyt pitkäkyntisiä.

AMI:

Annoitkohan sinä sitä minulle lainkaan?

HILDUR:

Annoin toki.

AMI:

Jos olisit antanut, olisi se minulla. *(Kääntää taskunsa nurin.)* Mutta täällä ei ole, katsohan nyt, ei ole.

HILDUR:

Koeta nyt muistella, minne sen panit.

AMI

(hieroo sydänalaansa): Sydäntäni särkee, olen ihan sekaisin. En muista mitään.

SUSANNA:

Sen rahan vei eräs tietty henkilö, nimeä en tahdo mainita.

AMI:

Mi-minä en ole sitä itseltäni vienyt.

SUSANNA:

Minäkö? Nyt herra teki suuren synnin. Minä en ota toisen omaa, en miestä enkä rahaa.

HILDUR:

Ei hän niin sanonutkaan.

SUSANNA:

Kuulinhan minä, onhan minulla korvat kuulla. Mutta minua ei saa loukata. Minä suutun. *(Menee vasemmalle.)*

AMI

(hieroo epätoivoisena sydänalaansa ja heittäytyy nojatuoliin): Pyörryttää, olen sairas. Soita lääkäri.

HILDUR:

Ami-parka. *(Menee puhelimen luo, mutta ei ehdi soittaa, ennenkuin Susanna tulee vasemmalta takaisin.)*

SUSANNA:

Tässä se raha nyt on. Sinne oli Eeva jo laukkuunsa sen lennättänyt. Siinä se pitkäkynsi.

AMI:

Oh, nyt sen muistan.

SUSANNA:

Se otti sen, kun herra istui siinä ja se oli sen sylissä.

HILDUR:

Mitä?

AMI:

Mitä se nyt puhuu kuuro?

HILDUR

(Susannalle): Mitä sanoit?

SUSANNA:

Sanoin sen, mikä on totta. Tyttö sen vei.

AMI:

Vei, vei, nyt sen muistan.

SUSANNA:

Mutta enpäs vienyt. Minä en toisen omaa ota, en karjaa, en palvelijaa, en isäntää, enkä mitään, mikä toisen oma on. En istu väärissä paikoissa, en kirkossa enkä kotona.

AMI

(Susannalle): En ole sitä sanonut.

HILDUR:

Mutta missä tyttö istui? — missä?

SUSANNA

(jolle Ami pui epätoivoissaan nyrkkiä Hildurin selän takana): Istui missä istui. Missä sitä istutaan? Istuimella tietysti.

HILDUR:

Kenen sylissä?

SUSANNA

(hämillään): Tuolin sylissä. Herra istui tuolin sylissä ja tyttö seisoi tuolin selän takana, tietysti.

AMI:

Oikein. Johan hän puhuu selvästi.

SUSANNA

(Amille): Vaan jos minä jäniksen polvia teen, niin minun pitää päästä kirkkoon joka sunnuntai, että saan katua syntejäni.

HILDUR

(soittaa keittiöön): Tämähän on elämää!

SUSANNA:

Ei ole oikein epäillä herraparkaa.

EEVA

(tulee vasemmalta): Rouva soitti?

HILDUR:

Keneltä sait äsken rahan?

EEVA:

Minkä rahan? En minä ole saanut mitään rahaa.

HILDUR

(näyttää rahaa): Tämä oli laukussasi.

SUSANNA:

Otit sen, kun istuit siinä — seisoit siinä herran sylissä. Ei, kun herra istui tuoli sylissä, syli tuolissa.

EEVA:

Sehän on minun rahani.

AMI:

Minä sen annoin.

EEVA:

Herra sen antoi.

AMI:

Vaihdettavaksi.

EEVA:

Vaihdettavaksi.

SUSANNA:

Valhe, valhe. Ei ole äitisi perintöjä. Sinun tapaisesi äidillä ei ole perintöjä, ei maallisia, mutta paljon vähemmän taivaallisia.

HILDUR

(taputtaa Susannaa ja antaa hänelle rahan): Menehän, ystäväni, ja maksa lasku.

SUSANNA

(Eevalle ylpeänä): Kun tyhmä markkinoille menee, niin kauppamies rahaa saa. Olkoon tämä, rakas sielu, sinulle kauniiksi opetukseksi. *(Menee vasemmalle.)*

HILDUR:

Ja Eeva, mene töihisi.

EEVA

(tekee lähtöä ja pudottaa nenäliinansa, jonka Ami nostaa ylös): Kiitos. *(Menee vasemmalle notkutellen vartaloaan.)*

AMI:

Asia selvisi.

HILDUR

(istuutuu ja huokaa): Sinä nostelet tuollaisten nenäliinat.

AMI:

Tällä demokraattisella ajalla.

HILDUR:

Sellaista demokratiaa! Näinkin pahaa unta. Sinä olit ottavinasi tuon Eevan syliisi.

AMI:

Mahdotonta. En ota palvelijaa syliini. Minä kiellän sinua sellaisia unia näkemästä. Unesi todistavat vain, että sinä epäilet minua.

HILDUR:

Ne eivät todista mitään.

AMI:

Olet ajatellut minusta pahaa, epäilet minua, siitä unesi johtuvat.

HILDUR:

En epäile.

AMI:

Sitten olet sairas. Minun pitää lähettää sinut kylpylaitokseen.

HILDUR

(kiivaasti): En lähde.

AMI:

Älähän kiivastu. Miksi et lähtisi?

HILDUR:

Et ole koskaan ennen huolehtinut terveydestäni. Sinä tahdot minut kotoa pois. Sinulla on välit tuon tytön kanssa.

AMI

(teeskennellen suuttumusta): Minä vaadin sinulta todistuksia. Minä olen kunniallinen mies.

HILDUR:

Haa! Kunniallinen! Joka tytön sankari, häpeällinen, valheellinen!

AMI:

Peruuta sanasi, peruuta pian. Olenko minä mikä don Juan? Eikö minulla ole omaatuntoa, joka kirjoittaa muistiin kaikki, mitä sydän ajattelee ja suu puhuu? Missä on puhtaampi mies? Etsipäs. Maailman ääriin saat juosta, etkä sittenkään löydä. Siksipä minuun naiset luottavat ja rak —*(Aikoo sanoa »rakastavat», mutta muuttaa sen.)* rak- rakuunan arvoisena pitävät.

HILDUR:

Rakuunan arvoinen, haa. Sinäpä sen sanoit. Petturi!

AMI:

Pyydä anteeksi.

HILDUR:

En pyydä.

AMI:

Sitten minä teen skandaalin. Ja sinä saat nähdä, ketä olet häväissyt. Minä otan julkisesti tytön, kenen tahdon, ja asetan yläpuolelle sinua ja palvelen häntä paremmin kuin naitua naista. Syytä itseäsi. Minä näytän, että minä vielä elän ja olen vapaa.

HILDUR

(epäröiden ja peläten): Ami!

AMI:

Pyydä anteeksi, että epäilet viatonta miestä!

HILDUR:

Anna anteeksi.

AMI:

Itse Luojakaan ei ole niin ankara tuomari kuin sinä. Salliihan hän kaikenlaisten erehdysten tapahtua rankaisematta. Jos syytät minua vielä, minä vaikka ammun itseni.

HILDUR:

Ei, Ami. *(Epäröiden ja suruissaan.)* Älä uhkaa sellaisella.

AMI:

No, olkoon. Sinun nöyrästä pyynnöstäsi.

HILDUR:

Mutta milloin minä olen sinulta elämisen kieltänyt?

AMI

(unohtaen äskeisen): Elää. Se ei ole vain syödä, juoda, nukkua ja nousta ylös. Pitää saada myös tuntea elämisen hurmaa. Saada rakastaa. Koko luontohan sitä tuntee. Miksi ei ihminen?

HILDUR:

Rakastaa! Ja ketä?

AMI:

Minähän rakastan sinua. Enkä tahdo muuta kuin hyvää, aina, aina hyvää, tarpeen mukaan ja niin edespäin. Enhän minä pahaa äskenkään tarkoittanut.

HILDUR

(uskoo jo häntä): Ami-kulta, koeta kärsiä minua, jos hermostun.

AMI:

Koetan.

HILDUR:

Rakasta minua.

AMI:

Minä rakastan sinua.

HILDUR

(heittäytyy hänen syliinsä): Oma armas.

AMI

(syleilee häntä): Oma kullanmuru.

EEVA

(tulee vasemmalta): Anteeksi, että häiritsen.

HILDUR:

Ei mitään.

EEVA:

Jos minua epäillään, lähden tästä talosta heti pois.

AMI:

Kuka sinua epäilee?

HILDUR:

Emme me ainakaan. *(Hyväilee Amia.)*

EEVA:

Susannalta ei siellä keittiössä saa rauhaa. Ellei hän peruuta sanaansa, niin minä lähden pois.

HILDUR:

Mitä hän sanoi?

EEVA:

Hän syytti minua varkaaksi ja käski minun mennä sinne, missä pippuri kasvaa.

HILDUR:

Ha-ha-haa, älä välitä hänestä.

AMI:

Se kunnon talon vahti.

EEVA:

Jos rouva asettaisi häntä.

HILDUR:

Järjestä vähän tuota pöytää. Minä menen kaupungille ja rauhoitan häntä mennessäni. *(Menee vasemmalle.)*

AMI

(kuiskaa Eevalle): Se uskoi, että olen viaton. Viatonhan minä olenkin. Mutta minäpä osasin näytellä, kuinka aviomiehen tule käyttäytyä vaaran uhatessa.

EEVA:

Ette näytellyt sitä varmaan ensi kertaa. Te rakastatte vaimoanne.

AMI:

No, mitä sinä nyt?

EEVA:

Tuollainen hellä kohtaus!

AMI:

Hyviä tapoja ei voi jättää. Olen saanut hyvän kasvatuksen. Rakastan? Pitäisi sinun tietää, että rakkaus avioliitossa on hyvin epäilyksenalainen.

EEVA:

Ja ulkopuolella avioliiton vieläkin epäilyksenalaisempi. Kuka sanoo, ettette narraa minua? Te ette rakasta minua. Muuten naisitte minut.

AMI

(ottaa Eevaa vyötäisiltä): Pikku veitikka, vai sitä sinä? Sinä olet ainoa oikea, mutta älä kuvittelekaan, että eroan. Aina erota, aina uusi puoliso. Ee-i! Katsos, minä kunnioitan kuitenkin vaimoani. Hän on komea kuin kulissi. Hän on minun ministerini ja pankinjohtajani, minun kirkkoni ja yhteiskuntani.

EEVA:

Enkö minä ole sitten mitään teille?

AMI:

Sinä olet minun kevääni, minun päivänpaisteeni *(Suutelee Eevaa.)*, minun mansikkani, minun *(Suutelee uudelleen.)* mansikkani.

Samassa tulee Hildur.

HILDUR:

Haa, mitä tämä on?

AMI:

Minä vain näytän, miten ennen marjanpoimimista leikimme — lapsina. Ja löimme vetoa siitä, suuttuisitko sinä, jos tulisit.

HILDUR

(koettaen hillitä raivoaan): En minä leikistä suutu, en.

AMI:

Sinähän suutut. Tämä ei ollut mitään.

EEVA.

Eikö ollut mitään? Nyt herra ei pysy asiassa. Tehän sanoitte, että minä olen ainoa oikea.

AMI:

Minä tahdoin koetella, ymmärrätkö leikkiä.

EEVA:

Ja sanoitte, että rakkaus avioliitossa on hyvin epäilyksenalainen.

HILDUR:

Haa. En, en minä suutu. Minä ymmärrän leikin. Minä toivotan onnea. Onnea!

EEVA

(niiaa): Kiitos. Nythän on parasta kaikki tunnustaa. Herra on sanonut, että hän rakastaa minua, että minä olen hänen keväänsä ja päivän-

paisteensa, kun minä olen niin nuori. Hän kyllä ehdotti, että me salassa vain rakastaisimme. Mutta se ei ole minun makuuni.

HILDUR:

Ei se minunkaan makuuni ole.

AMI:

Näethän, se oli leikkiä kaikki.

EEVA:

Ei leikkiä, koska minä olen ainoa oikea.

HILDUR

(lujana): Tyttö on oikeassa. Kahta rouvaa ei yksi mies lain mukaan saa pitää. Sinä saat nyt valita.

AMI:

Mitä puhut?

EEVA:

Hän on jo valinnut.

HILDUR:

Olenko minä sinun vaimosi vai enkö?

AMI:

Olet, olet.

EEVA:

Olenko minä rakas vielä vai enkö?

AMI

(hädissänsä): Olet, olet.

HILDUR:

Joko sinä otat hänet tahi jätät hänet heti!

AMI:

Jätän.

EEVA:

Herra!

HILDUR

(Eevalle): Hän on minun. *(Ottaa Amia kädestä.)* Näetkö nyt?

EEVA

(ottaa Amia toisesta kädestä): Minua hän rakastaa. Niin hän sanoi, eikö se ole totta?

AMI:

On, on. — Ei —

HILDUR:

Sen hän on minullekin sanonut monta kertaa vuosikymmenien kuluessa.

EEVA:

Viimeksi hän on minulle sen tänään sanonut. Eikä rouva ole kuin kulissi.

HILDUR:

Ah, mies! Ei mikään maailmassa ole niin epäluotettava kuin mies. Ikuisen harmin pesäpaikka! Mitä me etsimme nuorina tyttöinä? Miestä. Mitä ilman ei koko elämä mitään maksa? Ilman miestä. Ilman miestä me olemme varjoja vain. Ja mikä sitten on tämä elämämme täyte, tämä mies, jos me sen jonkunlaisen onnistumme saamaan? Tuuliviiri. Sen se on näköinenkin. Ja sitten se sanoo, että hän rakastaa. Ja me sitten sanomme, että me rakastamme. Ja sitä luvataan puolelta ja toiselta ja harjoitetaan loppumattomiin, niin että sitä alkaa jo totena pitää. Vaan kuka leikin lopettaa? Mies. Se petturi. Se uupuu valehtelemiseen ja aloittaa uuden valehtelemisen.

AMI:

Rauhoitu, ei oteta asiaa niin vakavasti.

HILDUR:

Ei elämää vakavasti?

EEVA:

Parempi se on yksin tein vakavasti ottaa. Rouva käski teidän valita meistä toisen. *(Nykäisee Amia kylkeen.)*

HILDUR:

Ei tarvitse. Kun asiaa ajattelen, en ota kilpailuun osaa. Minä eroan.

EEVA:

Se on oikein.

AMI:

Siihen minä en suostu. Avioliitto on aina avioliitto, purkamaton ja pyhä.

HILDUR:

Ha-haa, pyhä!

EEVA:

Ha-ha-haa, pyhä!

AMI:

Sinä kadut tätä vielä.

HILDUR:

En kadu. En kilpaile palvelustytön kanssa. Hän pitäköön omansa.

EEVA:

Se on oikein se.

HILDUR

(vihaisesti Eevalle): Mene keittiöön siitä jo.

EEVA:

Jos rouva, entinen rouva käskee. *(Menee hitaasti peilin luo, laittaa tukkaansa.)* Ami, pakene minun luokseni, jos rouvasi on vihainen. *(Menee vasemmalle.)*

HILDUR

(raivoissaan): Oh, kaunis kilpailija.

AMI:

Niin, eikös hän ole sievä?

HILDUR:

Ja kaunis aviomies. Oikea perheensä ja lastensa turva.

AMI:

Lastensa? Luuletko, että minulla on useita lapsia?

HILDUR:

Minäkö sen tietäisin?

AMI:

Älä nyt ole vihainen, tunnethan sinä minut. En minä muita rakasta.

HILDUR:

Naimisiin mennessäni ajattelin, että tunnen sinut. Kymmenen vuotta naimisissa oltuani näin, ettet ole se, jonka kanssa naimisiin menin. Ja

nyt näen, etten tunne sinua, en edes niin hyvin kuin naimisiin mennessäni, jolloin en tuntenut sinua lainkaan.

AMI:

Jos tunnettaisiin ennakolta, ei avioliittoon mentäisi.

HILDUR:

Oletko pettynyt minun suhteeni?

AMI:

En. Päinvastoin.

HILDUR

(sisäisesti raivoissaan): Minä en ole se, miltä näytän. Minä en kadu mitään muuta kuin sitä, etten ole pettänyt sinua. Ja minulla olisi ollut monesti tilaisuus siihen. Ah, nyt se on jo myöhäistä. Harmittaa. Mitä minä yksin tällä puhtaudella teen. Eihän sillä ole mitään pysyvää arvoa. *(Pyyhkii silmiänsä.)* Jos minä vielä voisin, tahtoisin rakastua. Sillä ei tämä ole ollut mikään oikea avioliitto.

AMI:

Tämän oikeampia ei taida olla montakaan.

HILDUR:

En usko sanojasi. Oh, että jokaisen miehen viettelee joka tyttö!

AMI:

Sano: jokaisen oikean miehen viettelee joku kaunis tyttö. Ja mitä pahaa siinä sitten on?

HILDUR:

Häpeä!

AMI

(koettaa laskea leikkiä): Kun minä olin poikamies, vekkuli, kuvittelin, että olisi hauskaa pettää aviovaimoa. Mutta minä erehdyin. Hauskuus on siitä kaukana.

HILDUR:

Tunnustat siis pettäneesi?

AMI:

Minähän laskin leikkiä. Siinäpä se ikävä on, etten ole pettänyt edes. Minä tyhmeliini!

HILDUR

(itkee): Oo-h, minä olen menettänyt kaikki, kaikki. Minä luulin, että rakkaus olisi ikuinen. Sitä ei ole. Lopussa, kaikki on lopussa.

Oikealta ovesta tulee professori Folio. Hän on noin viidenkymmenen vanha, kuiva, kulmikas ja puhtaannäköinen vanhapoika. Hänellä on palttoo päällä, sateenvarjo kainalossa ja suuret sankasilmälasit päässä.

FOLIO:

Hyvää huomenta-aa. *(Hän kumartaa jäykästi ja painaa oikean käden vatsallensa.)*

AMI:

Hyvää huomenta, Immanuel.

HILDUR:

Hyvää huomenta, professori Folio.

FOLIO:

Häiritsenkö? Tulen aamukävelyltä ja yläkertaan kiivetessäni ajattelin käydä katsomassakin, kuinka te voitte?

HILDUR:

Kiitos, hyvin. Professori on hyvä ja istuu. *(Pyyhkii kyynelet silmistään ja menee vasemmalle.)*

FOLIO:

Mitä täällä on tapahtunut?

AMI:

Pientä riitaa vain.

FOLIO:

Sinä olet väärässä, kuten aina.

AMI:

Naiset ovat niin turhantarkkoja.

FOLIO:

He ovat aina oikeassa loppujen lopuksi.

AMI:

Hän on mustasukkainen. Ja sisäkölle.

FOLIO:

Eikä syyttä muka?

AMI:

No, pieni juttu.

FOLIO:

Sopiiko sellainen.

AMI:

No — rakkaus.

FOLIO:

Palvelijaan?

AMI:

Miksi ei? Rakkaus on kansanvaltaisin kaikista vaistoistamme. No, sinun kieliopissasi ei siitä ole.

FOLIO:

Mutta siinäkin on omat sääntönsä.

AMI:

Ja omat poikkeuksensa niistä säännöistä.

FOLIO:

Poikkeukset vain vahvistavat säännön. Ja ikuinen sääntö on ollut: mies pysyköön vaimollensa uskollisena. Ken sen rikkoo, joutuu kärsimään loppujen lopuksi.

AMI:

Puhu, puhu pukille, äläkä vanhalle miehelle.

FOLIO:

Apropoo vanhuus. Oletko huomannut, tuottaako se mitään etuja meille?

AMI:

Vieläkös mitä etuja. Vahinkoa vain ja vaivaa. Vanhalta vaaditaan kaikkea, vanha ei saa olla ihminenkään enää. Ja kuka on enemmän ihminen kuin vanha? Nuorena on luja, viisas, nuorella toimii äly, jota vanhoilla ei ole lainkaan.

FOLIO:

Ahaa, itsepä sen sanoit. Älä siis hairahtele, kun olet hyvässä avioliitossa.

AMI:

Kissa vieköön kaikki avioliitot. Minun hengelleni, minun verelleni ne ovat liian ahdas raja, kahle jalassa. Nehän nauravat niille kohta. Minä olen moderni, minä.

FOLIO:

Yhtä moderneja ovat olleet kaikki huonot aviomiehet Aatamin ajoista asti. Synti on syntiä loppujen lopuksi.

AMI:

Olkoon. Mutta jos minä kuolen kerran, ehkäpä kuolenkin, kaipaan tänne vain tuon 'synnin' tähden.

FOLIO:

Liioittelet, veli. Sinulla on vaimo ja hyvä. Kun me olemme kaksi vanhaa ystävää, huomautan sinulle siitä tosiseikasta, että minä olen kadehtinut sinua aina vaimosi tähden.

AMI:

Sinäpä keksit.

FOLIO:

Olisin ollut onnellinen-kin nuorena-kin, jos olisin saanut hänet omakseni-kin. Ja minusta olisi tullut todellinen tiedemies loppujen lopuksi.

AMI:

Et saanut? No? Sepä oli paha.

FOLIO:

Eipä niinkään paha, koska sinä sait hänet. Ole onnellinen.

AMI:

Kositko sinä häntä?

FOLIO:

Kosin, niin kosinkin, loppujen lopuksi.

AMI:

Ha-ha-haa. Sitäpä hän ei ole koskaan minulle sanonut. Hän pelkäsi, että lukeva mies on ikävä. Sitä hän pelkäsi.

FOLIO:

Hän oli oikeassa. Ja nyt sinä kohtelet häntä noin. Ja kun minä olen pitänyt häntä ystävänä, tietysti vain ystävänä, tekee pahaa —

AMI:

Ha-ha-haa. Tietysti.

FOLIO:

Ja minä olen kokonaan hänen puolellaan, se tahtoo sanoa: sydän ja järki ja kaikki — hänen puolellaan.

AMI:

No?

FOLIO:

Ei mitään enää. Rakkaus on tuottanut minulle vain onnettomuutta ja — ja kaipausta ja — loppujen lopuksi — monta kyyneltä.

AMI:

No, älä nyt pelkää, en minä muistele, mitä sanoit. *(Nousee ylös.)* Suo anteeksi, Immanuel, pistäydyn pukeutumassa, tulen pian takaisin.

FOLIO:

Mene rauhassa.

Ami menee vasemmasta etuovesta.

Hammaslääkäri Hellä Hulaus tulee eteisen ovesta takaa. Hän on lääkärintakissaan.

HELLÄ:

Hyvää päivää, professori. *(Kättelee.)*

FOLIO:

Hyvää päivää, tohtori.

HELLÄ:

Onko teidän hampaaseenne koskenut nyt?

FOLIO:

Paikka pysyy, loppujen lopuksi.

HELLÄ:

Istukaa. *(Tarttuu Folion päähän.)* Avatkaa suunne.

FOLIO:

Aa —

HELLÄ:

Onpa teillä hyvät hampaat, puhdas mies. Minä katsoisin suuhunne aina. Kuvaannollisesti sanoen, tietysti.

FOLIO:

Onko potilaita?

HELLÄ:

Eilen kahdeksan. Se tahtoo sanoa: kaksisataa markkaa, suurin piirtein. Vuosi vain, ja minä olen kuuluisa hammaslääkäri. *(Kävelee kädet selän takana.)* Minä vedän monelta mieslääkäriltä potilaat.

FOLIO:

Miesparat.

HELLÄ:

Jaa-a. Parat. Ovatko teistä, professori, noin tieteen kannalta katsoen mies ja nainen tasa-arvoisia?

FOLIO:

Enemmänkin kuin tasa-arvoisia — nainen etenkin.

HELLÄ:

Tyhmää. Naista on yliarvioitu, tuota entisajan naista. Toista on tämä oppinut ja sivistynyt nainen.

FOLIO:

Ylempikin, ylempikin.

HELLÄ:

Oikein. Hän se vastaa tulevaisuuden maailmasta. Hänen mukanaan maailma seisoo tahi kaatuu. Se tahtoo sanoa: seisoo. Epäilemättä on mies tarpeen vielä. Mitä arvelette, professori?

FOLIO:

Ep-epäilemättä — mo-moni seikka viittaa siihen. Mutta kun on onnettomuudekseen syntynyt vain mieheksi, on mies, mitä tehdä?

HELLÄ:

Minä en ylenkatso miehiä, niinkuin monet muut. Minä ihailenkin heitä suurin piirtein. Sillä käytännöllisesti katsoen, mitä on koti ilman miestä? Se kuulostaa antiikilta, mitä? Mutta se on totinen tosi. Minä tarvitsen sen, jota elätän, jota minä suojelen, toisin sanoen tunteilleni kohteen. *(Pysähtyy Folion eteen.)* Professori Folio?

FOLIO:

Neiti tohtori?

HELLÄ:

Minä rakastan tieteitä. Tiedemies ja tiedenainen, mikä kaunis pari.

FOLIO:

Eee-e-e —

HELLÄ:

Me ymmärrämme toisiamme. Te olette pysynyt uskollisena nuoruutenne rakkaudelle?

FOLIO:

Mi-miten niin?

HELLÄ:

Tieteille.

FOLIO:

Jaa, jaa.

HELLÄ:

Mitä enemmän suhteita ihminen hankkii, sen suurempi pannukakku on koko elämä. Mutta jos kappale vetää puoleensa osaa, joka sen täydentää, olemme tekemisissä luonnonlakien kanssa. Olenko puhunut totta?

FOLIO:

Eeh, eeh, tietysti.

HELLÄ:

Suoruus, asiallisuus ennen kaikkea, mitä niistä pitkistä puheista. Minä en keimaile. Luulisitteko, että me olisimme kuin kappale ja kappaleen osa?

FOLIO

(pyyhkii hikeä otsaltaan): Eeh-heh.

HELLÄ:

Älkää nyt olko niin kaino. Tehän olette kieiimies, eihän teiltä sanoja puutu. Sana on ajatusten ilmaus.

FOLIO:

Minulta — jo kauan-kin sanat — lakanneet olemasta nimenomaan ajatusten ilmaus.

HELLÄ:

Siis minä johdan. Heti kun näin teidät, professori, tuli mieleeni luonnollinen ajatus: minä otan hänet, tuon kelpo professorin, hän on vanha jo ja tarvitsee kunnon vaimon. Hän ei ole ottanut noita historiantakaisia naisia, noita hompsankakkiaisia, jotka jokaiselle tarjoutuvat, kun eivät pysty itseänsä elättämään. Hän odottaa oikeata, uudenajan naista. Me seisomme uuden ajan kynnyksellä, toinen jalka vanhassa ajassa, toinen astumassa uuteen. Siksipä vaikka minä rakastaisin miestä, en minä häntä aistillisin keinoin kiinni pitäisi. En ole, Luojan kiitos, Kleopatra!

FOLIO:

Ee, ette —

HELLÄ:

Valta avioliitossa lankeaa sille, joka enemmän ansaitsee, mutta — minä olen hyvin humaani. Ei minulla ole Lucrezia Borgian taipumuksia. Olenko sen näköinenkään, että miehiä murhaisin?

FOLIO:

Ee-ette toki.

HELLÄ:

Voimmeko siis pitää asian päätettynä?

FOLIO:

Odottamatta, suuri kunnia —

HELLÄ:

Ei mitään!

FOLIO:

Minä valitettavasti —

HELLÄ:

Olette kaino, tiedän, tiedän. Olkaa nyt reipas.

FOLIO:

En voi —

HELLÄ:

Tämä tuli niin äkkiä, aiotte sanoa. Minä luotin älyynne. Minä tunsin, että meidän tuttavuutemme ei ole laadultaan tavallista. Eikö mies voisi minua rakastaa? Sanokaa suoraan.

FOLIO:

Kyllä, kyllä, varmasti. Mutta minä valitan, että olen sidottu.

HELLÄ:

Onko teillä rakastettu?

FOLIO:

Se tahtoo sanoa: on.

HELLÄ:

Minä valitan. Te olisitte muuten saanut minut.

FOLIO:

Minä valitan.

HELLÄ:

Minä en ole onneton, kuten näette, mutta minä — valitan.

FOLIO:

Minä myös erittäin — valitan.

HELLÄ:

Siispä sivuutamme tämän pikku episoodin. *(Folio aikoo kumartaa.)* Ei, älkää kiittäkö luottamuksesta, te ansaitsitte sen. Sellaiset hampaat kuin teillä on. Minä otan vain lujahampaisen miehen, että saan ihailla hänen suutansa.

FOLIO:

Suokaa anteeksi, älkää pahastuko, mielelläni olisin palvellut nimenomaan teitä-kin, tohtori.

HELLÄ:

Mutta kuka olisi uskonut, että joku toinen nainen oli jo keksinyt teidät. Nepä kerkiävät! Hyvästi, professori!

FOLIO:

Hyvästi, tohtori.

Hellä menee oikeanpuoleisesta ovesta ulos.

FOLIO

(jää istumaan, katsoo haaveellisena kattoon ja kuin tahtomattaan alkaa tapailla muistojensa kätköistä laulua ja lyö sormellaan tahtia):

»Yksi ruusu on kasvanut laaksossa,
joka kauniisti kukoistaa.
Yksi kulkijapoika on nähnyt sen,
eikä voi sitä unhoittaa.»

(Hän nousee äkkiä ylös kiihtyneenä.) Väärä relatiivi, totisesti väärä relatiivi.

HILDUR

(tulee vasemmalta tuoden teetarjottimen, jonka asettaa pöydälle): Olkaa hyvä.

FOLIO

(istuutuu uudelleen): Kiitos.

HILDUR

(istuutuu vastapäätä Foliota): Muistatteko, professori, että kositte minua kerran?

FOLIO

(juoden teetä): Se tahtoo sanoa, minä en sitä oikein muista. Aa — nyt muistelen. Olenko minä kosinut teitäkin? Minä olen kosinut niin monta.

HILDUR:

Se ei ole totta. Te kositte minua. Nyt annan minä teille siihen vastauksen. Minä otan teidät.

FOLIO:

Mi-mitä tarkoitatte?

HILDUR:

Minä suostun kosintaanne. Annan myöntävän vastauksen. Mietittyäni tarkemmin asiaa, olen tullut siihen johtopäätökseen, että minä otan teidät.

FOLIO:

Tahdon huomauttaa —

HILDUR:

Sallikaa, minä selitän. Olen ikävöinyt koko ikäni puhdasta miestä, joka ei olisi typerä eikä petollinen. Se mies olette te, Folio. Kadun, että

tein väärän vaalin ja erehdyin. Mutta mitä nuori ymmärtää? En tuntenut miestäni. Nyt tunnen hänet ja tunnen teidät. Minä valitsen nyt teidät.

FOLIO:

Tahdon huomauttaa siitä tosiseikasta, että — aa — vastaus tulee nimenomaan vähän myöhään. Olen vanha.

HILDUR:

Vanhahan minäkin olen. Te olette vasta viisikymmentä vuotta. Meillä on ikää vielä. Voimme elää kaksikymmentä jopa kaksikymmentäviisi vuotta. Vielä kannattaa järjestää asia. Minä tulen teille. Minä järjestän taloutemme hyvin. Ei tarvitse syödä ulkona. Oma palvelija, oma emäntä. Minä parsin sukkanne, etsin kauluksennappinne. Enkä minä papereitanne sotke. Ja te luette iltaisin minulle itämaisista kielistä ja minä kuuntelen, hartaana aina. Kaksikymmentäviisi vuotta itämaista kieltä. Se on pitkä aika se. Tiede, tiede? Tieteen tähden juuri.

FOLIO:

Vanha ystävä — aa.

HILDUR:

Eikö totta, te ette vanhaa ystävää jätä? Poika ei meitä haittaa, hän jää tänne. Ja minä käyn

täällä alakerrassa katsomassa häntä. Ei, hän saa tulla sinne ylös meille välistä käymään. Sallittehan sen?

FOLIO:

Tietysti, tietysti —

HILDUR:

Te luotatte minuun loppujen lopuksi ja minä luotan teihin. Miehen kanssa ei voi mennäkään naimisiin, ennenkuin on tuntenut hänet ainakin kaksikymmentäviisi vuotta, kuten me nyt. Nyt on hyvä. Nyt ei enää pety. Vai luuletteko, että te pettyisitte?

FOLIO:

Eee — ei, en pettyisi, tietysti, mutta —

HILDUR:

Ettekö enää pidä minusta?

FOLIO:

Tietysti, tietysti — aa — mutta —

HILDUR:

Se riittää. Siis selvää. Rakas Folio.

FOLIO:

Te leikitte, ymmärrän. Mutta jos olenkin vasta viidenkymmenen vanha, niinkuin te sanoitte, olen

tottumuksiltani seitsemänkymmenenviiden vanha, — aa. Ja näettehän, nuorukainenko minä olen, loppujen lopuksi.

HILDUR:

Paras ikä. Kun olemme olleet naimisissa kaksikymmentäviisi vuotta, olette te sadan vuoden vanha. Mies ei silloin enää petä. Tahtoisin kokea sen ajan, jolloin mies ei enää petä. Mutta olenko teistä liian vanha?

FOLIO:

Ei, te olette aina nuori.

HILDUR:

Mitä on siis ikä, kun sydän on nuori? Minun sydämeni on vasta kahdenkymmenenviiden vanha. Enkä ole viisastunut liioin.

FOLIO:

Oikea nainen ei vanhene koskaan.

HILDUR:

Onko totta se? Tepä olette hyvä. Ja te tiedätte, että minulla on omaisuutta, en rasita teitä, syön oman leipäni, jos niin uskallan sanoa. Enhän ole mikään paha nainen, jos nyt vasta annan vastauksen teille. Olen kovapäinen vain.

FOLIO:

Ei, ette —

HILDUR:

Minä saan siis rakastaa teitä.

FOLIO:

Rakas Hildur. Sehän on julmaa pilaa — aa. Ettekö tiedä, että, että — aa —

HILDUR:

Mitä?

FOLIO:

Että olin teihin todella rakastunut — kauan sitten?

HILDUR:

Olenko millään häväissyt sitä tunnetta? Olenko käynyt arvottomaksi nyt näinä onnettomuuteni vuosina? Katsokaa. Minä olen petetty, turvaton naisparka.

FOLIO:

Jos minä voisin auttaa teitä, tekisin kaikkeni. Ja enemmänkin, enemmänkin.

HILDUR:

Sen tiesin. Te voitte auttaa minua menemällä kanssani naimisiin. Ja jos olen tyhmä, riidelkää minulle, mutta riidelkää vaikka kiinan kielellä, etten ymmärrä.

FOLIO:

Eh, ei — ehei —

HILDUR:

Te ette saa ajaa minua pois luotanne. Minä muutan teille nyt. Ja kun ero on selvä, menemme naimisiin. Minä teen teidät onnelliseksi.

FOLIO

(epätoivoissaan): Mutta, tahdon huomauttaa —

HILDUR:

Kyllä, kyllä. Te rakastatte minua vielä. Teidän täytyy rakastaa. *(Ottaa Folion käden.)* Ja siihenhän ei niin suurta rakkautta tarvitsekaan. Te ette kiellä, kiitos.

FOLIO

(nousten ylös, epätoivoissaan): Oh, Hildur.

HILDUR

(asettuen hänen eteensä): Tahdotteko nyt suudella minua?

FOLIO:

Ei, Hildur.

HILDUR:

Minä tahdon. *(Kietoo kätensä Folion kaulaan ja suutelee häntä.)* Kas niin. Ja te? *(Suutelee uudelleen.)* Nyt olemme kihloissa.

Puhelin soi. Ami tulee pukeutuneena ja juoksee puhelimeen.

AMI

(puhelimessa): Halloo, kuinka? Onko se Emma? Tervetulemaasi. Tulitko lentäen loppumatkan? *(Hildurille.)* Lentänyt.

HILDUR:

Olipa hänellä kiire.

AMI

(puhelimessa): Hotellissako asutte? — Ei sovi. Tule vain tänne. — Ne vieraatko? Tuo ne tänne myös. — Eurooppalaisiin tapoihin tutustumassa, rikkaita amerikkalaisia?

HILDUR:

Kannattaapa näihin tapoihin tutustua!

FOLIO:

Terveellistä amerikkalaisille kiinteä maaperä.

HILDUR:

Kiinteä!

AMI

(puhelimessa): Mitä sanot: Kurdin prinssi? — Mohammed Pasha al Rashid, emiiri. Onpa sinulla ollut hienoa seuraa.

HILDUR:

Emman satuja.

FOLIO:

Itämaalaisia prinssejä on niin monenlaisia.

AMI

(puhelimessa): Ja prinsessa? Kiinalainen ylhäisönainen. — Kuinka? — Hua-Lilang. Kylläpä se nimi soi ja tuoksuaa. Mystiikkaa ja musiikkia. — Laivallako tutustuitte? Olipa sinulla onni. — Meillä on juuri itämaisten kielten professori vieraanamme, perheystävämme, kuuluisa tiedemies —

FOLIO

(rykii): Yhm, yhm —

AMI

(puhelimessa): Voi olla tulkkinamme. — Eikö tarvitse? Sehän hauskaa. — Hildur viittoo tuossa *(Tekee merkkejä Hildurille, että hän tulisi puhelimeen, Hildur pudistaa päätänsä ja huitaisee kädellänsä.),* huiskuttaa kädellään, lähettää suukon —

HILDUR:

Ellen vain puukon!

AMI:

Hän on niin hartaasti odottanut sinua, pyytää sanomaan, että olet sydämellisesti tervetullut. — Ei. Yhm. *(Katsoo pälyen Hilduriin, joka ei ole kuuntelevinaan.)* — Ei tiedä. — Minä unohtanut? Yhm *(Rykii.)*, en, en koskaan. Ihana nuoruusaika. Elämä on sitten muuttunut ja vakavaksi käynyt. — Niin, totta, mikä on ihmisen sydän! Tyhmä kapine. — Minäkö en ole viisastunut? Paljon, paljon. Mutta nyt taas nähnyt, että se on hyödytöntä! Tyhmyys on erinomainen asia. Rakas Emma, siis näkemiin. *(Panee kuulotorven pois.)*

AMI:

Nyt on juhlittava Emmaa, Hildur.

HILDUR:

Minun puolestani voit juhlia. Nyt voit ottaa Emman, tahi Eevan, tahi vaikka kiinalaisen naisen.

AMI:

Mi-mi-mitä sinä?

HILDUR:

Minä lähden luotasi pois.

FOLIO:

Eh, eh, hän laskee leikkiä vain.

HILDUR:

Hyvästi, Ami. Kiitos ensimmäisestä avioliitostani.

AMI:

Mi-mi-mitä sinä? Tyhmyyksiä. *(Ei tajua täydellisesti.)*

HILDUR:

Tyhmyys on erinomainen asia. Tule onnellisemmaksi toisen kanssa.

AMI:

Mutta mehän olemme ihanteellisissa naimisissa —

HILDUR:

Olleet. Mutta emme ole enää. *(Ottaa Foliota käsipuolesta ja nojaa häneen.)*

AMI:

Folio! Älä vie vaimoani!

FOLIO:

Mitä minä voin? Tahdon huomauttaa, — aa —

HILDUR:

Siitä tosiseikasta, että se, joka on ollut naimisissa kaksikymmentä vuotta sellaisen kanssa kuin sinun, ansaitsisi glorian. Koska gloriaa en saa, otan toisen miehen ainakin. *(Hän vetää Foliota käsipuolesta. Folio on neuvoton ja hämmentynyt. Hän koettaa ojentaa Amille kättä. Ami on lyyhistynyt tuolille ja ojentaa kättänsä Hildurin jälkeen.)*

AMI:

Hildur, oletko aivan antiikkinen? Kuka enää nykyään eroaa rakkauden tähden, kun muuten niin hyvin yhteen sopii?

HILDUR:

Eroaa se, joka luottaa vielä rakkauteen ja mieheen. Tahdon ilmoittaa elämäni suurimman salaisuuden: olen rakastanut Foliota siitä saakka, kun hänet ensi kerran näin. Hyvästi. *(Vetää Foliota pois.)*

VÄLIVERHO.

II NÄYTÖS.

Suuri sali, porvarillisen koreilevasti kalustettu. Takana ikkunat. Keskellä sohvaryhmä, oikealla pieni pöytä nojatuoleineen ja keinutuoli. Vasemmalla leposohva. Ovi vasemmalla ruokasaliin, oikealla sisähuoneisiin sekä taempana oikealla ovi eteiseen. Pöydällä viinikarahvi ja laseja.

Iltapäivä.

Emma istuu keinutuolissa poltellen savuketta. Hän on pukeutunut suurellisesti ja koreilevasti niinkuin suuren kahvilan johtajatar.

Hua-Lilang, siro kiinalaisnainen, istuu leposohvan reunalla. Hän on kiinalaisessa puvussa.

Kurdin prinssi kävelee lattialla edestakaisin poltellen savuketta. Hän on muuten eurooppalaisessa puvussa, mutta hänellä on päällään silkkinen, kirjailtu itämainen nuttu ja päässä baretti.

PRINSSI:

Tässä nyt olemme. He jättivät meidät yksin.

EMMA:

Kummallista, että sisareni Hildur ei ollut kotona.

PRINSSI:

Sellainen ukko. *(Viittaa peukalollaan ruokasaliin.)*

EMMA:

Hyst. No, miksi ripustit noita kirjavia päällesi?

PRINSSI:

Mitenkä muuten minä olisin prinssi?

EMMA:

Saat nähdä, että rohkeutesi tulee kalliiksi. Täällä ei ollakaan Amerikassa. Täällä ei voi hukkua väkijoukkoon eikä pujahtaa pakoon. Prinssit herättävät täällä erikoista huomiota.

PRINSSI:

Sehän oli tarkoituskin. Huvimatka salapuvussa ja salanimellä, joka on saatu eräästä sanomalehtiuutisesta, ja lisäksi kiinalaisen ammattitoverin seurassa, jota huvittaa esiintyä prinsessana, eikö totta, Lilang?

LILANG:

Yes, Charles.

EMMA:

Kun sinä ilmestyit laivalle noissa pukineissasi ja Kurdin prinssinä, oh, kuinka minä pelästyin, miten sinä selviytyisit.

PRINSSI:

Mikäs siinä? Maskeradipuvuissahan te kaikki muutkin olette ja naamiot päällä.

EMMA:

Olisin toivonut, että olisit jäänyt Amerikkaan.

PRINSSI:

Ei. Rahalla huvitellaan. Pysyä aina räätälinä maskeradipukutehtaassa, ei kiitos! Sillä aikaa kun meidän rikas mammamme tulisi Eurooppaan tekemään tyhmyyksiä. Ei kiitos!

EMMA:

Minä en tee tyhmyyksiä, kuten sinä ja Lilang.

PRINSSI:

Lilang ei uskaltanut laskea minua yksin, hän luuli, että ihastuisin eurooppalaisiin tyttöihin. Turhaa. Mutta pikku Lilang pitää Charlesista, eikö niin, Lilang?

LILANG:

Yes, my darling.

PRINSSI:

Johtajan oli pakko antaa hänellekin pieni loma, jotta saisi hänet takaisin virkistyneenä. Hän onkin taitavin pukujensommittelija kiinalaisella osastolla. Hurraa, Lilang! Mutta Lilang on kallis, hän tietää oman arvonsa, eikö niin, kukkaseni?

LILANG:

Yes, Charles.

EMMA:

Kyllä kiinalainen rahan tuntee. Luuletko, että hän sinusta muuten välittäisi?

LILANG:

No, miss Fleur.

PRINSSI:

Hän panettelee, kultaseni. Sama se. Suokaamme hänelle se ilo. Kaikki on hyvin. Nyt katselemme vanhaa Eurooppaa.

EMMA:

Kunhan saisi kunnialla teidät takaisin Lännen mantereelle.

PRINSSI:

Äiti on huoletta, me hoidamme itse itsemme takaisin. Oikeastaan olet sinä itse kaikkeen syypää. Kun kielsit sanomasta, että olen sinun poi-

kasi. No, kun olen prinssi, ei kukaan epäile, että se olen minä, poika. Näin pelkästä kunnioituksesta äidillisyyttä kohtaan. Eikä sinua voi loukata sekään, että pojan morsian on vain ompelijatar ja kiinalainen lisäksi. Sehän sinun aristokraattista sydäntäsi särkee. Lilang ei voi myöskään epäillä, että aion karata. Minun pikku Lilangini, enhän minä häntä jätä. Eikö niin, armaani?

LILANG:

Yes, my darling.

PRINSSI:

Eivät minua eurooppalaiset kiinnosta.

EMMA:

Ja kuitenkin on sinun naitava valkeasta rodusta. Tyttö sieltä tahi tyttö täältä.

PRINSSI:

Keltainen rotu on myös ihmisrotu.

EMMA:

Lilang, sinä tiedät, etten minä ole sinuun tyytyväinen.

LILANG:

Yes. I know, tiedän, miss Fleur.

EMMA:

Ja että pidän sinua tunkeilijana.

LILANG:

I am sorry, valitan sitä, miss Fleur.

PRINSSI:

Näetkö, äiti, hän käyttäytyy juuri niinkuin pitää, juuri kuin prinsessa. Hän ei suutu ilkeydestäsi.

EMMA:

Kun ei osaa kieltä.

PRINSSI:

Ei hän tuota meille häpeää. Ei äidin tarvitse pelätä.

EMMA:

Muistakaakin, että on oltava kuin olisitte äsken tutustuneet toisiinne, ymmärrättekö?

LILANG:

Yes, miss Fleur.

Kuuluu selvään viereisestä ruokasalista, jonka ovet ovat auki, puhelinkeskustelu.

AMI

(jota ei näy, huutaa kiihtyneenä): Minä käyn ja käyn ovenne takana ja soitan ovikelloa, mutta en pääse sisään. Mitä se on? — Hildur ei tahdo? No, hemmetissä, onko hän hullu? — Hänen sisarensa on täällä ja odottaa. Minun asemani on nolo. — Mitä, eikö hän aio tulla? — Mitä? Avioero? Avioero! Mitä tyhjää, Folio. Jokaisella on sellaisia suhteita, jos niitä suhteiksi sanoo. — Varoitit? Ole sinä vaiti, kirjatoukka. — Rakastun naisiin? No, mitä pahaa siinä on? Luonto se on enkä minä. Saakeli, minähän tulen marttyyriksi tässä. — Minäkö huudan? — Itse huudat. Tulkoon edes näön vuoksi, senkin ah! *(Puhelinkeskustelu päättyy.)*

PRINSSI:

Kuulitko, mamma? Myrskyn enteitä.

EMMA:

Hyst! Vain rakkaudenaaria. Muuten varo minua mammaksi sanomasta.

AMI

(tulee vasemmalta Kaarlon kanssa).

AMI:

Anteeksi, että viivyin. Saanko esittää poikani Kaarlon, tätisi neiti Fleur. Ette ole tavanneet toisianne ennen.

EMMA:

Kaarlo on jo suuri herra. Ihan isänsä näköinen. Kaksikymmentäyksi vuotta?

KAARLO:

Niin, täti.

AMI

(jatkaa esittelyä): Herra Merius, prinssi, emiiri Mohammed Pasha al Rashid.

PRINSSI:

Hauska saada tutustua teihin, herra Merius.

KAARLO

(kumartaa): Teidän korkeutenne.

AMI

(jatkaa esittelyä): Prinsessa Hua-Lilang, saanko esittää teille poikani herra Meriuksen.

LILANG:

Suuri kunnia, sir.

KAARLO:

Kunnia on suurempi minulle, prinsessa.

PRINSSI:

Kuulin, että olette ylioppilas, herra Merius. Mitä luette?

KAARLO:

Luen lakia.

PRINSSI:

Lakia tarvitaan aina.

AMI:

Ei asianajajilta leipä lopu. No, kuinka on siellä Kurdissa? Riidelläänkö sielläkin?

PRINSSI:

Paljon. Pienissä jutuissa ratkaisee kyläntuomari. Lyö lapiolla päähän. Ja sitten voimakkaampi antaa heikommalle selkään.

KAARLO:

Siellä ei olisi asianajajalle työtä.

AMI:

Paratiisilainen järjestys. Entäs suuremmissa jutuissa?

PRINSSI:

Minun isäni on korkein tuomari. Hänen sanansa on laki.

AMI:

Se on oikein. Mutta avioeroja ei ole?

PRINSSI:

Ei eurooppalaisessa mielessä. Kun vaimo vanhenee, otetaan uusi.

AMI:

Sehän on mukava maa.

EMMA:

Mihin joutuvat vanhat naiset, prinssi?

PRINSSI:

Lastenkasvattajiksi. Rakkautta ei saa hukata, madame. Kaikki on talteen otettava. Sillä siellä mies on yleensä — luomakunnan herra, voi sanoa.

AMI:

Arvaahan sen, kun on noin järkevä järjestys, että mies siinä on mukana.

EMMA:

Mutta kansa on köyhää, siinä miesten järjestys!

PRINSSI:

Ei niinkään köyhää, miss Fleur. Maassa on lampaita, timanttikaivoksia, mattotehtaita.

KAARLO:

Sitä niin vähän tunnetaan tuota Kurdia.

AMI:

Matot tunnetaan. Hallitsijalla on siellä rajaton valta?

PRINSSI:

Itämaiseen tapaan.

KAARLO:

Kentiespä niinkuin Kiinassa ennen?

LILANG:

Minun maa Kiinan maa. Raukka maa.

PRINSSI:

Hallita on hauskempaa kuin tulla tapetuksi, ne kaksi mahdollisuutta on hallitsijalla.

AMI:

Eikö hallitus kärsi, kun olette niin kauan poissa valtakunnastanne, prinssi?

PRINSSI:

Isäni hoitaa hallitusta, minä odotan hänen kuolemaansa.

AMI:

Tietysti, tietysti. Niinhän me vähän jokainen odotamme toistemme — yhm.

PRINSSI:

Odotan kauhulla. Raskas taakka lankeaa silloin hartioilleni. Astua ohjiin ja naida.

AMI:

Se on prinssin velvollisuus kansaa kohtaan.

KAARLO:

Ja itseään kohtaan.

AMI:

Ja toisia maita kohtaan. Esimerkiksi Kiinaa kohtaan.

LILANG:

Jos itä houkuttaa, sir.

PRINSSI:

Mutta minulla on äiti, jolla on peikon silmät ja joka vaanii askeleitani, ja hänellä on intressejä Eurooppaan päin.

AMI:

Hallitsijan lempivaimo?

PRINSSI:

Niin.

AMI:

Montako vaimoa siellä alempi kansa pitää?

PRINSSI:

Kaksi, kolme, neljä ja enemmänkin — jos jaksaa.

AMI:

Sehän mukava maa.

PRINSSI:

Minun äitini ei asu hovissa. Hän on eronnut. Hänellä on rikkautta, mattoja — baareja, kabaretteja.

KAARLO:

Onko siellä baareja ja kabaretteja?

PRINSSI:

Amerikassa hänellä niitä oli. Hän on tuollainen liikemies, liikenainen, äitikultani.

EMMA:

(pyyhkii kuumuutta kasvoiltansa ja rykii): Ym. Hän on — yhm — sijoittanut varmaan Amerikkaan omaisuutensa?

PRINSSI:

Niin on. Hän sanoo, että hän työskentelee poikansa hyväksi. Hän haaveksii, että hänen pojastaan tulisi onnellinen.

EMMA:

Kukapa oikea nainen ei semmoista haaveksisi?

PRINSSI:

Hän antaa pojallensa isän.

AMI:

Hän on antanut pojallensa kaikkein korkeimman isän. Ja teidän isänne on valinnut kaikkein parhaimman naisen teidän äidiksenne, prinssi.

PRINSSI:

Olen molempiin hyvin tyytyväinen. Ja he ovat saaneetkin mitä onnellisimman perillisen valtakunnallensa. Minä olen se onnellinen, minä.

AMI:

Te osaatte olla kiitollinen olemisestanne korkeille vanhemmillenne, prinssi. Se on kaunista.

PRINSSI

(kumartaa hiukan Emmalle): Etenkin olen sitä sydämestäni äitihallitsijattarelleni.

AMI

(Lilangille, joka on Kaarlon kanssa istunut leposohvalla ja katsellut Kaarlon opastamana europpalaisia maisemakuvia): Teidän maassanne, prinsessa, on toinen järjestys kuin Kurdissa. Teillä mitä vanhempi vaimo tahi mitä vanhempi vainaja, sen arvokkaampi hän on.

LILANG:

Meillä henkimaailma, siksi uskollisuus ja loistava vainajien valta.

AMI:

Se on kaunista se. Mitä me, me olemme kiinni materiassa vain.

PRINSSI:

Prinsessa on amerikkalaistunut suuresti. Vapautunut ja katkonut kahleitansa minkä on kerinnyt.

KAARLO:

Minä onnittelen.

AMI:

Prinsessa on varmaan paljon opiskellut Amerikassa?

LILANG:

Minä paljon ompelemaan, ommellut.

PRINSSI:

Hän tarkoittaa tieteitä, taiteita ommellut. *(Neuvoo.)* Oppinut, pitää sanoa.

LILANG:

Oppinut, yes.

EMMA:

Prinsessa, ompeleminen tällaista *(Emma on neulovinaan.)*, alhaisen naisen työtä. Oppiminen tällaista *(Ottaa kirjan ja on lukevinaan.)*, ylhäisen naisen työtä. Hän on oikea prinsessa, hän. Minun poi — Hänen korkeutensa al Rashid tapasi sattumalta prinsessan ja näyttää nyt hänelle Euroopan kolkkaa.

KAARLO:

Sallikaa, että minä näytän teille täällä sitä myös, prinsessa.

AMI:

Minulla on vanhemman etuoikeus.

KAARLO:

Minulla nuoremman, isä.

PRINSSI:

Me kaikki kolme holhoojaa.

EMMA:

Jaa jaa, yhm. Itämaat.

AMI:

Jos ei olisi julkeaa, niin huomauttaisin, että me kaikki rodut olemme kuin veljiä, samaa perhettä kaikki. Todistukseksi uskaltaisin mainita sen luonnon oikun, että prinssi on hiukan minun poikani Kaarlon näköinen.

LILANG:

Yes, yes. Totta, totta.

EMMA:

Sepä kummallista. Todellakin, vähän samanne päin. Kaksi silmää ja yksi nenä. Kun maapallo on niin pieni, eiköhän se siitä johtune. Olemme kukapaties sukulaisia kaikki.

AMI:

Emme, emmehän toki.

KAARLO:

Raamatun mukaan ja vieläpä biologian mukaan.

EMMA

(Amille, unohtaen toiset): No, katsotaanpa nyt vaikka kiinalaista, hän on melkein ihminen, vaikka on vain kiinalainen.

KAARLO:

Rakas täti!

PRINSSI:

Miss Fleur, kaikki kansat ovat yhtä, kun yö verhoo maailman.

AMI:

Kiinalaiset ovat vanhoja kulttuuritekijöitä. He tunnustavat sielun, jonka me suljemme rahakukkaroomme.

LILANG:

I thank you. Kiitos.

EMMA:

Vieläkös. Ja nuo kurdit, mitäpä ne muuta ovat kuin rosvoja ja paimenia, kurttuisia kurpitsan kurtustajoita.

KAARLO:

Mutta täti!

PRINSSI:

Ovatpa äitinsä poikia, kautta profeetan parran.

AMI:

Teidän korkeutenne suokoon anteeksi. Meiltä puuttuu vuosituhantisen kohteliaisuuden muodot.

PRINSSI:

Ei mitään. Emme ole itämailla.

EMMA:

Emmekä sulttaanin hovissa.

KAARLO

(on tarjonnut lisää viiniä. Lilangille): Kiinan kukkasten malja.

LILANG:

Kiitos. *(Juovat.)*

KAARLO:

Te olette hurmaava, prinsessa.

LILANG:

Te hyvä.

KAARLO:

'Rakastan teitä', kuinka se sanotaan siellä idässä päin?

LILANG:

Dai sukiides.

KAARLO:

Dai sukiides. Se on musiikkia. Saanko sanoa Teille nyt dai sukiides?

LILANG:

Te hyvä, te oikein hyvä.

KAARLO:

Te suloinen, te outo kukka, prinsessa.

AMI:

Minkälainen on nyt poliittinen tilanne Kurdissa, prinssi?

PRINSSI:

Elämme uudistusten aikaa. Suunnittelen juuri eurooppalaistuttaa maatani, naisilta huntu pois, miehiltä pitkä parta, kameli viralta pois ja sijalle ilmalaiva.

AMI:

Sehän on suurenmoista.

PRINSSI:

Sitäpaitsi tulen ajamaan kansainvälisyyttä kiihkeästi.

AMI:

Kansainvälisyyttäkö? Kun vain kansojen väliin mahtuisi jotakin parempaa kuin miekka?

PRINSSI:

Ei miekalle rakoa. Me puserrumme yhteen ja perustamme maailman suuret yhteisvallat. Siinä koko maailman ulkopolitiikan ratkaisu.

AMI:

Se on oikein, teidän korkeutenne. Yhteisvallat. Ainoa oikea suunta maailman politiikassa, niin loppuu yhteisvallattomuus.

EMMA:

Ja miten käy yksinvallalle?

PRINSSI:

Se muuttuu vallanyhteisyydeksi.

EMMA:

Menetätte kruunun.

PRINSSI:

Mutta voitamme klaavan, kansojen onnen.

AMI:

Teidän korkeutenne onkin suurpolitikoitsija.

PRINSSI:

Olen isältäni perinyt kaikenlaisia taipumuksia. Teen työtä ihmiskunnan terveen yhteenkuuluvaisuuden ja turhan kainouden vastustelemisen hyväksi. Äitihallitsijatar ei sitä hyväksy.

EMMA:

Äitinne on oikeassa, prinssi. Eihän ole yhteenkuuluvaisuutta perheissäkään, saatikka kansoissa.

AMI:

Me viisastumme aina, me ihmiset.

KAARLO:

Kukapa tietää, minkälainen on tuhannen vuoden perästä maailmankartta? Mitkä rodut hallitsevat? Mikä väri on voitolla?

PRINSSI:

Minkä rodun nainen kaunein? Miss Eurooppa, miss Japani, miss China, vai miss Hottentotti?

KAARLO:

Miss China on kaunein. Minulla on kokoelma eri rotujen kaunottaria. Haluatteko, prinsessa, niin näytän niitä teille?

LILANG:

Mielelläni, herra.

PRINSSI:

Ehkä saan nähdä minäkin?

KAARLO:

Olkaa hyvä, teidän korkeutenne.
(Poistuvat oikealle.)

AMI:

Nämä kaksikymmentä vuotta eivät ole muuttaneet sinua lainkaan.

EMMA:

Eihän ihminen muutu, muuta kuin vanhenee.

AMI:

Ei. Mutta sinä olet nuori. Miten poikamme voi siellä suuressa maailmassa?

EMMA:

Kiitos, hän voi hyvin. On terve. Kiitos vain siitä avustuksesta, jonka alussa lähetit.

AMI:

En voinut lähettää muuta kuin roposen ja sen yhden ainoan kerran. Hildur ei aavista mitään.

EMMA:

Eikö aavistanut suhdettammekaan?

AMI:

Ei, hän on mustasukkainen kuitenkin noin yleensä.

EMMA:

Ei tarvitse miehen kuin kerran pettää, niin naisella on oikeus olla mustasukkainen aina.

AMI:

Kärsitkö siellä puutetta?

EMMA:

Alussa vähän. Mutta sitten pääsin jaloilleni. Olin ensin erään miljonäärin ylikeittäjättärenä. Kun on taitoa, mikäs hätä. Olisin minä saanut miljonäärejäkin miehekseni, monesti!

AMI:

Et ottanut?

EMMA:

Miljoonia saa itsekin. Minulla oli sitten yökahvila erään toverin kanssa, mutta hän karkasi ja vei rahat.

AMI:

Sehän oli vahinko.

EMMA:

Eipä niinkään. Sen jälkeen luotin vain itseeni ja aloin nousta. Minä perustin kabaretin ja pienen pelisalin.

AMI:

Pelihelvetin? Kuulostaa pahalta.

EMMA:

Älä ole lapsellinen. Ihmiset tarvitsevat kaikenlaisia paikkoja.

AMI:

Menevät alaspäin.

EMMA:

Mitä se meihin kuuluu. Ihminen ei ansaitse turhia arasteluja. Minun on ajateltava itseäni, muiden samoin. No, minulla on ollut onnea. Mihin ikinä olen astunut, olen polkenut rahaa maasta. Ja kaikki, kaikki on sinun ansiotasi, Ami.

AMI:

Minun ansiotani?

EMMA:

Kun sinä hylkäsit minut ja jätit minut oman onneni nojaan, piti minun luottaa vain itseeni. Ja sitten poika. Ilman sitä seikkaa olisin täällä tässä ahtaassa maanosassa, ihan kokemattomana ja tyhmänä. Mutta nyt olen itsestänsähuolehtiva nainen ja varakas. Kiitos siitä, Ami.

AMI:

Kuorma putoaa hartioiltani, kun sen kuulen. Luulin, että olin tehnyt vain pahaa. Annoit kai pojalle hyvän kasvatuksen?

EMMA:

Ei mitään kasvatusta. Maksoin hänestä erääseen räätälin perheeseen. Hän on räätäli.

AMI:

Räätäli?

EMMA:

Niin. Mitä pahaa siinä on?

AMI:

Se ei ollut oikein minun poikaani kohtaan. Mutta se on sinun asiasi. Tärkeintä olisi ollut sivistys.

EMMA:

Sivistys? Luuletko, että sitä on paljon vielä olemassakaan? Minä en sitä ole juuri nähnyt. Teillä täällä on turhia muotoja, naurettavia ennakkoluuloja, jotka eivät ihmistä auta. Minä olen kokenut sen. Ja lukumieskö pojasta? Siellä toisella mantereella eivät tyhjänpäiväiset ihmiset menesty muuta kuin kirkollisella alalla. Jos hänessä on neroutta, tulee hänestä liikemies.

AMI:

Räätälistä?

EMMA:

Hän voi perustaa ensiluokkaisen maskeradipukutehtaan, alusvaatetehtaan, minkä vain. Tahi hän voi tulla minun liikekumppanikseni, jos tehtaileminen ei häntä miellytä.

AMI:

Tietääkö hän, että olet rikas?

EMMA:

Kaikki sen tietävät. Mutta hän ei aavista omaisuuteni suuruutta.

AMI:

Tietääkö hän, kuka hänen isänsä on?

EMMA:

Ei hän tiedä. Hän aavistaa kyllä, että se on tältä mantereelta.

AMI:

Minkä näköinen hän on?

EMMA:

Hän on kaunis, äitinsä näköinen. Saisi hänelle vain vaimon, joka olisi omaa kansallisuutta, ettei tarvitsisi turvautua vieraaseen apuun ja ettei hän lankeaisi ystävätärjärjestelmään.

AMI:

Etpäs itse ole löytänyt itsellesi sopivaa.

EMMA:

Minusta tuntuu, että minä osaan avioliiton ulkoa, tarvitsematta kokeilla sitä.

AMI:

Entäs rakkaus?

EMMA:

Oh, eihän sitä olekaan, leikkiä vain. Tarpeellinen leikki suvun jatkumisen vuoksi. Te luotte siitä kahleet itsellenne.

AMI:

Minä protestoin!

EMMA:

Ja minä perustan kokemukseen. Kiitos opetuksestasi, Ami. Sinun on hyvä puhua, kun sinulla on Hildur. — Olen koko ajan ihmetellyt, missä hän on, kun häntä ei näy.

AMI:

Hän on, tuota, — niin, hän sairastui vähän, hän on sairashuoneella, mutta on toipumassa. Ei mitään vaarallista.

EMMA:

Mitä sairautta, missä, miten?

AMI:

Sydän ja — ja — pää, etenkin pää.

Samassa tulevat sisään prinssi, Kaarlo ja Hua-Lilang.

EMMA:

Minkä maan kaunotar voitti?

KAARLO:

Miss China on kaunein, vaikka hänen kuvaansa ei ollut vielä kokoelmissani.

PRINSSI:

Minun makuni on sama kuin teidän, herra Merius. Miten minusta tuntuu, kuin olisimme

vanhat tutut. Tahi kuin olisimme tavanneet toisemme ennen jossakin.

KAARLO:

Se lienee tapahtunut edellisessä elämässämme, prinssi.

AMI:

Minullakin on sama tunto. Olemme ehkä muinaisina vuosisatoina vaeltaneet paimenina jossakin siellä teidän valtakuntanne liepeillä.

PRINSSI:

Varmaan olette kuuluneet hoviin, jos sellaista on silloin ollut. Olette ollut suurvisiiri ja esiäitini salainen lemmitty.

AMI:

Siksipä saan nyt rangaistukseksi vaeltaa tässä porvarillisessa muodossani.

EEVA

(tulee Hildurin hienossa puvussa vasemmalta ja tekee puolikumarruksen ja kun ei tiedä mitä sanoo, sanoo): Hyvää päivää.

AMI:

Saanko esittää, neiti, neiti —

EEVA:

Hilleri.

AMI:

Neiti Hilleri, neiti Fleur. Prinsessa Hua-Lilang, prinssi Mohammed Harun al Rashid.

PRINSSI:

Pasha al Rashid, jos suvaitsette, Harun al Rashidin jälkeläinen vain.

AMI:

Anteeksi. Neiti Hilleri on, on —

EEVA:

Johtajatar.

AMI:

Johtajatar, joka johtaa, johtaa meitä — kaikenlaisessa.

EMMA:

Niin nuori ja jo opettajatar.

PRINSSI:

Haluatteko, neiti Hilleri, saada uusia oppilaita?

EEVA:

Se olisi minulle kunniaksi.

PRINSSI:

Minä ilmoittaudun, miss Europa. Teidän valokuvaanne ei ollut siellä kokoelmassa.

KAARLO:

Me näemme hänet joka päivä luonamme.

EMMA:

Eikö mielenne ole tehnyt koskaan Amerikkaan, neiti Hilleri?

EEVA:

Mielelläni matkustaisin, jos olisi mahdollisuuksia.

EMMA:

Onko teissä yritteliäisyyttä?

EEVA:

Tahtoisin koettaa. Tekisin kaikkeni.

EMMA:

Hyvä. Teillä voisi olla loistava tulevaisuus siellä.

EEVA:

Aivanko totta? Voisiko siellä menestyä.

PRINSSI:

Se on menestysten luvattu maa.

EMMA:

Tulkaa mukanamme sinne, kun lähdemme pois. Se ei olisi hullumpaa. Eikö teillä ole paikkaa nyt?

EEVA:

Ei ole varmaa paikkaa.

AMI:

Hän on minun kasvattini. Sen rikkaan Hillerin tytär, et sinä muista sitä, minun ylioppilastoverini.

EEVA:

Joka on kuollut, niin tuhkarokkoon.

EMMA:

Katsotaanpa korteista *(Ottaa laukustansa kortit, nostattaa niitä Eevalla ja lukee niistä.)* Mutta mitä minä näen, johtajatar. Tuossa on mies, joka on kiintynyt teihin. Mutta se ei tuota onnea, syntyy ristiriitoja, sekaannusta. Te olette viisas ja käännätte sille selkänne. Te menette vielä pitkälle. Katsokaas: herttakymppi, herttaässä ja ruutukymppi, tässä te ja tässä värikuninkaanne. Te saatte rahaa, ihailijoita ja tarjouksia. Vanhempi nainen tekee teille kohta ehdotuksen. Suostukaa, katsokaa! Hän aukaisee onnenne portin. Paikanmuutos, rahaa, värikuningas ja sormus. Ja sitten pitkä matka on edessänne. Ja mikä tulevaisuus. Mies, joka teidät saa, on ylhäinen.

PRINSSI

Olenko se minä?

LILANG

(katsoo kortteja): No, Sir, ei se ole te, prinssi.

EMMA:

Sanoin vain ylhäinen.

EEVA:

Jospa se olisi totta.

AMI:

Sehän on leikkiä vain, seurapuhetta. Ei Eeva matkusta minnekään. Häntä tarvitaan täällä ja hän opiskelee vielä.

EMMA:

Ennen vuotta näette. Ellei povaukseni ole totta, annan tuhat dollaria köyhille.

LILANG:

I understand. Minä ymmärtää kaikki. Salatarkoitus. Hän vihaa minua.

PRINSSI:

Huono povaus, suvaitkaa huomata, leikkipovaus, prinsessa.

LILANG:

Ei. Miss Fleur etsii uusi salin vetonumero.

EMMA:

Mitä sitten, se kuuluu minun ammattiini, kukkaseni.

LILANG:

Minun sydämeni! Ah, että tullut tänne. Olla Amerikassa taas.

PRINSSI:

Me matkustamme pian takaisin.

EMMA:

Saan ajatuksen, mitä jos kokeilisimme täällä hiukan. Minä otan palvelukseeni teidät, prinssi, ja teidät, prinsessa. Pystytämme pienen liikkeen ja annamme sille vähän kansainvälistä väriä.

AMI:

Emma, muistatko, kenelle puhut?

EMMA:

Nykyajan prinssit ja prinsessat eivät ole niin vaarallisia. Rahalla minä prinssit ja prinsessat ostan.

AMI:

Mutta loukata siten! Suokaa anteeksi, teidän korkeutenne. Hän on aito amerikkalainen.

PRINSSI:

Ei mitään. Se on selvää kieltä. Mutta me olemme kalliita, miss Fleur.

LILANG:

Oh, mikä onnettomuus. Hän ei hyvä, miss Fleur.

EMMA:

Veri vettä sakeampi. Ja oma maa mansikka.

LILANG:

Ei, miss Fleur, ei prinssi, me lähdemme pois.

PRINSSI:

Kukkaseni, prinsessani, rauhoittukaa. Voimmehan katsoa hiukan tätäkin maata. Takaisin aina on tie selvä.

Susanna katsoo vasemmalta, tekee merkkejä ja kutsuu. Eeva ja Ami menevät. Susanna kuiskailee heille viitaten ruokasaliin.

EMMA

(prinssille): Katso vain tuota tyttöä. Hän on löytönen. Hän olisi mainio liikkeessämme.

PRINSSI:

Liian nopeita päätöksiä.

EMMA:

Tyttö tulee vetämään. Hän on hoitamaton vielä, mutta odotahan.

PRINSSI:

Hän ei ole hullumpi. Kaunis

EMMA:

Katsopas silmiä.

PRINSSI:

Vartalo menettelee.

EMMA:

Rohkea ja tuhma, mutta ei liiaksi valheellinen, uskoisin. Siinä menestyksen avain meidän alallamme.

PRINSSI:

Jos hoidan asiaa, mitä saan? Äidin perinnönkö?

EMMA:

Kukapa tietää jos isän.

PRINSSI:

Tuo vanhako se on?

EMMA:

Hiljaa.

PRINSSI:

Minä olen siis veljeni näköinen.

Eeva ja Ami, jotka ovat tarkastaneet ruokasalia, tulevat.

EEVA:

Saanko pyytää herrasväkiä ruokasaliin. *(Kumartaa.)* Olkaa hyviä.

Ami tarjoaa käsivartensa Emmalle, prinssi Eevalle ja Kaarlo Lilangille. Menevät ruokasaliin.

HELLÄ

(tulee perältä ja vetää ja kannattaa melkein pyörtynyttä miestä): Pää pystyyn, kävelkää, no, kävelkää.

SJÖBERG

(puoliksi tajuttomana): Aa —

HELLÄ

(asettaa hänet tuolille ja lyö poskelle): Herätkää!

SJÖBERG:

Ah, tekö tohtori?

HELLÄ:

Iso mies ja pyörtyy kuin tyttö. *(Kaataa viiniä pullosta lasiin ja antaa Sjöbergille.)* Juokaa.

SJÖBERG

(ei jaksa ottaa lasia): Eei, ei voi.

HELLÄ

(juottaa): Juokaa. *(Sjöberg juo.)* No, eikö hävetä. Yksi hammas vain vetäistään ja mies on varaton kuin nukke.

SJÖBERG:

Enkö kuollut?

HELLÄ:

Ei sitä niin vain kuolla maksamatta palkkoja lääkärille ja naisen syliin, vaikka se houkuttavaa olisikin. Mikäs mies te olette?

SJÖBERG:

Olenpahan Sjöberg, rikas Sjöberg sanovat.

HELLÄ:

Vai rikas. Tehän mainitsitte jotakin, että olette vahtimestari. Kuulutteko vahtimestarien yhdistykseen?

SJÖBERG:

En kuulu. Kuulun talonomistajain yhdistykseen.

HELLÄ:

Sanokaapas kaikille talonomistajille siellä, että tässä talossa asuu mainio hammaslääkäri, lupaatteko sen?

SJÖBERG:

Mielelläni.

HELLÄ:

Miksi sanovat teitä rikkaaksi Sjöbergiksi?

SJÖBERG:

Sanoinko minä rikas? No, sanovat kun minulla on vähän varoja, joku kivitalo ja osakkeita. Minä olen keinottelija, ostan ja myyn huoneita. Tohtori kääntyy vain minun puoleeni, kun tarvitsee huoneiston.

HELLÄ:

Hyvä. Vai niin rikas?

SJÖBERG:

Eihän siihen rikkauteen tarvita tutkintoja, älyä vain. Minä haluan elää koroillani kerran.

HELLÄ:

Se on oikein. *(Tarttuu Sjöbergin leukaan.)* Avatkaa suu.

SJÖBERG

(avaa ja valittaa): Aa — aa —

HELLÄ:

Ei saa valittaa, iso mies. Kas, kaunis jälki. Mitä sanotte käsivoimistani?

SJÖBERG:

Suurenmoista. Että nainen, kuka uskoisi?

HELLÄ:

Jaa-a. Ja mitäpä ovat ruumiin voimat henkisiin verraten. Kun vedän hampaan, tarvitsee siihen fysiikkaa ja matematiikkaa. Hyvin laskettu tuki ja liike. Se on matematiikkaa. Niinkuin koko elämä, matematiikkaa kaikki. Uskotteko?

SJÖBERG:

Pitäähän minun toki uskoa.

HELLÄ:

Onko teillä vaimo?

SJÖBERG:

Ei, eihän toki.

HELLÄ:

Jos olisi vaimo, ette olisi pyörtynytkään.

SJÖBERG:

Koska vaimo olisi minua jo ennen karaissut. Ei minua ole muut niin pahoin pidelleetkään kuin neiti tohtori. Minä olen tuommoinen onnen poika.

HELLÄ:

Kunhan menette naimisiin, sanokaahan sitten.

SJÖBERG:

Minä en otakaan kaikenlaisia tyhmeliinejä, minä. Minä nain sivistyneen naisen.

HELLÄ:

Luuletteko, että sivistynyt teistä huolii?

SJÖBERG:

Miksi ei huolisi? Minä olen rikas. Minä nain melkein kenen minä tahdon.

HELLÄ:

Ette minua.

SJÖBERG:

Älkäähän vannoko.

HELLÄ:

Katsotaanpas. Saan minä rahaa itsekin.

SJÖBERG:

Mutta miestä ette saa jokapäivä.

HELLÄ:

Katsotaanpas.

SJÖBERG:

Ellette astu yhtä porrasta alemmas ja mies yhtä porrasta ylemmäs.

HELLÄ:

Lähtekää jo.

SJÖBERG:

(nousee): Olkoon menneeksi, minä kosin teitä.

HELLÄ:

Lähtekää!

SJÖBERG:

Hyvä, mutta miettikäähän asiaa!

HELLÄ:

Hyvästi.

SJÖBERG:

Luokaapa silmäys minuun, olkaa hyvä. Pulska, terve mies, joka tekee vaimonsa onnelliseksi. Miettikää. Paljonkos olen velkaa?

HELLÄ:

Tehän tulette huomenna, että otan kuoletuksen pois toisesta hampaasta.

SJÖBERG:

Se on totta.

HELLÄ:

Ja jos olette tuhma, vetäisen koko hampaan pois.

SJÖBERG:

Ja jos te olette tuhma, vetäisee Luoja koko elämänne yli suuren roikan kuin suuren tyhmyyden yli.

HELLÄ:

Julkea!

Sjöberg kumartaa ja menee.

HELLÄ:

Ei hullumpi. *(Menee perästä pois.)*

Kun sali on tyhjä, kuuluu kovaa ovikellon soittoa. Susanna juoksee ruokasalista salin läpi avaamaan. Oikealta kuuluu kovaa puhetta ja riitaa. Sisään tunkeutuu väkisin Susannan vastustuksista huolimatta Seruliina, Eevan äiti. Hän on pukeutunut kansannaisen tapaan, maalaisesti ja köyhästi, mutta silmiinpistävän koreilevasti.

SUSANNA

(huutaa): Ei saa tulla herrasväkien huoneisiin.

SERULIINA:

Älähän kiivastele.

SUSANNA:

Mikä sinä olet?

SERULIINA:

Johan minä sanoin, Seruliina vain.

SUSANNA

(työntää häntä pois): Pois, pois. Ei osteta mitään.

SERULIINA:

Ei minulla ole myytäväkään, köyhä kuin kirkon rotta.

SUSANNA:

Ei tarvita maalaistavaroita.

SERULIINA:

Palvelustyttöjä tarvitsette. Olen sen tytön äiti, sen Eevan, joka palvelee täällä.

SUSANNA

(joka ei kuule): Viekää vain tavaranne muuanne.

SERULIINA:

En sitä minä vie, en ole ennenkään tyttöjäni kaupinnut, itse ne itsensä kaupitelkoot.

SUSANNA:

Sanon, ei ole meille tarpeen.

SERULIINA:

Ha - ha - haa — tarpeenpa on ollut, hyvinkin tarpeen. Sanoi tyttö mieluinen olevansa, niinpä se kirjoitti, että tässä se on pysyvä paikka.

SUSANNA:

Menettekö pois, tahi minä haen poliisin.

SERULIINA:

Ei, ehei, en pelkää pappiakaan, saati poliisia.

SUSANNA:

Sanoitko, että herralle asiaa?

SERULIINA:

Ei, tytölle.

SUSANNA:

Ja minä kun luulin, että tytölle oli asiaa.

SERULIINA:

Niin onkin tällä kerralla.

SUSANNA:

Vai herralle? Jos minä kutsun. Oletko avunpyytäjiä?

SERULIINA:

Mikäs muu.

SUSANNA:

Minä kun luulin, että avunpyytäjä vain olet. Seiso siinä, ei saa liikahtaa, ei reunalle huonetta mennä. Niitä käy kaikenlaisia. *(Katsoo ettei Seru-*
mennä. Niitä käy kaikenlaisia. *(Katsoo, ettei Seru-*
ja viittaa herralle. Ami tulee.) Täällä on tuollainen vaimo, eikä lähde pois. Mikähän lintunen lie. *(Menee ruokasaliin.)*

SERULIINA

(niiaa): Tämäkö nyt on se itse herra?

AMI:

No, jonkunmoinen herra.

SERULIINA

(pyyhkii kätensä hameeseen): No, päivää sitten.

AMI:

Päivää.

SERULIINA:

Minä olen sen Eeva-tytön äiti. Sillä nimellähän minä olen elellyt.

AMI:

Ahaa, päivää, päivää sitten. *(Kättelevät.)*

SERULIINA:

Ja te olette se oikea herra, niin se Eeva kirjoitti, että se vasta oikea herra on. No, sen näkee päältäkin, että tämä on sitä parasta lajia, mitä Luoja luomaan kykeni. Sopiipa palvella paikassa tässä, on kuin taivas kaunis, paratiisi ihan, ja siinä itse herra, niin hyvän näköinen, että sulattaa ihan tämän syntisen sydämen. Ja kättelee kuin vertaista. Noo, kyllä minä nyt jo teidät tunnen.

AMI:

Niin minäkin teidät. Minä en osaa pyytää nyt istumaan, kun meillä on vieraita.

SERULIINA:

Ei, ei, en minä istuksentelemaan tänne tullut. Vai on vieraita, onko ylhäisiä?

AMI:

Prinssejä, prinsessoja — joitakin kappaleita.

SERULIINA:

Tottako? Mutta sitten minun pitää saada nähdä näillä kuolevilla silmilläni ne. *(Menee ruokasaliin päin.)* Herra ei pelkää, minä oven raosta vain tirkistän. *(Menee oven rakoon, tirkistää.)* Taivasten tekijä, mitä minä näen, sielläpä he ovat, enkeleitä, taivaan enkeleitä kaikki.

AMI

(vetää Seruliinan pois lempeästi): No, no, jos tulevat.

SERULIINA:

Jos tulevat, polvilleni minä näin *(Lankeaa polvilleen.)* lyyhähdän ja itken. *(Pyyhkii silmiään.)* Minun tyttöni, minun oma kullanmuruni saa palvella tällaisia ihmisiä. Kiitos, herra, kiitos, rakas herra. *(Syleilee Amin polvia.)*

AMI:

No, nouskaahan ylös.

SERULIINA

(nousee): Vaan sievä on tyttökin.

AMI:

Sievä on. Työ tekijäänsä kiittää.

SERULIINA:

Sitä ovat sieväksi kaikki nuo miehenpuolet kehuneet. Sievä olen minäkin ollut. Olisipa herra nähnyt minut nuorena. Minua kehuivat kaikki nuo herranpuolet, he, hee. Tyttö on kuin enkeli, äitiinsä. En minä sitä siksi tullut katsomaan, en, en, rakkauden tähden, en. Mutta se on niin, että kovalle nyt tuo pula-ajan elämä ottaa. Katsokaapa nyt, herrakulta. Minä näytän nuorelta, enkö näytä?

AMI:

Näytätte kyllä.

SERULIINA:

Mutta näkö pettää, minä sanon salaisuuden: minä olen aika monta vuotta yli viidenkolmatta. Minä, niin sanoakseni, elän ihmisten ystävyydestä, paremminkin sanoen rakkaudesta, puhtaasta, silkasta rakkaudesta. Niin herrakulta. Muuta elinkeinoa ei ole. Mutta ajatelkaa nyt, herrakulta, että on jo vanha. Vanhan ystävyys ei mitään maksa. Minä olen sydämeltäni niin nuori ja rakastan kaikkia, ja mitä vanhemmaksi tulen, sen hellemmällä rakkaudella rakastan. Mutta välittikös ne siitä? Ei. Mitä ne pystyvät syvemmin asiaa ajattelemaan. Nuoruus, nuoruus! Mutta kun se on mennyt, on kaikki mennyt. Herra ei aavista, mitä ihminen saa kaikkea kokea tässä maailmassa.

AMI:

Se on totta. Vanhuus on paha paikka. Se on ikävää sitäpaitsi.

SERULIINA:

Herrapa sen sanoi. Se on hyvin ikävää. Ja nyt olen sellaisessa pulassa ja puutteessa. En ole pitkiin aikoihin kunnolleen syönyt. Se nyt ei ole mitään, ei mitään. Ja kengät on hajalla ja joka

vaatekappale riepuina. Se nyt ei ole mitään, ei mitään. Niin rohkaisin mieleni ja ajattelin, että jos minun tyttäreltäni Eevalta liikenisi minulle vaikka viisi markkaa.

EEVA

(tulee): Kas, äiti.

SERULIINA:

Oletko vihainen, kun tulin?

EEVA:

En toki. *(Tervehtii äitiään.)*

SERULIINA:

Ei ole vihainen, kullannuppu, pikku aarteeni, oma enkelini. Kuule, äiti on sitten niin puutteessa, ettei tyttökulta usko. Jos sinulla olisi viisi markkaa tahi vaikka kolme markkaa, että saisin puoli leipää ja palan saippuaa, että voisin virrassa viruttaa vaatteeni ja markalla hokmannin roppia, että saisin uskoa elämään, niin läksisin tästä eteenpäin taivaltamaan uudella mielellä. Kun sinutkin näin, kultaseni. Ja kannatti nähdä. Kyllä olet kaunis. Ja anteeksi nyt, että kerjään, vaikka olen äiti.

EEVA:

Äiti saa.

SERULIINA:

Kiitos, kiitos.

AMI

(on ottanut rahaa taskustansa): Tässä on aluksi.

EEVA:

Ja minä annan vielä.

SERULIINA:

Ei, ei nyt enää. Tässä on liikaa. Ottakaa puolet pois. Eikö! Kiitos, herra. Luoja teitä siunatkoon ja antakoon elää sata vuotta. Niin kuin on markkoja tässä.

EEVA:

Minä lähetän teille aivan kohta lisää.

SERULIINA:

Ei. Minä pääsen jo tällä vaikka junakyydillä takaisin. Kiitos, kiitos.

EEVA:

Meillä on vieraita nyt, etten voi pyytää jäämään.

SERULIINA:

Ei se mitään. Kuka nyt istumaan. Minulla on itsellänikin kiire.

SUSANNA

(tulee vasemmalta): Täälläkö se vaimo vielä on? Alkakaapa lähteä pois.

SERULIINA:

Pois, poishan minä toki. *(Perääntyy ovelle.)*

EEVA

(äidilleen): Ei tarvitse pelätä tätä, se on meidän kuuro keittäjätär.

SERULIINA:

Ahaa, voi raukkaa, vai on kuuro.

AMI

(Susannalle korvaan): Se on Eevan äiti.

SUSANNA:

Ähää, minkälainen äiti, sellainen tytär. Eipä omena kauas puustansa putoa.

EEVA

(Susannalle): Minä sanon teidät irti palveluksestamme.

SUSANNA:

Ei minua palvelustyttö irti sanokaan.

SERULIINA:

Oh hoh, minkälainen hämminki näin vähäisen ihmisen tähden.

AMI:

Rauhoittukaa.

SUSANNA:

Jos minä voisin, lakaiseisin tämän maailman puhtaaksi tuollaisista ihmisistä.

EEVA:

Ja jäisit luuta kädessä vartioimaan, ettei yksikään syntinen enää tänne syntyisi.

SUSANNA:

Ei näistä tytöistä vahinkoa tulisi, jos niitä ei niin paljon maailmassa olisikaan.

Ovikello soi. Ami tekee Susannalle merkin, että hän menisi avaamaan. Menee itse vasemmalle ruokasaliin, nyökättyään Seruliinalle hyvästin.

EEVA:

Äiti voi tulla joskus toiste minua tapaamaan.

SERULIINA:

En ole paljon milloinkaan ollut näin onnellinen. Hyvästi, hyvästi, menenhän minä.

Menee ovelle päin. Samassa tulevat Hildur ja Susanna eteisestä. Hildurilla hattu ja päällysvaatteet päällä.

EEVA

(nyökkää armollisesti): Rouva.

SUSANNA:

Tällaisia täällä nyt juoksee. Tuollainen tyttö, tuollainen äiti.

SERULIINA

(niiaa Hildurille): Anteeksi, tällainen äiti vain. Tavallaan köyhyyden syytä ja muunkin tuhmuuden. Mutta köyhyys ei ole ilo eikä vanhuus riemu. Hyvästi. Anteeksi. *(Menee eteiseen Eevan käsipuolesta vetäessä.)*

SUSANNA

(Hildurille): Nyt täällä on vasta kaikki sekaisin. Syntiä nurkat täynnä, ja tekevät mitä ilkeävät ihmiset. Jos Jumala kaikki näkisi, löisi hän päähän, niin että kopsahtaisi, tahi tempaisi heitä tukasta taivaaseen ja heittäisi sieltä tuliseen järveen. Ja minä sen hänenä tekisin. Muuttihan hän ennen suolapatsaiksi pahat ihmiset. Keinot ne ovat monet ojennella noita. Mutta mitähän lienee tarkoittanut, kun antaa pahojenkin täällä temmeltää?

HILDUR:

(taputtaa Susannaa): Ei välitetä. Sinä olet hyvä uskollinen palvelija.

EEVA

(tulee eteisestä): Olen sanonut hänet irti palveluksesta.

HILDUR:

Sinä? Et sinä tässä vielä rouva ole.

SUSANNA:

Tämä tyttö on itse pääruhtinaan piikanen, sen Belsebubin palkollinen. On sillä ihmismäiset kasvot, mutta pitäisi näkyä päässä sarvet ja häntä heilua perässä. Eikö äitisi ole opettanut sinua yhtään? *(On siirtynyt Eevan taakse, yht'äkkiä tukistaa keveästi Eevaa.)* Tästä saat. Ei kipeä, mutta häpeä. Pitää vierasten opettaa.

EEVA:

Mitä sinä!

SUSANNA:

Rakas sielu, se on sinulle kauniiksi opetukseksi, rouvan puolesta. Minä kysyn vain, tunnetko ihmisen huonouden ja häijyyden.

EEVA:

Tunnen, sinussa.

HILDUR:

Jätä Susanna.

SUSANNA:

Se on rakkautta, sitä Jumalan mielen mukaista. Että menetteleisit siveästi ja kainosti kaikissa toimissasi.

EEVA:

Senkin vanha testamentti.

HILDUR:

Menehän keittiöön, Susanna.

SUSANNA:

Kun rouva käskee, menen. *(Eevalle.)* Ei ole synnitön sielusi, ei sitä pikkupuntari nokkaansa ottaisikaan. *(Menee vasemmalle.)*

HILDUR:

Puhutaanpas nyt levollisesti. Koeta olla rehellinen.

EEVA:

Jos rouva ei suutu.

HILDUR:

En minä suutu. Puhu rehellisesti vain, siitä on itsellesi hyötyä. Ellet puhu totta, et saa jäädä tähän.

EEVA:

Puhun totta siinä tapauksessa.

HILDUR:

Sano siis minulle suoraan, oletko sinä suhteissa minun mieheni kanssa.

EEVA:

Mitä rouva tarkoittaa?

HILDUR:

Sitä, mitä sanon. Onko sinulla suhde minun mieheeni?

EEVA

(naiivisti): On.

HILDUR:

Mistä asti?

EEVA:

Ihan siitä asti, kun tulin tähän.

HILDUR

(hilliten raivoaan): Siitä saakkako olet ollut hänen rouvanaan?

EEVA:

Ei, ehen toki, en siitä saakka. Suhde on ollut vain.

HILDUR:

Suhde on olla miehenä tahi vaimona.

EEVA:

Vaimonahan minä —

HILDUR:

Hänen vaimonaan?

EEVA:

Ei, ehei, vaimona muuten.

HILDUR:

Hänen?

EEVA:

Hänen ja muiden.

HILDUR:

Siis monen?

EEVA:

Monen. Hyvinkin monen.

HILDUR:

Olet ollut monen kanssa rakkaussuhteissa?

EEVA:

Ei, eihän toki. Rakkaussuhteissa en ole ollut muiden kuin tämän — tämän meidän miehemme kanssa.

HILDUR:

Meidän miehemme?

EEVA:

Meidän tahi teidän, kuinka sen ottaa.

HILDUR:

Sinä siis tunnustat hänet omaksesi?

EEVA:

Tunnustan.

HILDUR:

Viettelikö hän sinua?

EEVA:

Aina hän vietteli.

HILDUR:

Sehän on mahdotonta. Et puhu totta.

EEVA:

Ehkä ei ihan aina. Mutta aamusilla, kun minä vein teetä, niin katsoi hän minuun niin kauniisti. Minä katsoin vastaan, näin. *(Näyttää, miten hän katsoi.)* Ja sillä tavalla se alkoi. Sillä tavalla vietteli hän minua ja minä viettelin häntä, kunnes meistä tuli ystävät. Esimerkiksi hän oli niin hyvä, kun minä harjasin takin ja autoin päälle. Hän sanoi aina: 'Kiitos, kiltti Eeva.'

HILDUR:

Ja sitten?

EEVA:

Ja sitten se oli tehty.

HILDUR:

Mikä?

EEVA:

Se auttaminen.

HILDUR:

Eikö muuta?

EEVA:

Paljon muutakin. Mutta siitä rouva suuttuu.

HILDUR:

Kerro.

EEVA:

Ja kun minä menin herran huoneeseen iltasilla —

HILDUR:

No?

EEVA:

Niin herra otti joskus kädestä.

HILDUR:

Ja hyväili?

EEVA:

Niinkin.

HILDUR:

Ja suuteli?

EEVA:

Niinkin.

HILDUR:

Minä ajan sinut heti, heti pois.

EEVA:

Mutta rouvahan sanoi, että jos sanon kaikki, niin saan jäädä. Enkä minä ole kaikkea sanonutkaan.

HILDUR:

Ja mitä?

EEVA:

Jos sanon totuuden, sitä ei uskota.

HILDUR:

Sano.

EEVA:

Ja sitten ei ole muuta.

HILDUR:

Se ei ole totta.

EEVA:

Sanoinhan, että rouva ei usko.

HILDUR:

Sinä paha, — sinä valehtelija.

EEVA:

Noin rouva suuttuu. Sitä minä pelkäsinkin. Eihän se ole totta kylläkään.

HILDUR:

Mikä?

EEVA:

Ettei olisi ollut muuta. On — oikein hauskaa ollut. Rakkautta —

HILDUR:

Rakastelua?

EEVA:

Sitäpä juuri. Minä olen rakastanut herraa, kun herra on herra, ja herra on rakastanut minua, kun minä olen tyttö ja nuori ja kun minä haluan sivistyä.

HILDUR:

Etkö ole huomannut, että siitä on huonot seuraukset?

EEVA:

En ole huomannut seurauksia ollenkaan, paitsi että olen sivistynyt.

HILDUR:

Oh, minkälainen kasvatus sinulla on ollut?

EEVA:

Ei minulla ole ollut kasvatusta lainkaan. Mutta herra ei siitä näy välittävän. Me rakastamme vain sievästi. Eihän se enää rouvaa loukkaa, kun rouva on mennyt jo meiltä pois, ja rouva kun rakastaa herra Foliota.

HILDUR:

Minä en ole vielä laillisessa erossa ja voin tehdä mitä tahdon.

EEVA:

Ei rouva saa Ami-herraa enää.

HILDUR

(raivoissaan): Riittää. Saat pitää hänet.

EEVA:

Kiitos, rouva. *(Tarttuu Hildurin käteen.)* Rouva on jalo. En luullut, että se näin hyvin selviäisi.

HILDUR

(pyyhkii kätensä): Pois, pois.

EEVA:

Rouva ei suutu. Tämä on tavallista nykymaailmassa, sanoi herra. Luulee, että pitää yhdestä, mutta pitääkin toisesta. Minkä sille voi. *(Huutaa ruokasalin ovelta.)* Ami. *(Menee ruokasaliin.)*

AMI

(tulee samassa): Tervetulemaan takaisin, Hildur. *(Ottaa Hilduria kädestä.)* Tervetulemaan. Se oli oikein.

HILDUR

(kiehuen harmista): Minä puhelin tässä rouvasi kanssa.

AMI:

Mi-mi-mitä sanoit?

HILDUR:

Puhelin tässä rouvasi kanssa, ja hän kertoi minulle kaikki.

AMI:

Mi-mi-mitä sanoit?

HILDUR:

Puhelin tässä rouvasi kanssa, ja hän kertoi minulle kaikki.

AMI:

Mutta se ei ole totta. Kaikkea hän ei voi kertoa. Meillä ei ole mi-mi-mitään väliä. Ku-kummallista, ellet vielä osaa erottaa to-totta ja valhetta. Luuletko, etten osaa mu-muuta kuin valehdella, silloin ku-kun en puhu totta? Hildur, mi-mi-minä rakastan sinua.

HILDUR:

Sanoja! Valhetta! Kun me menimme naimisiin, sanoit, että voisit kuolla minun tähteni. Silloin vähän pidit kenties.

AMI:

Voisin minä nytkin kuolla. Mutta miksi kuolla? Silloinhan sinusta tulisi leski ja sinä menettäisit minut.

HILDUR:

Enkös nytkin menetä? Ja miksi, kenen vuoksi? Tuon tyttöheilakan tähden, jota rakastat.

AMI:

Minä en häntä rakasta.

HILDUR:

Rakastat ja nait hänet?

AMI:

Uutta perhettä ja uutta rouvaa, jo-joka pettäisi minua heti, en ota. Älä luule, en ole niin tyhmä. Se olisi kritiikitöntä.

EEVA

(tulee vasemmalta, on kuullut Amin viimeiset sanat): Mitä sinä sanot?

AMI:

Sanon, että, että jos pettäisit minut, ei, jos rouvani pettäisi minut, se olisi ruma juttu.

HILDUR:

Mutta kun herra pettää, se ei ole ruma juttu?

AMI:

Herra ei petä.

HILDUR:

Sinä kerroit, Eeva, miten asianne kehittyi?

EEVA:

Kerroin.

AMI:

No, minä leikin niin sanoakseni, ajanvietteeksi.

EEVA:

Ei leikitty ajanvietteeksi, leikittiin ihan kritikiti-töntä.

AMI:

Leikkiihän ihminen aina, läpi ikänsä. Sanotaanhan: elämän leikki, yhm! Koska kaikki ei ole niin vakavaa. *(Miettii nopeasti ja keksii.)* Ja tuollainen tyttö viettelee, onko se minun syyni?

EEVA:

Minäkö viettelen? Minäkö aloin?

AMI:

Tarkoitin hurmaa mieltä, kun on sievä. Niin että voi rakastuakin.

HILDUR:

Pysy siinä kiinni.

AMI:

Mutta se ei ole mitään vakavaa. Kysypäs keneltä mieheltä tahansa.

HILDUR:

En kysy. Tiedän jo, mitä te miehet olette ja mitä on avioliitto teidän kanssanne. Se on yhtä nuoralla tanssimista.

AMI:

Mutta korkealta ei siinä putoa. Muuten se on — historiallinen liitto, ei minun keksimäni.

HILDUR:

Kaunis historia sen liiton historiasta tulisi.

EEVA:

Ei miestä saa moittia. Jos hän löytää sopivan, mukava hän on.

HILDUR:

Kokeile nyt sopivalla.

AMI:

Älä suutu, rakas Hildur!

HILDUR:

Rakas!

EEVA:

Hän sanoo piloillaan niin. Hienotunteisuudesta.

HILDUR:

Minä lähden. On toinen mies, joka odottaa minua ja jonka sanaan voi luottaa.

AMI:

Mutta en ole aikonut naida Eevaa.

EEVA:

Olet luvannut.

AMI:

Olen narrannut. Enhän minä sentään niin hullu ole.

EEVA:

Älkää uskoko, rouva, hän valehtelee vietävästi.

HILDUR:

Älä itse usko, ei hän sinulle vähemmän valehtele.

AMI

(työntää pois Eevan, joka on lähennellyt häntä): Tuollainen tyttö. Näethän itse.

EEVA:

Tätä minä en anteeksi anna.

AMI:

Viettelijä!

HILDUR:

Onnittelen.

EEVA:

Oh, siinäpä mies. Ja minä kun uskoin häntä. Saatte itse pitää hänet.

HILDUR:

Ei kiitos, pidä nyt vain omasi.

AMI:

Älä jätä minua, Hildur. Sääli miesparkaasi!

EEVA:

Minä tyhmä, tyhmä. En anna sitä itselleni koskaan anteeksi. Hän lupaa naida.

AMI:

En ole luvannut.

EEVA:

Hienostaa minua ensin, että kelpaan.

AMI:

Toisille.

EEVA:

Hän vannoo rakastavansa vain minua.

AMI:

Se on joka miehen suussa, kun tyttöä narrataan.

EEVA:

Pois, koko talosta, pois. *(Menee vasemmalle.)*

Hildur tekee lähtöä, mutta Emma ehtii tulla ruokasalista.

EMMA:

Hildur! Terveisiä Amerikasta. Kuinka voit? Joko pääsit sairashuoneesta?

HILDUR

(kylmästi tervehtien): Kuka on sanonut, että olin sairashuoneessa?

EMMA:

Miehesi.

HILDUR:

Kuka on minun mieheni?

EMMA

(katsoo Amiin ja osoittaa käsittävänsä, että Hildur on päästään sekaisin): Miehesi, kultani.

AMI:

Minä.

HILDUR

(täynnä kuivaa harmia): Minulla ei ole miestä.

EMMA

(kuin sairaalle): Jahaa, sinulla ei ole miestä. Hildur-parka.

HILDUR:

Se, joka oli minun mieheni, otettiin minulta pois. Ja se, joka minulle annettiin sijaan, ei ole minun mieheni.

EMMA:

Jahaa. *(Kuin sairaalle.)* Sitten on kaikki hyvin. Missä on sinun toinen miehesi?

HILDUR

(osoittaa sormellaan yläkertaan): Tuolla.

EMMA:

Jahaa. Taivaassa.

AMI

(Emmalle Hildurin selän takana tekee merkkejä, ettei asia ole niin): Yhm, yhm.

EMMA:

Ami on siitä onneton.

HILDUR

(lujasti): Ei.

EMMA:

Jahaa, vai ei. Tietysti ei. Hän on onnellinen.

HILDUR:

Miksi tulit tänne?

EMMA:

Sinua katsomaan, kultaseni.

HILDUR:

Kaiken sen jälkeen, mitä olet minulle tehnyt.

EMMA:

Sen jälkeen, aivan.

HILDUR:

Mitä tapahtui, ennenkuin läksit Amerikkaan?

EMMA:

Tapahtui se, ettei tapahtunut mitään. Siksi läksinkin.

HILDUR:

Etkö saanut miestä sieltä itsellesi? Amerikkahan on suuri. Siellä on paljon petettäviä.

EMMA:

Pettämisestä on niin paljon vaivaa ja vähän huvia, Hildur-kulta? No, sinä olet ollut onnellinen? Etkö ole pettänyt ketään?

HILDUR:

Minä en ole kylliksi tyhmä ollakseni onnellinen. Mutta olen siksi tyhmä, etten ole pettänyt ketään. Minä suoriudun onnettomanakin ja tyhmänä.

EMMA:

Niin minäkin sanon kaiken varalta itselleni.

HILDUR:

Sinä olit syypää kaikkeen minun onnettomuuteeni, kaikkeen tähän kurjuuteen.

EMMA

(myöntää kuin hullulle): Se on tietty, se on tietty.

HILDUR:

Sinä valtasit minun mieheni.

EMMA:

Jaa-jaa. *(Unohtaa, että puhuu sairaalle.)* Vieläkö sinä sitä samaa? Teillä on ollut aikaa liiaksi hemmotella pikku tunteitanne.

AMI:

Hän näkee peikkoja keskellä kirkasta päivää.

EMMA:

Ikävä tuollainen sairaus. Koskeeko sinun päähäsi?

HILDUR:

Sydämeeni!

EMMA:

Jaa-jaa.

HILDUR:

Nyt on hän vapaa. Nyt saat hänet. Jos pystyt kilpailemaan nuorempien kanssa.

EMMA

(kuin sairaalle): Pystyn toki, pystyn.

AMI:

Ei hän ole sekaisin. Hän on järkevämpi kuin koskaan ennen. Hän aikoo erota minusta. Hildur, Hildur, tule järkiisi.

HILDUR:

Kuka on sekoittanut minun järkeni? Sinä, Emma. Sinä tulit minun kotiini, kun olin mennyt naimisiin. Minä autoin sinua, niinkuin sisar sisarta auttaa. Palkaksi siitä viettelit sinä minun mieheni. Oh, minä olen katkeroitunut ja pettynyt. Minä en usko sukulaisuuteen, en sisarrakkauteen, en miehiin, en naisiin. Minä en ole hullu, vaikka te yhdessä olette koettaneet tehdä minusta hullun. Minä olen vain onneton, onneton.

AMI:

Ymmärrähän, rauhoituhan. *(Ojentaa kainosti kätensä Hildurille. Hildur työntää Amia Emmaan päin.)*

HILDUR:

Ota hänet nyt ja pidä. Sinä tulit tänne omaasi perimään, ota, ota hänet nyt.

EMMA

(työntää Amia Hilduriin päin): Paljon kiitoksia. Pidä vain omasi. En ole häntä ennenkään ottanut.

HILDUR:

Vaikka olisit saanut?

EMMA

(unohtuen): Vaikka olisin saanut. Olisin saanut, niin, olisin saanut.

HILDUR

(työntää Amia uudelleen): Nyt saat, saat omasi.

EMMA

(työntää Amia takaisin): Sanoin jo: ei kiitos. Ei kelpaa enää.

HILDUR:

Etkö tarvitse isää lapsillesi?

EMMA:

Hildur?

AMI:

Hildur! Sinä menet liian pitkälle. Minä kiellän sinua Emmaa loukkaamasta!

EMMA:

Selitähän sanasi, pyydän!

HILDUR:

Mitä selitä?

EMMA:

Mitä sinä tarkoitit?

AMI:

Kun sinä niin verisesti häpäiset häntä?

HILDUR:

Mitä tarkoitin? En mitään. Sanoin vain kiivastuksissani. Eikö minulla ole oikeus ajatella mitä tahdon? Ja loukata teitä niinkuin tahdon? Mitäs te olette tehneet minulle? Olethan sinä, Ami, tarjoutunut hänelle, Emma juuri sanoi.

EMMA:

Väärin ymmärretty.

HILDUR:

Ja sinä olet aina kieltänyt sen, Ami.

AMI:

Mitä muuta voi, kun ei ole ollut mitään tunnustamista.

HILDUR:

Emma, sinä olet häväissyt minun silmissäni koko maailman, niin etten siinä puhdasta paikkaa näe, ja tehnyt minusta kurjan kiertolaisen.

AMI:

Ajattelehan, mitä sanot.

HILDUR:

Vaiti sinä.

EMMA:

Ei ole ollut mitään vakavaa.

HILDUR:

Sinusta ei ole mikään vakavaa. Älä petä. Sinä et ole nyt myyntipöytäsi takana, sinä olet minun kotonani. Ei. Mikä koti tämä enää on? Minä vihaan tätä paikkaa, jossa minua on kidutettu epätoivoisena, petettynä yli kaksikymmentä vuotta. Istuudu, ole hyvä, mihin tahdot. Minun mieheni syliin vaikka. Ei. Eihän hän ole minun mieheni. Yhtä hyvin sinun, yhtä hyvin jonkun muun. Naismaailman yhteinen sankari!

Prinssi tulee ruokasalista. Pysähtyy oven luona.

HILDUR

(pyyhkii nenäliinalla otsaansa ja silmiään): Kaarlo, miksi sinä kujeilet naamiopuvussa, ja äidillä on niin suurta surua?

AMI:

Erehdys.

HILDUR:

Ei erehdys. Surua, minä sanon surua! Sitä minulla on niin, että olen lopussa. *(Istuutuu ja peittää silmänsä.)* Minä olen vanha, vanha. Vanhalla ei ole sijaa missään, hän on vieras kaikkialla, hyljeksitty, käyttökelvoton. Minä annoin oikaista kulmakarvani, värjätä silmäripseni, minua on käsitelty kauneussalongissa kuin pahaista hylkykappaletta, jota koetetaan tarjota vielä täydestä ja jolla koetetaan pettää ostajaa. Minä en käytä silmälaseja, mutta minä en näe enää ilman mitään. Oh, kuinka minä vihaan tätä kurjaa maailmaa, joka alentaa kunniallisen vanhuuden näille poluille. Minä panen vastalauseen ihmisyyden nimessä kaikkea tätä kaupallisuutta ja moraalin löyhyyttä vastaan. Eikö minulla ole oikeutta kotiini vanhana ja ryppyisenäkin, koska minä olen uskollisesti palvellut tässä yli kaksikymmentä vuotta! Koti on minulle pyhä, eikä se ole mikään itseään tarjoilevien markkinapaikka. Hae minun silmälasini, Kaarlo, vien ne pois, että näen lukea iltarukoukseni edes.

PRINSSI:

Erehdys, armollinen rouva, olen vieras.

AMI:

Saanko esittää teille, prinssi al Rashid, vaimoni, rouva Meriuksen?

HILDUR

(nousee ylös ja kumartaa): Entinen rouva vain. Suokaa anteeksi, teidän korkeutenne, että olen niin järkytetty. En osaa omaani erottaa toisten omista. Olen niinkuin miehet, sokea, teidän korkeutenne.

PRINSSI:

Miessuku on heikkonäköinen suku, armollinen rouva. He eivät näe kauas. Paljon on maailma joutunut heidän lyhytnäköisyytensä tähden kärsimään.

EMMA:

Jos nainen osaisi oikein kohdella miestä, ei hairahduksia tapahtuisi.

HILDUR:

Hyvä. Ja keino?

EMMA:

Naisvalta. Naisvallan aika tulee olemaan maailman historian valoisin aika.

PRINSSI:

Mubarek bašet, menestyköön se. Toivottavasti miehet kuitenkin luovat sen aurinkoiseen helteeseen hiukan varjoa ja viileyttä.

FOLIO

(astuu sisään, hän on unohtanut kauluksen panematta, takki ja liivit ovat auki. Hämillään kokoaa hän niitä yhteen ja pitelee niitä kädellään. Kumartaa neuvottomana ja tyhmänä): Anteeksi, pyysit hakemaan i-i-itseäsi, Hi-Hi-Hildur.

HILDUR

(rientää hänen luoksensa, asettaa Folion kädet paikoilleen ja napittaa liivit): Niin pyysin, kultaseni. Menemme pois kotiin, sinne, missä vanhakin on ihminen.

AMI

(aikoo esittää Folion toisille): Saanko luvan —

HILDUR:

Ei mitään esittelyjä. Tämä on professori Folio, hyvät herrasväet, minun sulhaseni. Me menemme pois. Täällä meillä ei ole mitään tekemistä. Täällä olkoon naisvalta. Haa! Mitä te vallasta puhutte. Te ette rakkaudesta mitään tiedä. Siellä, missä rakastetaan, ei sitä kysytä, ei siitä välitetä!

AMI:

Missä rakastetaan, annetaan anteeksi.

EMMA:

Ja koetetaan ymmärtää.

HILDUR:

Kaikki muu, mutta ei petosta. Minä olen naurettava, prinssi. Mutta sydän täällä *(Painaa rintaansa.)* on sellainen. *(Katkerana.)* Avioliitto ei onneksi ole ikuinen.

AMI:

Miesten typeryyden syynä on naisten typeryys. Miksi naiset eivät paremmin ja aikanansa vartioi oikeuksiansa? Miksi ei olla vähemmän hyvä, ettei kyllästymistä synny?

HILDUR:

Siinä sen kuulitte. Nyt tiedän, miten aviomiehiä on kohdeltava. Nyt vartioin minä tulevaa kotiani ja tulevaa miestäni, kaikelta — demokratialta!

FOLIO

(tyhmänä): Mi-minä en ole demokraatti, pikemmin sydämen asioissa aristokraatti, vieläpä yksinvaltiuden kannattaja.

HILDUR:

Sinä opit rakastamaan minua ja minä sinua. Minusta on sama, mikä maailmankatsomus ja mikä uskontunnustus sinulla on.

FOLIO

(tyhmänä): Mi-minä olen lutherilainen.

HILDUR:

Sen turvissa sopii rauhassa vanheta ja kuolla. *(Vetää Foliota pois.)*

FOLIO:

Miksi kuolla, ennenkuin kaksikymmentäviisi vuotta on kulunut?

EMMA:

Hildur, ajattele vielä tekoasi!

AMI:

Älä lähde, rakas Hildur!

HILDUR:

Rakas! Sinun rakkautesi on kirjoitettu järven laineisiin ja joka laineessa on eri omistus.

FOLIO:

Sanoin sinulle: pelkää naisen paheellisuutta, se tekee miehen syntiseksi.

AMI

(harmistuu): Pelkää vielä enemmän hänen hyveellisyyttään, se tekee miehen marttyyriksi, ja se on vähemmän pukevaa.

FOLIO:

Tekee mo-moraaliseksi.

AMI:

Moraali on lehmänkello, joka käy aina sen mukaan, kenen kaulassa se on.

FOLIO

(jota Hildur vetää pois): Mi-minä olen — viaton.

AMI

(keskeyttää): Hm! Viaton? Naisenryöstäjä!

VÄLIVERHO.

III NÄYTÖS.

Suuri, upea ja fantastisesti kalustettu yksityissalonki Emman yökahvilan yhteydessä. Sohvia, pöytäryhmiä ja peilejä. Ovia taustalla ja molemmilla sivuilla. Pöytäpuhelin.

Emma loistavassa iltapuvussa ja koristeissa, kuten suuren maailman yökahvilan johtajattaret. Hua-Lilang kauniissa kiinalaisessa puvussa.

EMMA

(istuu pienen, sievän kirjoituspöydän ääressä, ojentaa Hua-Lilangille pankkiosoituksen): Tässä on kymmenentuhatta dollaria, miss Lilang. Ei siis mitään suhteita pikku-herra Meriukseen, minun ystäväni poikaan. Olemmeko selvillä?

LILANG:

Yes, miss Fleur, mutta —

EMMA:

Ei mitään muttaa. Se asia tuotti vain teille. Olen maksanut etumaksut. Te jäätte tänne palvelukseeni toistaiseksi. Onko selvä?

LILANG:

Yes, miss Fleur.

EMMA:

No, olettehan kuullut, mikä ero on kiinalaisella ja rakkaudella?

LILANG:

No, miss Fleur.

EMMA:

Ei mitään eroa. Molemmat ovat ostotavaraa.

LILANG:

Aina sama.

EMMA:

Aina, kuolemaan asti. No, ette voi valittaa, te nautitte nyt suurta palkkaa. Teidän elämänne muuttuu loistavammaksi kuin räätälinliikkeessänne. Olen opettanut teille kaikki. Teidän ei tarvitse ottaa käteenne neulaa eikä rihmaa, ellette niitä erityisesti rakasta. Te voitte säästää kokonaisen omaisuuden. Teidän pitäisi olla nyt tyytyväinen.

LILANG:

Olen, miss Fleur.

EMMA:

Menkää saliin, miss Lilang, ja pyytäkää miss Hilleriä tänne, sitten kun hän on vapaa.

LILANG:

Yes, miss Fleur. *(Häntä vastaan tulee Ami frakissa.)* Herra Merius.

EMMA

(nousten): Hyvää iltaa, vanha ystävä. *(Lilangille.)* Miss Lilang, sanokaa vahtimestarille, että hän toisi jotakin. Mitä haluat, Ami?

AMI:

Lasi madeiraa, kiitos.

EMMA:

Madeiraa, olkaa hyvä.

Lilang poistuu.

EMMA:

Istu, ole hyvä. No. *(Istuutuu.)* Tässä sitä nyt ollaan, vanha ystävä. Minun amerikkalainen baarini ja kahvilani ovat täynnä väkeä. Ei tyhjää paikkaa usein. Kaikki sujuu hyvin.

AMI:

En olisi sitä uskonut. Sinä olet oikea liikenero, Emma. Sinua täytyy ihailla.

EMMA:

Rahaa tulee, jos sitä menikin. Ei vanha mantere taida olla huonompi kuin Amerikkakaan, kaikki vähän pienemmässä mitassa vain.

AMI:

Epäilin koko ajan, kun ostit näin kalliin paikan.

EMMA:

Mutta se sopi. Vähän muutoksia ja uusi sisustus, eihän se mitään.

AMI:

Sinä olet selvillä heti kaikesta.

EMMA:

Kaikesta. Minulla oli samanlainen Amerikassa. Sen sisustutin arkkitehdillä. Tämän sisustin nyt itse. Minähän tunnen nämä alat kuin viisi sormeani.

AMI:

Ja sitten poljet maasta palvelusväen. Mutta oletpa saanut kylvää rahaa.

EMMA:

Raha on luotu pyörimään. Jos menetän, ei se tunnu. Mutta en menetä, en minä tästä tappiota ota.

AMI:

Olihan somaa, että tulit tänne.

EMMA:

Tiedätkös, Ami, vaikka ihminen on toimintaa ja väkevää elämää täynnä, on sydämessä jokin kummallinen kaipuu. Sitä kaipaa kuin pieni lapsi kotiinsa. Aina. Se on tyhmää. No, siksi tulin. Nyt olen nähnyt kaikki entiset rakkaat.

AMI:

Ja pettynyt?

EMMA:

En pettynyt. Mutta saanut kokea, että tunto on liioitellut.

AMI:

Ja sitten alkaa tahtoa pois?

EMMA:

Ei vielä pois. Mutta täällä tuskin kauan viihdyn. Rakastan suurta elämää, rakastan Amerikkaa. Siellä on vauhtia, siellä tuntee elävänsä. Siellä voi huuhtoa kultaa katuojasta. Se maa on minua varten. Tahdon kuollakin siellä. Ja kun kuolen, toivoisin — kuvittelen sitä usein — toivoisin, että minun tuhkani hajoitettaisiin New-Yorkin vilkasliikkeiselle kadulle. Se tallautuisi siihen. Minä yhtyisin maahan, joka kantaa sitä suurta elämää ja ihmispaljoutta.

AMI:

Haaveksija!

EMMA:

Rakkautta ihmiseen. Kyllästymättömyyttä.

AMI:

Näkee, että jo ikävöit sinne.

EMMA:

Ajattelehan, että minulla on siellä poika. Hän on amerikkalainen ja jää amerikkalaiseksi. Tahdoin katsoa vielä, kumpi maanosa olisi hänelle parempi. Amerikan veroista manteretta ei ole toista.

AMI:

Teet vääryyttä meille ja meidän vanhalle sivistyksellemme.

EMMA:

Te seisotte täällä samoilla jalansijoillanne. Siellä luodaan uutta. Työtä, työtä ja työn jännitystä, siinä meidän elämämme rytmi. Poika saa jo ryömiä ulos kotelostaan ja alkaa lentää. Jos hänestä tulisi oikea magnaatti rahamaailmassa.

AMI:

Se olisi jotakin.

Sjöberg tuo viiniä, kaataa laseihin ja poistuu.

EMMA:

Miksi sinä olet niin surullinen. Ajatteletko poikaa?

AMI:

En. Hänellä on hyvä äiti. Mutta minä tunnen itseni niin vanhaksi jo.

EMMA:

Mitä vielä. Vanha tahi nuori, täytyy olla iloinen.

AMI:

Toisin oli kaksi kuukautta sitten. Minulla oli koti, vaimo. Nyt Hildur on poissa.

EMMA:

Minkälainen asema oli tuolla Eevalla sinun luonasi?

AMI:

Hän oli, minä olin holhooja ja hän oli holhokki. No, niinkuin sanottu. Mikä asema? Ei mitään asemaa.

EMMA:

Otin hänet luokseni monesta syystä, etenkin koska hän miellytti minua. Olen opettanut häntä. Hän ei ole mahdoton. Hänessä on ainesta. Nyt hänestä tulee jotakin.

AMI:

Houkutuslintu?

EMMA:

Ei mikään houkutuslintu. Hänestä voi tulla Emma numero kaksi.

AMI:

Ei, sinunlaisiasi naisia ei ole maailmassa muita kuin sinä itse.

EMMA:

Kiitos, jos se oli kiitos.

AMI:

Älä luota tuohon prinssiin. Olen jo kauan arvannut, ettei hän ole mikään oikea prinssi. Hän liehii Eevaa.

EMMA:

Oletko mustasukkainen?

AMI:

En tiedä, ehkä. Ehkä en. Ja Kaarlo on aina kiinalaisen kintereellä. Se ei ole hyvä.

EMMA:

Tällaisessa paikassa tarvitaan erirotuisia, kansainvälisiä kirjavuuksia, vieraalta soipia nimiä.

AMI:

He eivät ole ylimyksiä, kyllä sen näkee.

EMMA:

Se ei minulle mitään merkitse. Paljonhan epäiltäviä prinssejä ja prinsessoja on nykyään liikkeellä. Olen tyytyväinen, että minulla on heidän nimensä käytettävissäni.

AMI:

Heidän epäilyttävät nimensä.

EMMA:

Ihmiset tahtovat sellaista. Se on heidän makuunsa. Kiinalainen ei ole enää vaarallinen pojallesi. Poikasi on köyhä, ja tuollaiset kiinalaiset ovat ostettavissa. He rakastavat vain rahaa. Ehkäpä ovat oikeassa.

AMI:

Miten niin oikeassa?

EMMA:

Koska toiselta ei voi odottaa mitään apua missään tilanteessa, ei edes silloin, kun toinen on onnettomuuden aiheuttanut. — Suo anteeksi, Ami, täällä on vain itseensä luotettava. Maailmassa

auttaa vain raha. Ilman rahaa olen turvaton. Rahatonna läksin häpeääni pakoon. Nyt, minne minä tahdon, sinne minä asetun.

AMI:

Sinä syytät minua. Minä olen onneton ilmankin.

EMMA:

Ääni surullinen. Sinä kaipaat siis Hilduria?

AMI:

Niin. Hän oli hyvä vaimo, vaikken sitä huomannut. Ja nyt avioerossa. Se hävettää minua.

EMMA:

Sinussa oli syytä. Et ole ollut uskollinen. Minulta sitä et voi kieltää.

AMI:

Tyhmä, olen ollut tyhmä.

EMMA:

Mitä on avioero! Jokapäiväinen juttu. Amerikassa vaihdellaan vaimoja ainakin joka toinen vuosi, niin että jokainen lopulta saa oman ensimmäisen vaimonsa takaisin.

AMI:

Ei tämä ole mikään valehtelemiskilpailu.

EMMA:

Minä luulin. No, älä ole noin alla päin. Saathan sinä toisen.

AMI:

Hyvä sanoa. Se on sitäpaitsi rahakysymys. Minä olen köyhä, Hildur rikas. Jos hän ei olisi ollut rikas, olisin nainut sinut.

EMMA:

Olipa hyvä. Minua sinä petit vain kerran ja häntä —?

AMI:

Häntä? Kysypä, mitä minulle on tapahtunut? Minä rakastan elämää, olen iloinen, onnellinen, hurmaannun kaikesta. Onko se minun syyni? En minä ole itseäni luonut. Miksi minut on kangistettu, mitä minusta tahdotaan tehdä? Kuollut kaava. Minä huudan kaikille: se on väärin, väärin. En ole vanha.

EMMA:

Älä huuda, et sinä ole mikään sankari.

AMI:

Se vielä puuttuisi. Minä puolustaudun vain.

EMMA:

Etkö tahdo mennä katsomaan pelisalia tahi käydä lukusalissa?

AMI:

Mielelläni.

EMMA

(painaa soittokelloa, ovet avautuvat, Sjöberg ilmestyy ovelle): Olkaa hyvä, saattakaa herra pelisaliin.

Ami ja Sjöberg poistuvat.

EMMA

(tarttuu puhelimen kuulotorveen ja yhdistää numeron): Onko se Hildur? Hyvää päivää. Tämä on Emma. — Ei, älä mene pois, minulla on asiaa. — Ami on hyvin onneton. — Hän rakastaa sinua ja kaipaa sinua. On koko ajan ollut kuin sairas. — Liianko myöhään? Ei koskaan ole liian myöhään. Sanopa, onko maailmassa yhtään miestä, joka ei olisi vaimoansa pettänyt. Ajatuksissansa ainakin. — Sinulla ei ole elämänymmärrystä. Meidän täytyy voida antaa anteeksi, muutenhan elämästä ei tule mitään. — Ja vika on järjestyksen. Joutilas mies, mitä hän voi ylelli-

syydessään muuta kuin romanttisoida rakkaudesta. — Niin, vaikka palvelijan kanssa. Ja haluta vaihtelua. Niin vähäpätöistä heidän puuhansa. Ei, en puolusta, mutta ei hän ole huonompi muita. Miehet ovat sellaisia, — ja tietysti alhaista, mutta minkä me ihmisluonnolle voimme. Mutta hän ei ole koskaan asettanut muita ensi sijalle. — Tiedän, että saat toisen. Mutta miksi viitsiä tottua uuteen mieheen? Mitä se siitä paranee? — Hyväkö? Tietysti Folio on hyvä, niinkuin lukumiehet ovat, mutta minä en aseta niitä kovinkaan korkealle aviomiehinä. — Lukea ja tutkia kieliä, arvaan, onhan se siistiä, mutta hyvin idioottimaista ja steriiliä. Viimeiseksi minä poikani lukumieheksi panisin, jos minulla sellainen olisi. No, ei ole. — Mitäkö tehdä? Sinä yksinkertaisesti palaat miehesi luo. Ei mikään ole niin turvallinen kuin tuollainen tavallinen, erehtyvä pikku mies, jonka kanssa on pitkät yhteiset kokemukset. — Huolii, huolii. Itselläsi on vain uppiniskainen sydän. Se on kokemusten puutetta. — Ja poikasi tarvitsee sinua. — Tietysti rakastat perhettäsi? Rakastaa on ihanaa! — Oh, Hildur, sanoitko, että hellyt? Syleilen sinua, Hildur. Tule siis tänne, tule heti! — Iltapuku. Käytä vähän väriä, punaa poskille, se tekee sinut turvalliseksi. — Pyydä saattamaan minun yksityissalonkiini. — Kuinka olet kiltti. Näkemiin, rakas Hildur.

Asettaa kuulotorven paikoilleen.

EMMA

(huokaa): Oh, miten tyhmiä kaikki. *(Ottaa savukkeen ja sytyttää sen. Selailee kirjoituspöydällä olevia papereita ja kuittailee laskuja.)*

PRINSSI

(tulee sisään): Äitikulta on yksin täällä. — No, oletko minuun tyytyväinen?

EMMA:

Täydellisesti, Charles. Enhän ole ollutkaan sinuun tyytymätön muuta kuin tuon kiinalaisen afäärisi aikana.

PRINSSI:

Mutta eihän meillä kiinalaisen kanssa ole vakavia välejä, ymmärrä nyt jo. Olitpa vihainen tänne tulosta. Vaan pitihän minun saada nähdä isäni.

EMMA:

No, oletko nähnyt?

PRINSSI:

Monta kertaa.

EMMA:

Kuka hän on?

PRINSSI:

Tuo sinun vanha ystäväsi, joka tuli äsken pelisaliin. Mitä hyödyttää sitä kieltää? Aivan mukiinmenevä isä. Huonompikin voisi olla. Sitten tiedän, ettet häntä enää rakasta. Hän olisi vapaa. Mutta et häntä ota. En menetä perintöosuuttani.

EMMA:

Vekkuli, älä ole siitä niin varma, poika. Sitäkö pelkäsit?

PRINSSI:

Totta puhuen en pelännyt, mutta tänne kannatti muutenkin tulla.

EMMA:

Tahdotko naida tuon tytön, tuon Eevan?

PRINSSI:

Käy laatuun, äiti. Olenpa melkein rakastunut. Hän tuntuu olevan kunnon perheestä.

EMMA:

Olen tyytyväinen makuusi. Naimme hänet.

PRINSSI

(syleilee äitiänsä): Kiitos, äiti. Sinä olet hyvä pikku äiti. Maailman parhain äiti. Isää ei tarvitsekaan, kun on tällainen äiti.

EMMA:

Hiljaa, prinssi.

PRINSSI:

Prinssi, ha-ha-haa. Mutta jos tyttö rakastaa vain prinssiä eikä räätäliä?

EMMA:

Tahi vain miestä.

PRINSSI:

Sievä mies, ihan mammansa näköinen.

EMMA:

Eeva on tullut aivan toiseksi nyt, kun häntä on opetettu tälle alalle. Hän on liikekyky. Kun hänet otat, uskon teille liikkeeni, sitten kun itse väsyn.

PRINSSI:

Äiti ei väsy koskaan.

EMMA:

Lilangin olen ostanut vapaaksi sinusta ja muista.

PRINSSI:

Minä en ole luvannut häntä naida.

EMMA:

Hän oli elämäsi musta pilkku kuitenkin.

PRINSSI:

Niin pieni musta pilkku. Kyllä sen aurinko hyvyydessään valaisee ja haihduttaa sieluni valkealta pohjalta pois. Olit oikeassa, niinkuin aina, vaalean rodun nainen on erikoinen. Häikäisevä kuin koru.

EMMA:

Kun nyt saat korusi, katsokin, ettet heti riko sitä. Hän tulee ilman sinua toimeen, mutta sinä et ilman häntä.

PRINSSI:

Jos hän ollenkaan huolii minusta.

EMMA:

Te matkustatte kohta Amerikkaan ja minä tulen perästä heti, kun myyn liikkeeni.

PRINSSI:

Mainiota, äiti.

EMMA:

Miss Fleur, olkaa hyvä. Amerikassa te menette naimisiin ja siellä perustamme uuden liikkeen. Loistavan.

PRINSSI:

Sinä olet aina täynnä suunnitelmia.

EMMA:

Tahtoisin tehdä koko maailman onnelliseksi. Ja sinut todelliseksi prinssiksi.

PRINSSI:

Hurraa, äiti. *(Pyörittää äitiään syleilyssä.)* Koko Kurdin vaihdan minä mielelläni valkeaan Eevaan.

EMMA:

Sallikaa äitihallitsijattaren kosia prinsessa Eevaa puolestanne, prinssi Mohammed.

PRINSSI:

Senhän minä voin tehdä itsekin. Sehän on hauska homma, kun tiedän, että olet häneen tyytyväinen.

EEVA

(astuu sisään loistavassa iltapuvussa. Hän on käytökseltään muuttunut): Te kutsuitte minua, miss Fleur.

EMMA:

Olkaa hyvä, prinssi, hakekaa minulle pelikortit.

PRINSSI:

Ja mistä ne löydän, mamma?

EMMA:

Nimeni on miss Fleur.

PRINSSI:

Anteeksi, mamma, en muistanut nimeänne.

EMMA:

Huoneeni peilipöydän laatikossa ne ovat, olkaa hyvä.

PRINSSI:

Mielelläni, miss Fleur.

Charles poistuu vasemmalle.

EEVA:

Hän sanoi teitä mammaksensa, miss Fleur?

EMMA:

Hän on leikkisä. Hän tahtoo, että olisimme kuin samaa perhettä kaikki.

EEVA:

Hauskaa.

EMMA:

Oletteko tyytyväinen, miss Hilleri?

EEVA:

Erinomaisen tyytyväinen, miss Fleur. Minulla oli hyvä onni. Elämä täällä miellyttää minua. Minä olen kuin kotonani. Mutta todellako ansaitsette niin, että meitä kannattaa niin suurilla palkoilla pitää? Me kolmikko tulemme kalliiksi. Palkat ovat suuret, minun pukuni, koruni ja yksityisopettajani maksavat hirveästi.

EMMA:

Te tahdotte kuitenkin oppia?

EEVA:

Niin mielelläni. Kaikkea. Olen haltioissani. Tahdon oppia oikein käyttäytymään, miellyttämään, keskustelemaan kaikesta sivistyneiden ihmisten kanssa.

EMMA:

Ettehän ole enää sama neiti-johtajatar, Eeva. Te olette nyt miss Hilleri ja minun tuleva apulaiseni.

EEVA:

Niinkö?

EMMA:

Oppikaa käsittelemään ihmisiä oikein. Älkää halveksiko vanhoja, älkääkä eri kansallisuuksia.

Ei mitään henkilökohtaisia mieltymyksiä. Ja karttakaa liian nuoria. Ihmiset ovat vain aineistoa käsissämme. Ei siis rakkauksia.

EEVA:

Minä niin hirveästi rakastan hienoja ihmisiä.

EMMA:

Se kuluu pois. Älkää näyttäkö sitä. Ajatelkaa, että olette nyt johtajatar vain.

EEVA:

Ha-ha. Niinhän minä esitin itseni teille, miss Fleur, ensi kertaa tavatessamme. Se ei ollut totta.

EMMA:

Minäpä näin heti, ettette ollut koulunopettajatar. Mutta se oli onneksi teille.

EEVA:

Mikä minä olin?

EMMA:

Tyttökoululainen vain. Se oli tyhmää rohkeutta, mutta tällaisessa tapauksessa se ei ole vaarallista. Sitä ei kannata muistella. Tehän olette pohjaltanne rehellinen.

EEVA:

Tahtoisin tietysti olla. Minä olen kiitollinen teille. Olen kuin uusi ihminen, en tunne itseäni enää.

EMMA

(puoliksi syleilee häntä): Hyvä lapsi, hyvä lapsi.

EEVA:

Sitten, en ymmärrä, miten suhtautua erääseen henkilöön? *(Vaikenee.)*

EMMA:

Ketä se koskee?

EEVA:

Prinssiä. Te sanoitte, ettei mitään henkilökohtaisia mieltymyksiä — ja — ja —

EMMA:

Hän lähentelee teitä ja näyttää rakastuneelta?

EEVA:

Niin, tahi —

EMMA:

Pidättekö te hänestä?

EEVA:

Pidän, paljon!

EMMA:

Ja hän on sanonut rakastavansa teitä?

EEVA:

Prinssit puhuvat kai mitä milloinkin — alemmille.

EMMA:

Oletteko te alempi?

EEVA:

Mitä muuta minä olisin?

EMMA:

Ha-ha-haa!

EEVA:

Ha-ha-haa. Se on hyvin hullua.

EMMA:

Aivan kuin saduissa. Mutta jos hän ei olisikaan prinssi?

EEVA:

Kuinka niin? Eikö hän ole prinssi? Joskus olen sitä ajatellut.

EMMA:

Jos hän olisi tuollainen kuljeksiva veijari?

EEVA:

Jospa olisi!

EMMA:

Mitä silloin tekisitte?

EEVA:

Ottaisin, jos hän pyytäisi.

EMMA:

Mitä minä povasin teille, Eeva, muistatteko?

EEVA:

Kuinka en muistaisi? Siitähän kaikki alkoi. Minä uskoin siihen. Sen mukaan minä toimin, se on minun ohjeeni ollut. Kaiken voimani olen saanut niistä sanoista. Olen kohoava, kohoava — no, prinsessaksi en sentään.

PRINSSI

(tulee kädessä pakka kirjeitä): Siellä ei ollut pelikortteja, etsin kovasti kaikkialta. Siellä oli tämä pakka kirjeitä avonaisessa laatikossa. Ne ovat arvattavasti minun isältäni minun äidilleni.

EEVA

(koputtaa päätään näyttääkseen Emmalle, että prinssin pää on sekaisin): Vikaa?

PRINSSI:

Ja kun arkki oli kuoresta auki, niin minä näin, että alla oli nimi: Ami!

EMMA:

Teidän korkeutenne, se oli pahasti.

PRINSSI:

Ei, mammakulta.

EEVA:

Teidän korkeutenne!

EMMA:

Teidän korkeutenne puhui minulle äsken kiintymyksestään miss Hilleriin. Minä toivon, että minun liikkeessäni ei harjoiteta eurooppalaista kurtiisia. Minä suojelen työntekijöitäni. Onko teidän korkeudellanne vakavat aikomukset miss Hillerin suhteen?

PRINSSI:

Äiti, minähän sanoin jo, että minä rakastan häntä.

EMMA:

Eihän se ole mikään aikomus. Luultavasti monet muutkin rakastavat häntä.

PRINSSI:

Jos hän suostuu ja mamma suostuu, niin minä nain hänet.

EEVA:

Mutta, prinssi, tämähän on hupaista leikkiä.

PRINSSI:

Ei leikkiä lainkaan!

EEVA:

Mitä sanoisivat teidän alamaisenne? Minähän olen tällainen, tällainen tyttö miss Fleurin kahvilassa.

PRINSSI:

Minähän olen tällainen, tällainen poika miss Fleurin kahvilassa.

EEVA:

Ha - ha - haa.

PRINSSI:

Ha - ha - haa.

EMMA:

Ha - ha - haa.

EEVA:

Minä kun olin uskoa todeksi koko näytelmän.

PRINSSI:

Se on totta.

EEVA

(epäillen, sitten ei usko): Ha - ha - haa.

PRINSSI:

Saanko pyytää kättänne ja sydäntänne?

EEVA:

Ei, ei, nyt riittää. Säästäkää jo pilanne toiseen kertaan.

EMMA:

Hän puhuu totta.

EEVA:

Ha - haa!

EMMA:

Hän ei ole mikään prinssi.

EEVA:

Veijari vain? Ihanko totta?

PRINSSI:

Veijari.

EEVA:

Te narraatte minua ja nauratte sitten.

PRINSSI:

Minussa ei ole prinssiä enemmän kuin tämä maskeradipuku, jonka ostin räätälinliikkeestämme.

EEVA:

Mutta te käyttäydytte kuin prinssi.

PRINSSI:

Oletteko sitten koskaan nähnyt oikeata prinssiä?

EMMA:

Hän oli kamaripalvelijana erään miljonäärin luona vuoden, että oppisi edes kumartamaan. Hän on ammatiltaan räätäli.

EEVA:

Räätäli, ei kai?

PRINSSI:

Räätäli, varmasti kai.

EEVA:

Hirveän hauskaa, jospa se olisi totta?

PRINSSI:

Ja - ja sitäpaitsi minä olen äitini poika.

EMMA:

Ha - ha - haa.

EEVA:

Ha - ha - haa. Kuinkas muuten?

PRINSSI

(osoittaa Emmaa): Minun äitini on miss Fleur.

EEVA:

Miss Fleur?

EMMA:

Hän on minun tuhma poikani, minun pieni Charlesini. No? Tajuatteko nyt? Haluatteko hänet? Otatteko tuon veijarin? Näetkö, ei hän tuollaista huoli?

PRINSSI:

Menetinkö nyt paljon teidän silmissänne, Eeva?

EEVA:

Ette, päinvastoin.

PRINSSI:

Voisitteko rakastaa tällaista veijaria hiukan?

EEVA:

Paljon, prinssi.

PRINSSI:

Sano Charles.

EEVA:

Paljon, Charles.

PRINSSI

(syleilee Eevaa): Eeva.

EEVA:

Charles, rakas Charles.

PRINSSI:

Minun pitäisi antaa sinulle nyt sormus. *(Näyttää sormessaan olevaa sormusta.)* Mutta tässä sormuksessa on väärennetty hohtokivi. Minä ostan sitten sinulle suuren, oikean.

EMMA

(levittää sylinsä): Joko äiti unohdettiin? *(Syleilee Eevaa.)* Rakas tyttäreni.

EEVA:

Rakas miss Fleur.

PRINSSI

(syleilee äitiään): Minun kohtalon kolhima, pikku mammani.

EMMA:

Nyt ei mitään paljastuksia. Te olette miss Hilleri ja te, prinssi, jätätte kurdilaisuutenne vasta Amerikassa. Onko selvää?

PRINSSI:

Selvää on.

EMMA:

Minun on jätettävä kassaan nämä laskut. Miss Hilleri, älkää unohtuko kauaksi tänne. *(Menee oikealle.)*

EEVA:

Kihloissa? No, olemmeko kihloissa?

PRINSSI:

Tietysti, rakas.

EEVA:

Oletko onnellinen, kun sait minut?

PRINSSI:

Olen. Oletko sinä onnellinen, kun sait minut?

EEVA:

Olen. Vielä onnellisempi olisin, jos minun äitini eläisi ja näkisi nyt minut.

PRINSSI:

Pikku raukka.

EEVA:

Minun mieleni tekisi kertoa sinulle vähän elämästäni. Saanko kertoa?

PRINSSI:

Kerro, jos tahdot, armas.

EEVA:

Minun isäni oli tuollainen pieni virkamies vain.

PRINSSI:

Tiedän jo. Ylioppilas, joka joi.

EEVA:

Ja kuoli. Äitini sai tehdä työtä, tietysti sen aikaa kun eli.

PRINSSI:

Äitiraukka. Sitten hänkin kuoli?

EEVA:

Kuoli, kun oli elänyt ensin. Ja eläessään hän lankesi.

PRINSSI:

Elettyään hän lankesi kuolemaan.

EEVA:

Vaan ennenkuin hän kuolemaan lankesi, lankesi hän rakkauteen. Tuomitsetko sinä häntä siksi?

PRINSSI:

Mitenkä, enhän toki.

EEVA:

Hän oli kaunotar, hyvin tunteellinen ja hän rakastui, kun häneenkin rakastuttiin.

PRINSSI:

No, niin saattaa käydä.

EEVA:

Ja kun hän hyppäsi yli lain puitteen, niin hypätessään hän — häpeä — lankesi.

PRINSSI:

Ei puhuta siitä.

EEVA:

Älä siis kysele minulta heistä enää mitään. Minä tahtoisin kertoa kaikki. Mutta näethän, että minulle se tekee pahaa. Ja mehän matkustamme täältä pois. Lupaa, että lähdemme kohta.

PRINSSI:

Minä lupaan.

EEVA.

Sinä veijari. Ettet ollutkaan prinssi. Se minua miellyttää. Mutta kunnon poika sinä olet. Ja viaton. Niin, niin olen minäkin.

SJÖBERG

(tulee): Neiti Hilleriä kysytään.

Eeva lähtee prinssin saattamana ulos. Sjöberg korjaa pöydältä tavaroita ja aikoo lähteä pois, kun neiti Hulaus pistää päänsä ovesta ja tarkastaa huonetta.

HELLÄ:

Hei, Sjöberg, hei, täällähän te olette. *(Tulee sisään.)*

SJÖBERG

(pidellen yhä tarjotinta): Täällähän tohtorikin.

HELLÄ:

Minä katselen tätä komeutta tuttavan oikeudella. Eikö teitä hävetä olla täällä, kun olette niin rikas?

SJÖBERG:

Eikös tohtoria hävetä katsella ihmisten suihin, kun voisitte jakaa minun rikkauteni?

HELLÄ:

Se on minun ammattini.

SJÖBERG:

Ja tämä on minun ammattini. Minä palvelen iloisia ihmisiä, te surullisia.

HELLÄ:

Paljonko teillä on sitten rahaa?

SJÖBERG:

Omaisuutta, sanotaan, siinä neljä miljoonaa.

HELLÄ:

Eipä hullummasti.

SJÖBERG:

Ehdotan yhä avioliittoa.

HELLÄ:

Ei kävele.

SJÖBERG:

Mikäs vika minussa on?

HELLÄ:

Vahtimestari.

SJÖBERG:

Tehän sanoitte, että olette ennakkoluuloton.

HELLÄ:

Niin olenkin.

SJÖBERG:

Viisas antaa tyhmemmälle perään. Jos jättäisin tämän viran?

HELLÄ:

No?

SJÖBERG:

Lähtisittekö minun kanssani Amerikkaan? Minä osaan englantia. Minä perustan siellä oman välitysliikkeen ja minä avaan teille siellä ensiluokkaisen hammaslääkäriliikkeen. Reklaamia vain. No?

HELLÄ:

Sehän olisi toista!

SJÖBERG:

Te saatte kunnon liikemiehen ja minä saan oppineen rouvan. Molemmille edullista. Parempiko teidän on olla naimatonna ikänne? No, eikö lyödä kaupat lukkoon? Eikö sopisi jo rakastaa minua?

HELLÄ:

Tietysti sopisi. Ja minähän —

SJÖBERG:

Muuta siinä ei tarvita. Minä sekä rakastan että kunnioitan teitä ja muuten olen uskollinen ja ensiluokkainen mies loppuun asti.

HELLÄ:

Mutta asia on pidettävä salassa vielä.

SJÖBERG:

Te siis hyväksytte minut?

HELLÄ:

Tarjous on hyvä. Pakkohan minun on hyväksyä. Sano 'sinä' edes jo.

SJÖBERG:

Ei, en ilkeä sentään, tohtori. Toiste jos —?

HELLÄ

(heittäytyy Sjöbergin kaulaan. Tämä kohottaa tarjottimen korkealle päänsä päälle): Mitä se siitä paranee. Sinä, sinä, sinä! *(Suutelee Sjöbergiä nopeasti.)*

SJÖBERG

(hämmentyneenä): 'Sinä', 'sinä', 'sinä'! Mutta, sehän oli onnellista, autuasta! *(Pitelee vapaalla kädellä suutansa ja katsoo onnellisena Hellää perääntyen ovelle.)*

HELLÄ:

Huomenna, meille.

Ami ja prinssi tulevat oikealta. Sjöberg antaa heille tietä ja koettaa poistua samassa ovenavauksessa, mutta kun hän katsoo vielä Hellää, hämmentyy hän ja pudottaa tarjottimelta astiat, jotka särkyvät.

SJÖBERG:

Anteeksi. Suvaitkaa erottaa minut toimestani, prinssi.

PRINSSI:

Mitä joutavia, Sjöberg.

SJÖBERG:

Pyydän eroani. *(Kerää astiankappaleet maasta.)*

PRINSSI:

Tehkää hyvin, tohtori, ja istukaa.

HELLÄ:

Kiitos. Minulla on seuraa salissa. *(Kumartaa ja menee oikealle, hymyillen mennessään Sjöbergille, joka jää hetkiseksi seisomaan ovenpieleen avattuaan oven Hellälle.)*

SJÖBERG:

Pyydän anteeksi. *(Poistuu.)*

PRINSSI:

(Amille): Miltä paikat näyttävät, herra Merius?

AMI:

Erinomaisilta. Lukusali oli suurenmoinen. Sinnehän tulee lehtiä kaikesta maailmasta. *(Viittaa tuoliin.)* Sallitteko, prinssi?

PRINSSI:

Olkaa hyvä.

AMI

(istuutuu, levittää lehden ja kääntää sitä): Otin sieltä yhden lehden taskuuni. Muuten, kun en tunne maailman historiaa, niin kysyisin, kuka on kurdien nykyinen hallitsija, nimi on unohtunut.

PRINSSI:

Se on minun isäni Harun Mohammed al Rashid, häntä sanotaan suureksi Mohammediksi.

AMI:

Montako vallanperijää teidän korkeutenne isällä on, suurella Mohammedilla?

PRINSSI:

Yksi. Mutta hänellä on kaksi komeata poikaa, toinen laillinen ja toinen laiton.

AMI:

Monta vaimoa ja niin vähän lapsia?

PRINSSI:

Lapsia, niin luulen, hänellä on paljon. Mutta sielläkään eivät papat tunnusta kaikkia lapsiansa.

AMI:

Se ei ole kauniisti.

PRINSSI:

Se on niinkuin täälläkin. Kierretään velvollisuuksia. Ja sovinnainen moraali — niin, se on siellä sama.

AMI:

Luonnonvastaista.

PRINSSI:

Epäilemättä. Alkeellista. Kun lasta ei näy, ei sitä ole. Eikä sitä tunnusteta.

AMI:

Täällä pidetään sellaista häpeänä, teidän korkeutenne.

PRINSSI:

Täällä ovat oikeassa. Korkea kulttuuri.

AMI:

Meidän moraalimme kasvattaa vastuunalaisuuteen. Me vastaamme siitä, mitä teemme.

PRINSSI:

Te olette sivistyneitä. Siitä se. Tuo sana moraali — moraali, eikö se ollut teillä ominainen juuri viime vuosisadalle, sen iskusana?

AMI:

Oli. Tälle vuosisadalle on taas suurhuijaus ominaista. *(Levittää lehteä.)* Ajatelkaapa, että tässäkin kerrotaan tällaista. *(Lukee.)* »Hamadanin prinssiksi itseään nimittävä suurhuijari Seid Mohammed Kakelo liikkuu Euroopassa ja Amerikassa väittäen olevansa Harun al Rashidin jälkeläinen. Äsken tämä jalo emiiri on kunnioittanut New-Yorkia käynnillään». *(Antaa lehden painua.)* No — no?

PRINSSI:

No? Se on vanha lehti.

AMI:

Mitä sanotte tästä virkaveljestänne?

PRINSSI:

Sukkela mies.

AMI:

Sukkela.

PRINSSI:

Missähän hän nyt liikkuu?

AMI:

Tepä sen tiedätte.

PRINSSI:

No, luulisitteko, että se olen minä?

AMI:

Tepä sen sanoitte.

PRINSSI:

No?

AMI:

No?

PRINSSI:

Mitäpä tehdä?

AMI:

Jos olisi soittaa poliisille.

PRINSSI:

Emmeköhän jätä sitä?

AMI:

Olisi hauska tutkia asiaa.

PRINSSI:

Mitäs turhaa. Vakuutan, että minä en ole se onnellinen.

AMI:

Sittenpähän nähdään. *(Ottaa kuulotorven ja aikoo yhdistää.)*

PRINSSI

(on säikähtävinään, ottaa torven pois): Minä pelkään.

AMI:

Te tunnustatte?

PRINSSI:

Joudun vankilaan. Armoa.

AMI:

Jokainen rikos ansaitsee rangaistuksen. Me elämme täällä oikeusvaltiossa. Meitä loukkaa petos.

PRINSSI:

Minua myös.

AMI:

Me emme salli ilveilyä. Meillä on oikeudentuntoa.

PRINSSI:

Minä maksan.

AMI:

Minua ei osteta, nuori mies. Miten te olette joutunut rikoksien teille?

PRINSSI:

Minun isäni ei tahtonut tietää minusta. Hän jätti minun äitini yksin.

AMI:

Sellaisia isiä!

PRINSSI:

Eikö totta? Se on hänen syynsä.

AMI:

Mikä oli tuo ilkiö, tuo isänne?

PRINSSI:

Ihan tavallinen mies. Älkää moittiko häntä.

AMI:

Te puolustatte paheellisuutta?

PRINSSI:

Heikkoutta vain.

AMI:

Jo riittää. Te olette pettänyt miss Fleuriä jo kylliksi kauan. Te viettelette nuoria tyttöjä.

PRINSSI:

Siinäkin olen isääni.

AMI:

Mutta minä ilmiannan teidät. *(Yrittää tarttua puhelimen kuulotorveen. Charles estää sen.)*

PRINSSI:

Mitäs turhaa, isä.

AMI:

Vai isä! Siinäpä uusi keksintö. Loistavaa. Teiltä ei puutu mielikuvitusta ja julkeutta, nuori herra.

PRINSSI:

Siinäkin olen isääni, isä.

AMI:

Piru olkoon teidän isänne.

PRINSSI:

Älkää itseänne noin halventako. Te olette sentään pienoismestari vain, jos mestari ollenkaan, isä.

AMI:

Että te uskallatte.

PRINSSI:

Rohkeus ei ole vahvoja puoliani, tunnustan sen. Olen raukkamainen. Olisinko siinäkin isääni, isä?

AMI:

Isä. Minä tuollaisen isä!

PRINSSI:

Minä poika, tuollaisen poika!

AMI:

Minä vedän teidät oikeuteen herjauksesta.

PRINSSI:

Mutta enhän minä ole isää itse valinnut.

AMI:

Mi - mi - minäkös, minäkös?

PRINSSI:

Ku - ku - kukas, poikakos?

AMI:

Ei minun poikani.

PRINSSI:

Valitettavasti. Onko se minun syyni?

AMI

(alkaa pelätä): Ajatelkaahan, mitä te sanotte. Mitä te oikein väitätte? Ei ole kysymys yksin minusta, vaan miehestä yleensä. Mikä on miehen kohtalo? Mies on iloinen, raikas, täynnä elinvoimaa. Hän uskoo ihmisistä pelkkää hyvää. Hän luottaa, luottaa! Ja mikä on palkka? Meitä syytetään, että lapsi on meidän, että olemme pappa. Koko maailman pappa. Maankiertäjien, suutarien, räätälien, veijarien. Olkaa toki kohtuullinen ja *(Häneltä pääsee väkisin, tuskaisesti.)* — armelias!

PRINSSI:

No, en moiti. Isät ovat vain — isiä. Epämääräisiä. Onneksi on aina äiti, jonka helmasta kiinni pitää.

AMI:

Ku-ku-kuka on äitinne? *(Pelkää.)* Ei. *(Hän keksii.)* Nyt arvaan, te tahdotte väkisin isän itsellenne ja olette uhriksenne valinnut minut. Mutta ei se niin käy. Todistuksia, todistuksia. Joku voi

syyttää, että toinen on kaiken maailman isä. Mutta vaikeampi on todistaa, että on jonkun poika.

PRINSSI

(vetää kirjeet taskustansa): Tässä ovat minun todistukseni. Omat kirjeenne miss Fleurille.

AMI

(koettaa ottaa kirjeitä Charlesilta): Antakaa ne pois. Minun kirjeeni. Te olette ne varastanut kiristääksenne minulta rahoja.

PRINSSI

(pitelee kirjeitä ylhäällä päänsä päällä): Rakkauskirjeitä, kuka tahtoo lunastaa ne?

AMI:

Antakaa ne pois. Minä en ilmianna teitä. Tahi minä ostan ne.

PRINSSI:

Te jätitte miss Fleurin. Siinä teidän ja tämän vuosisadan moraali.

AMI

(uuden ajatuksen vallassa): Ahaa, nyt ymmärrän, ne eivät olekaan minun kirjeitäni. Te tiedätte asian ja peloittelette minua. Se oli vain juoni, jolla kiristetään. Todellinen veijari.

PRINSSI:

Kun te vedätte minut oikeuteen, niin siellä luetaan esimerkiksi *(Lukee.)* »Muistelen sinua täällä aina. Elämäni on lähdettyäsi kuin tuhkaläjä», — ha - ha - haa, huonosti sanottu, pappakulta. *(Lukee.)* »Kuinka voi poikamme, pieni Charlesimme. Kasvata sinä hänestä suurmies» — haa! — »että hän hyvittää hairahduksemme, ja hänen isänsä» — huomaa, pikku Charlesilla on isä — »ja hänen isänsä saisi hänestä kunniaa» — hahaa! Suurmies!

AMI:

Jättäkää ilveily.

PRINSSI:

Suurmies, miljardööri tai Amerikan presidentti. Haa! Mutta kun tuli vain Kurdin prinssi.

AMI

(hyökkää yht'äkkiä Charlesin kimppuun): Antakaa kirjeet pois.

PRINSSI:

En.

AMI:

Antakaa pois.

PRINSSI

(pitää kirjeitä päänsä päällä korkealla): Rakkauskirjeitä, hei - hei - kuka tahtoisi, kuka tahtoisi?

Ami koettaa ryöstää niitä.
Samassa tulee Emma.

EMMA:

Mitä tämä on? Prinssi!

PRINSSI:

Meidän korkeutemme leikkii. Haa!

AMI:

Hän ei ole mikään prinssi. Hän on veijari vain. Hän on pettänyt sinua koko ajan. Olisin ilmiantanut hänet, mutta hän on varastanut sinun kirjeesi ja kiristää niillä ja on keksinyt vaikka mitä, ovela varas.

EMMA:

Charles, tuo ei ole kaunista.

AMI:

Charles?

PRINSSI:

Charles, poika, se olen minä.

EMMA:

Hän on meidän poikamme, Ami.

AMI

(valkenee): Oletko se sinä, Charles?

PRINSSI:

Minä se olen, isä.

AMI

(ojentaa käsivartensa ja syleilee riemastuneena Charlesia): Poikani, oma poikani! *(Irtautuu Charlesista, Emmalle.)* Mutta aika veijari hän on.

PRINSSI

(antaa kirjeet äidilleen): Pistin nämä kirjeet taskuuni, mutta tarpeen ne olivat, minä luin niistä papalle jonkun rivin.

AMI:

Ha - ha - haa, poika!

PRINSSI:

Kukahan vei vanhoja lehtiä lukusaliin? Tuo lehti, jossa oli Hamadanin prinssistä, oli vanha jo. Siitähän minä sain tämän aatteen kujeilla prinssinä.

EMMA:

Hän on toisen poikasi Kaarlon näköinen.

AMI:

Tietysti. Isäänsä.

PRINSSI:

Te häpeilette täällä kovasti poikianne.

AMI:

Ei ihmisessä ole vikaa. Me rakastamme kyllä, mutta me elämme niin tuhmassa maailmassa.

PRINSSI:

Me teemme maailman itse.

AMI:

Ei, ei, silloin se olisi hyvä. Minä olen pohjaltani hyvä, minä tunnen sen. Mutta minua kohdellaan väärin. Ja tämä aika. Me elämme viime vuosisataa virheinemme. Kukapa ajastansa irti on? Meille tuollainen piilosta kohonnut prinssi voisi tietää maailman loppua.

PRINSSI:

Älä pelkää. Minun tähteni et menetä mitään kunniastasi. Me vaikenemme ja katoamme.

AMI:

Kiitos siitä, Charles. Eihän minulla ole paljon menettämistä, mutta minulla on vaimo — entinen vaimo.

EMMA:

Älä pelkää, Ami.

AMI:

Olisi kaiken tuho, jos hän saisi tietää, että olen hänet jo silloin pettänyt. Hänellä on vakiintunut kuva minusta, yhm, — kunnon miehenä.

PRINSSI:

Älkää pelätkö, me emme särje sitä kuvaa, isä.

AMI:

Se tuntuu ehkä raukkamaiselta, mutta —

PRINSSI:

Ei mitenkään. Maailma on, mikä se on, jos sitä on muuta kuin me.

EMMA:

Minkälaista olisi, jos maailma olisi täydellinen ja virheetön.

AMI:

Naurettava. Ei, sitä komediaa emme tahdo nähdä.

VAHTIMESTARI

(avaa oven ja ilmoittaa): Eräs rouva, joka väittää olevan tärkeätä asiaa.

SERULIINA

(tulee jo samassa sisään komeassa, uudessa puvussa): Tänne sitten oli vaikea päästä, kun vahtivia herroja joka ovella. Tapella niiden kanssa. Kaksi heitti minut jo kadulle, vaan minä huusin kuin postintorvi ja sanoin, että minulla on asiaa itse emännälle, ja että päästävä on. *(Katsoo Amiin.)* Onko siinä nyt se entinen herra? *(Niiaa.)* Tämä on hyvä herra, niitä maailman parhaita. Ja nämäkö nyt ovat uutta herrasväkeä? *(Niiaa Emmalle ja Charlesille.)*

EMMA:

Minä olen emäntä. Mitä olisi asiaa?

SERULIINA:

Antakaahan, kun kerron.

PRINSSI

(Seruliinalle): Lyödään nyt kättä. *(Ojentaa kätensä ja pudistelee sitä.)*

SERULIINA:

Hi-hi-hii. Se on prinssi tämä. Voi taivasten tekijä. Että Seruliina näki prinssin. Eivätpäs ole ylpeitä oikeat hienot herrat.

AMI:

Me häiritsemme miss Fleuriä. Tulkaa minun luokseni huomenna, jos on aikaa.

SERULIINA

(istuutuu): On, on aikaa. Nythän se on elämä kuin paratiisissa, kun olen saanut tytöltä avustusta. *(Emmalle.)* Nähkääs rouva, se on tällainen asia. Minä saan rahaa tytöltä. Mutta somempi minun olisi itseni vielä ansaita. Mutta mihinkä minä pystyn muuhun kuin toisten nylkemiseen? On siinä myytävänä nyt Tienhaaran kahvila, šofööreille, hevosmiehille ja muille kulkijoille, ihan maantien laidassa. Niin mitäs, jos rouva antaisi minulle rahoja lainaksi korkoja vastaan, kun kuulutte olevan hyvä ja rahoja säkittäin, niin minä ostaisin sen. Ja kyllä se tuottaisi. Hyvä kohtelu. Kyllä minä miehet tunnen. Minä olen jo muutamia öitä valvonut ja tuumannut. Ja niin poltti jo jalkapohjiani, että piti matkalle lähteä.

AMI:

Neuvotellaan siitä huomenna.

SERULIINA:

Ei, tänne on vaikea tulla. *(Siirtyy lähemmä Emman viereen istumaan.)* Kiitos, rouva, ensiksi siitä, ettette suutu. Nähkääs, rouva, on niin häpeä,

kun tällainen nainen kuin minä vanhenee. Onko sitä ihminen enää ollenkaan? Vielä mitä, on vain häpeänä ja vastuksina kaikkialla. Lapset ovat maailmalla, eikähän sitä ilkeä paljon lapsilleen näyttäytyä, niin on tullut syntiä tehneeksi paljon. Vaan noille kodittomille ja maantienkulkijoille se olisi sama, kuka heille ystävällisen sanan antaa ja lämpimän kahvikupin eteen kantaa. Ja siinä on valmiina siinä kahvilassa kaikki, omat taksat kahvikupille ja muulle. Ja se olisi kaksituhatta sen lunastus. Tämä herra voi mennä takuuseen siitä, että minä olen kunnon ja rehellinen ihminen. Sanokaapa, ettekö voi mennä?

AMI:

Minä koetan järjestää asian.

EMMA:

Kukas te olette?

SERULIINA:

Koko maailmahan minut tuntee, Seruliina nimeltä, maailman äiti. *(Nousee ylös ja niiaa ja hypistelee kainona röijynsä helmaa.)*

PRINSSI:

Rouva istuu vain.

SERULIINA:

Heh, rouva? Ei sinne päinkään. Siinä asiassa minä en äänestä. Sanon vain, etten ole Herran pyhän alttarin edessä miehen kanssa ikinä seisonut. Tyttö-ihminen, nähkääs, neiti olen niin puhtaasti kuin olla voin.

PRINSSI:

Me koetamme auttaa teitä. Hyvännäköinen ihminen.

SERULIINA:

Hee, minusta ovat pitäneet jokseenkin kaikki.

EMMA:

Mietimme asiaa. Tulkaa huomenna.

SERULIINA:

Kiitos, rouva. Kiitos, herra prinssi. *(Niiaa, istuutuu.)*

AMI

(hermostuu): Ja lähtekää nyt! Ja pian! Muuten paukahtaa.

SERULIINA

(nousee ylös): Sus' siunatkoon! Minutko ammutaan? Kun lakikaan ei ole pystynyt minuun. Lähdenhän minä, lähden. Kuka saattaisi minua? Ne pistävät siellä kiinni.

PRINSSI:

Ei täällä kukaan pahaa tee. Minä näytän tietä.

Seruliina ja prinssi lähtevät.

AMI:

Huh! *(Vaipuu tuoliin ja pyyhkii otsaansa.)* Kaikenlaisia!

VAHTIMESTARI

(ilmoittaa): Rouva Merius.

EMMA

(nousee ylös): Ota sinä, Ami, hänet vastaan. Minä käyn omalla puolellani. *(Menee vasemmalle.)*

HILDUR

(tulee sisään hämillään): Ami!

AMI:

Tervetulemaan.

HILDUR:

Eikö Emma ole tavattavissa?

AMI:

Hän tulee kohta. *(Kättelee Hilduria.)* Ole hyvä ja istu.

HILDUR:

Kiitos.

AMI:

Kuinka olet voinut?

HILDUR:

Kiitos, hyvin. Kuinka sinä?

AMI:

Kiitos, hyvin. Se tahtoo sanoa: en oikein hyvin.

HILDUR:

Sepä ikävää.

AMI:

Se on ikävää.

HILDUR:

Etkö sinä ole ollut terve?

AMI:

Paha kyllä, olen.

HILDUR:

Sepä ikävää.

AMI:

Onko sinulla siellä mukavaa?

HILDUR:

On, kodikasta.

AMI:

Onhan Folio hyvä mies?

HILDUR:

On.

AMI:

Vaan minä olen ihan yksin. Ei kukaan välitä minusta enää. Ei kukaan hoida minua enää. Niin, ennen oli toista, silloin minä olin onnellinen *(Pyyhkii silmiään.)*, kun sinä minua vielä — rakastit.

HILDUR:

Älä itke, Ami, se tekee niin pahaa minulle. *(Pyyhkii kyynelen silmästänsä.)* Niin, me, jotka ennen kuuluimme yhteen, olemme nyt joutuneet niin kauas toisistamme.

AMI:

Ajatella, yli kaksikymmentä vuotta elää toisen kanssa ja sitten erota.

HILDUR:

Yli kaksikymmentä vuotta rakastaa ja joutua sitten — petetyksi.

AMI:

Eihän se ollut mikään suuri petos silloin. Koeta nyt ymmärtää.

HILDUR:

Minä koetan. Sinä tarvitset nuorempien rakkautta. Minähän olin vanha jo.

AMI:

Se ei ole totta.

HILDUR:

Mutta että se oli palvelustyttö, se loukkaa minua. Sitä minä en voi anteeksi antaa.

AMI:

Mutta sehän oli edullisempi, niin sanoakseni epäkiinteämpi silloin. Eihän minun hairahdukseeni ollut syynä se, etten sinua rakastanut ja ettei sinun olemuksesi ja sielusi olisi tyydyttänyt minua, päinvastoin. Mutta hairahdukseen oli syynä se, että — että — hairahdin.

HILDUR:

Hairahdit, raukka.

AMI:

Mutta minä olen rakastanut sinua aina.

HILDUR:

Oh, älä puhu siitä. Olet niin monia rakastanut.

AMI:

Toiselta puolen, ajattelepa tarkemmin, niin minä olen oikeastaan viaton. Tuollainen tyttö, mitä luulet olevan sen mielessä? Hän haluaa kokeilla. Hän saa itseensä rakastumaan vaikka oikeusministerin. Hänellä se on verissä. Ja oikeusministeri on siinä marttyyri vain. No, sanalla sanoen, kärsin veristä vääryyttä.

HILDUR:

Kuka sinulle vääryyttä tekee?

AMI:

Sinä, sinä. Sinä tuomitset minua väärin, siksi että olet nainen. Nainen ei tuomariksi kelpaa. Naisella ei ole mielikuvitusta eikä elämänymmärrystä. Nainen ei koskaan miestä ymmärrä.

HILDUR:

Mutta minä ymmärrän. Ensikseenkin minulla on mielikuvitusta, toisekseen, miten minä tuomitsisin miestä, jota rakastan — tarkoitan, jota olen rakastanut.

AMI:

Sano se vielä kerran, Hildur.

HILDUR:

Ei, ei!

AMI:

Sinä olet niin kaunis, Hildur, ei mitään antiikkista, ja äänesi on niin pehmeä. Tiedäthän, että sinä olet minun puolisoni vielä, koska teitä ei ole vihitty.

HILDUR:

Ah!

AMI:

Minä en anna sinua Foliolle.

HILDUR:

Ami!

AMI:

Muistatko, miten olimme rakastuneita ennen? Se oli silloin. Mutta eikö rakkaus ole vieläkin suurin kaikista? Se ei petä, se kaiken anteeksi antaa.

HILDUR:

Kun sinä noin puhut, Ami, tunnen hyvin — distängeerattuja tunteita sinua kohtaan.

AMI

(tarttuu hänen käteensä): Anna anteeksi pojallesi.

HILDUR

(antaa kätensä olla): Muistan minäkin entistä aikaa, silloin sinä sanoit, ettei kukaan voittaisi minua naisellisuudessa, hee.

AMI:

Se on totta. Minähän olen ollutkin viisas ja tarkkanäköinen, oikea ihmistuntija.

HILDUR:

Niin, silloin olin minä onnellinen. Ja sinä sanoit, että oma vain on oma.

AMI:

Niin onkin.

HILDUR:

Mutta sinä tahdoit sitten toisen.

AMI:

Nyt taas oman, se on viimeinen tahtoni. Katso minua, olen vanha. Mikäs nyt on ollessa kunniallinen? Vaan sinä tahdot hylätä minut, vanhusraukan. Jättää yksin.

HILDUR:

Enhän minä —

AMI:

Minä en jaksa sitä kestää. Sinä tahdot saattaa minut ennenaikaiseen hautaan.

HILDUR:

Enhän minä tahdo. *(Pyyhkii silmiään.)*

AMI

(pyyhkii silmiään): Oh, raskasta on poikamiehen elämä.

HILDUR

(pyyhkii Amin silmiä): Kas noin, älähän enää, oh, enhän minä tällaista kestä.

AMI

(nousee ylös päättävänä, ojentaa kätensä Hilduria kohti): Hildur.

HILDUR

(nousee ylös): Ami.

AMI:

Minä rakastan sinua.

HILDUR:

Ja minä sinua.

He syleilevät toisiaan.

AMI:

Nyt minä kosin sinua uudestaan.

HILDUR:

Kosi.

AMI:

Tahdotko tulla minun vaimokseni, Hildur?

HILDUR:

Tahdon, Ami.

AMI:

Ja rakastaa minua myötä- ja vastoinkäymisessä?

HILDUR:

Tahdon.

AMI:

Ja jos tahdot, rupean työtä tekemään. Ihminen tarvitsee työtä, ei voi elää puhtaana ilman työtä.

HILDUR:

Sinähän luet ja kehität itseäsi.

AMI:

Mitä työtä se on? Minä häpeän. Minä olen alempana kuin silloin, kun aloitimme.

HILDUR:

Älä ole pahoillasi, me ostamme sinulle rohdoskaupan.

AMI:

Äläkä pelkää, en katsele tyttöjä enää. Mutta millä hyvitämme Folion?

HILDUR:

Lahjoitamme hänelle monta metriä kirjoja. Niistä hän pitää. Ne ovat hänen suurin rakkautensa, hänen intohimonsa.

AMI:

Ha-ha-haa.

HILDUR:

Hän on paljon kuivempi kuin sinä. Oikea kirjatoukka. Hänen tieteensä ikävystytti minua. Rakastan miestä, joka on mies vain ja puolisoni.

AMI:

Siksi sinä valitset taas minut?

HILDUR:

Sinut.

AMI:

Minä en ole koskaan ollut näin onnellinen. Jokaiselta mieheltä pitäisi vaimo ottaa vähäksi

aikaa pois ja sitten antaa hänet takaisin. Silloin tietäisivät he vähitellen, mitä on rakkaus.

HILDUR:

Ja miten onni on sentään onnellista. Olen luotu onnea varten, suru ei sovi minulle. Se tekee ryppyjä.

AMI:

Ryyppyjä se minulle teetättää.

HILDUR:

Ja avioliitto, se on kuitenkin paras liitto maailmassa. Ja moraali?

AMI:

Se on sentään aika poika auttamaan pahimmasta. Ja me sen apua tarvitsemme, me heikko sukupuoli.

HILDUR:

Jospa sitä olisitte ja pian vanhenisitte.

AMI

(syleilee Hilduria): Vanhetaan ja viisastutaan, oma rakas vaimo.

EMMA

(tulee vasemmalta): Mitä minä näen? Olette sopineet. Sehän hauskaa. *(Kättelee Hilduria.)*

HILDUR:

Kiitos kaikesta, Emma. Nyt minä tunnen, että olet ollut oikea sisar.

AMI

(osoittaa Hilduria): Hän on hyvä.

EMMA:

Hän on hyvä.

HILDUR:

Älkää saattako minua hämilleni. *(Etsii laukustaan jotakin löytämättä.)*

EMMA:

Mitä etsit?

HILDUR:

Olen ihan sekaisin. Nämä monet järkytykset. Kasvoni ovat joutuneet epäjärjestykseen. Puuteri ja huulipuikko jäivät kotiin.

EMMA

(antaa hänelle omat esineensä): Ole hyvä. Ethän sinä ollut siellä kihloissakaan vielä.

HILDUR:

En kuin salakihloissa, hee.

EMMA:

Se ei ole mitään. Nyt te alatte alusta taas.

AMI:

Ja tämä vaihtelu virkisti vain. Se entinen oli koeavioliitto. Nyt alkaa se oikea ja luja rakkaus. Ja ajattelepa, minä valitsen sinut uudelleen. Eikö se todista, että sydämemme kuuluvat yhteen ja tunteemme ovat likipitäen ikuisia?

HILDUR

(katsoo ylös haaveissaan): Oh. Likipitäen ikuisia. *(Laittelee kasvojansa ja alkaa punata huuliansa.)*

AMI:

Odota, ei vielä. *(Suutelee äkkiä Hilduria.)* No nyt.

HILDUR:

Hullua, miten olen rakastunut häneen. Hänen veroistaan ei ole toista maan päällä.

EMMA:

Ei ole.

HILDUR

(jatkaa kasvojensa laittelemista). Olkoon syntinen, mikä vain, sellaisenaan minä hänestä pidän. Miten kamalaa sitten, Ami, kun elämä loppuu, enkä saa rakastaa sinua enää.

AMI:

Minä rakastan sinua sittenkin, uskotko. Rakkaushan ei ole likipitäen, vaan ihan ikuinen. Minä tunnen sen nyt.

EMMA

(painaa soittokelloa, Sjöberg ilmestyy): Olkaa hyvä ja ilmoittakaa talon joukoille, että tulisivat tänne, ja toimittakaa meille samppanjaa.

SJÖBERG

(poistuu ja tulee kohta takaisin ja ilmoittaa): Herra Folio.

EMMA:

Pyytäkää sisään.

FOLIO

(astuu sisään, kumartaa): Minä tulin hakemaan si-sinua, Hildur-ku-kulta, niinkuin käskit.

AMI

(kättelee): Terve, vanha veikko. Voit onnitella minua nyt. Me olemme menneet uudestaan kihloihin Hildurin kanssa.

HILDUR:

Suo anteeksi, Folio, että tein sen sinulta kysymättä.

FOLIO:

Mubarek bašet, menestyköön se. Näin onkin parempi. Minä en tiennytkään, kenen luo menisin iltaisin teetä juomaan. Nyt saan tulla taas Hildurin luo.

AMI:

Olet tervetullut aina. Näin pääset kaikista ristiriidoista. Nyt sinun ei tarvitse pelätä, että vaimosi pettää sinua entisen miehensä kanssa.

EMMA:

Rakkaudesta on enemmän huolta kuin hyötyä. Se vie ajan. Ja vaikka aika kuluu, jäävät huolet.

AMI:

Hoida sinä tieteitäsi, siitä koituu hyötyä koko maalle. Apropoo tieteistä, oletko nähnyt lukusalia? Tulepas, minä näytän. *(Aikovat lähteä, kun samassa tuodaan samppanjaa.)* Me tulemme kohta.

Folio ja Ami poistuvat.

Vahtimestarin perästä tulevat Kaarlo ja prinssi, tervehtivät. Vahtimestari poistuu.

KAARLO:

Äiti, olipa hauska, että tulit.

HILDUR:

Tulen kotiin taas.

KAARLO:

Olemme kaivanneet sinua kovasti.

HILDUR:

Suokaa anteeksi, prinssi, kun viime tapaamisemme oli niin outo. Olin sairas.

CHARLES:

Minua ilahduttaa, että olette terve taas. Minä tunnen myötätuntoa, jos uskallan sanoa. Emmekö voisi olla hiukan ystäviä, rouva Merius?

EMMA:

Prinssi on usein puhunut sinusta, Hildur.

HILDUR:

Se on minulle suuri kunnia, teidän korkeutenne. Jos osaisin sanoa kurdin kielellä 'minä rakastan teitä'?

CHARLES:

Voi sanoa näinkin: 'Aum mani padme hum.'

HILDUR:

'Aum mani padme hum.'

CHARLES:

Koum boum, minä kiitän teitä.

HILDUR:

Teistä tulee suuri hallitsija kerran, prinssi.

CHARLES:

Te olette hyvä, rouva Merius. Saanko antaa teille tervehtymisenne muistoksi tämän *(Vetää sormestaan.)* sormuksen? *(Ojentaa sen Hildurille.)*

EMMA:

Prinssi!

HILDUR

(haltioissaan): Sehän on ihana. Kokonainen aarre. *(Suutelee yht'äkkiä Charlesia.)* Kiitos, prinssi. Rakastan teitä kuin omaa poikaani. *(Tarttuu lasiinsa.)* Eläköön Kurdin prinssi. Eläköön.

TOISET:

Eläköön. *(Juovat.)*

CHARLES

(kumartaa): Koum, boum. En unohda tätä koskaan. Jos minun isäni tämän näkisi, iloitsisi hän suuresti.

Sisään tulevat Ami ja Eeva.

EEVA:

Rouva?

HILDUR:

Eeva? Kuinka viihdyt uudessa paikassasi?

EEVA:

Kiitos kysymästä, erittäin hyvin.

HILDUR:

Minä olin ehkä liian ankara emäntä sinua kohtaan. Älä muistele pahalla. *(Emmalle.)* Hänhän palveli meillä tätä ennen.

EMMA:

Kuinka sanoit? Palveli?

HILDUR:

Niin palveli. Oli sisäkkönä. Kyllähän näit. Kunnon tyttö muuten.

EEVA:

Minä — minä harjoittelin.

AMI

(pyyhkii hikeä otsaltansa): Kuuma ilma. Ukkosta tulossa varmaan. Hildur, etkö lähde katsomaan lukusalia, siellä on viileämpää?

HILDUR:

Kohta, ystäväni.

EMMA:

Eevahan oli teidän holhokkinne?

HILDUR:

Holhokki. *(Naurahtaa.)* Kysy Amilta. Sisäkkö, holhokki? No, miksi ei. Voihan sanoa, että palvelija on aina holhokki.

EMMA:

Kun Eevan vanhemmat kuolivat, jäi hän teidän hoitoonne? Hänhän on orpo, Eeva-parka, Amin ystävän, sen Hillerin tytär.

HILDUR:

Ha-ha-haa, oletko leikillinen? Ystävän tytär? Mitä te kuvittelette? Ja orpo? Eläähän sinun äitisi ainakin, Eeva?

EEVA:

Kuinka niin? Missä?

AMI:

Jätetään tämä.

CHARLES:

Ei, olisi hauska kuulla tarkemmin.

EEVA:

En minä viitsi aina suvustani puhua. Se suku on minulle hyvä kyllä. Luulkaa mitä tahdotte.

EMMA:

Eeva, te olette pettänyt meitä!

EEVA:

Älkää olko pikkumainen. Niinhän tekin meitä.

AMI

(kulkee levottomana edestakaisin): Uh-huh!

Sisään ryntäävät painien keskenänsä Sjöberg ja Seruliina. Seruliina saa tempautuneeksi Sjöbergin käsistä irti ja tasapainonsa menettäneenä paiskautuu lattialle istualleen.

SERULIINA

(ojentaa ihastellen käsivartensa Sjöbergiä kohti): Sillä vasta on voimia, tuolla miehellä, karhun voimat. Hyviä ovat kaikki tämän talon miehet takaa-ajossa, vaan tämä on paras.

EMMA:

Mitä tämä on?

SJÖBERG:

Hän kuljeksi ympäri hakien jotakuta, ja me ajoimme häntä takaa. Ja eukko lähtee juoksemaan ja juoksee ympäri huoneita ja herättää huomiota.

SERULIINA:

Ettepä saaneet kiinni, ähä!

EMMA:

Ketä te vielä haitte?

SERULIINA:

Tyttöäni minä hain. Ja minä näin hänen tulevan tänne. *(Katselee ympärilleen.)* Eeva! Sinua vasta sai etsiä ja hakea. Jouduin kilpasille noiden miesten kanssa. Vaan voitinpas. *(Innoissaan.)* Voi, et usko, kun teki hyvää saada juosta vielä kerran.

EEVA

(kylmästi käskien): Nouskaa ylös, rouva.

SERULIINA:

Hi-hi-hi, rouva? Älä karahteeraa liian korkealle suotta.

EEVA:

Minähin kielsin naapuria, kummia, tänne tulemasta. *(Emmalle.)* Hän on hoitanut minua pienenä.

SERULIINA:

Minä, minä toki olen lasta hoitanut.

EMMA

(Sjöbergille): Menkää. Antaa hänen olla.

Sjöberg poistuu.

SERULIINA:

Oletko sinä minulle vihainen, Eeva? *(Pyyhkii silmiään.)*

EEVA:

Me häiritsemme miss Fleuriä.

SERULIINA:

Mies-lööriä? Mitä noista miehistä, jos heitä häiritseekin joskus. Kun katselen sinua, Eeva, niin vedet tippuvat silmistäni. Onko se Eeva, minun pieni Eevani, vai onko se taivaan enkeli? Voi, lapseni, sinä olet kaunis kuin kukka nurmella.

EMMA:

Teidänkö tyttärenne hän on?

SERULIINA:

Minun. Tottakai hän minun tyttöni on, mitenkäs muuten minä olisin hänen äitinsä. Minulla on hänelle asiaa.

EEVA:

Hän on sairas *(Osoittaa otsaansa.)*, hermotautia.

HILDUR:

Tämä on Eevan äiti.

CHARLES

(Seruliinalle): Ettekö te olekaan kuollut?

SERULIINA:

Minäkö kuollut. Ei, ehei. Koettakaa *(Tarjoaa kättänsä.)*, elävää lihaa, minä elän. Enkä aiokaan nyt kuolla. *(Eevalle.)* Minä kun ostan sen Tienhaaran kahvilan.

EMMA

(Hildurille): Oliko tämä *(Osoittaa Eevaa.)* se nainen, jonka tähden sinä läksit kotoa pois?

HILDUR:

Etkö sitä tiennyt?

EMMA:

Ami, miksi olet pettänyt meitä?

AMI:

Tyttö tahtoi olla hienompaa sukujuurta ja pyysi —

EEVA:

Te itsehän minut ensin esititte heille holhokkina. Ja enkös minä ollut holhokki ja vähän enemmänkin? Tehän tahdoitte peittää jälkenne.

AMI:

Sehän oli leikkiä, jonka minä aioin purkaa, mutta sinä pakotit minut jatkamaan sitä.

EEVA:

Koska minä tahdoin lähteä teiltä pois, kun te ette halunnut naida minua. Eikä mitään rahatarjousta, aina vain samaa nuottia: 'rakastan, rakastan'. *(Halveksien.)* Hoh!

AMI

(suuttuneena): Jos minä sanon, 'minä rakastan sinua', ei suinkaan minun sitä raha kourassa tarvitse sanoa kunniallisille tytöille.

EEVA:

Ei sitä kunniallisille tytöille sanokaan — noin vanhat miehet.

HILDUR:

Ei ole Amin syy, hän tahtoi päästä tytöstä.

SERULIINA:

Ei ole tytön syy, hän tahtoi päästä herrasta. Eikä saa krituseerata irtolaisihmisiä, se ei ole akuraattia.

EMMA

(Eevalle): Sinä olet vapaa minun palveluksestani.

EEVA:

Eikö voi antaa anteeksi? Se oli vain yksi valhe.

EMMA:

Jonka juuret ovat syntymän takana. Jätä vaatteet ja korut pukuhuoneeseen. *(Ottaa pöytälaatikosta rahaa.)* Tässä on kaksituhatta kahvilanostoa varten. *(Ojentaa rahat Seruliinalle.)*

SERULIINA

(ottaa rahat): Kiitoksia, paljon kiitoksia. Minua sitä onnestaa aina.

EEVA

(äidilleen): Katso nyt, minkä teit, minä menetin hyvän paikan. Olisit pysynyt poissa. *(Charlesille.)* Charles, etkö sinä virka sanaakaan?

CHARLES:

Sanoisin vaikka kymmenen sanaa, jos niillä voisin korjata osankaan häpeästäni.

EEVA:

Minä vannon, että se oli viimeinen valhe.

CHARLES:

Silloin uusi petos ei ole siitä kaukana. Olla tyhmä, menee mukiin, mutta olla narri ja tulla tänne asti sitä näyttämään, se käy miehen kunnialle.

EEVA:

Olemattomalle kunnialle. Olethan isätön itsekin!

EMMA:

Jos molemmat olisivat isättömiä, seuraavassa polvessa olisivat lapset isättömiä ja äidittömiä. Ja mitä sitten seuraavassa? Hottentotteja ihan!

EEVA:

Hylkäätkö sinäkin minut, Charles?

SERULIINA:

Älkää hylätkö sievää tyttöä, ottakaa palvelukseenne, prinssi.

EEVA:

Prinssi! *(Koroittaa ääntänsä.)* Hän on minun sulhaseni!

SERULIINA:

Narraa tyhmempiä!

EEVA:

Ei hän ole prinssi enempää kuin minä Kiinan keisarinna. Hän on räätälinoppipoika vain.

AMI:

Huh, tässä tulee sairaaksi.

EEVA:

Niinkuin ennenkin, kun minä hellästi hoitelin.

AMI

(hyökkää Eevaa kohti): Vaikene jo, arkkienkeli.

EEVA:

Eikö enää ystävätär?

CHARLES:

Hänen?

EEVA:

Hänen myös.

CHARLES:

Sallikaa, että minä saatan teidät ulos!

EEVA:

Mikäs kiire tässä? Tässä olen minä, siinä olet sinä, sulhanen *(Osoittaa Charlesia.),* tässä on minun äitini *(Osoittaa Seruliinaa.),* siinä on sinun

äitisi *(Osoittaa Emmaa.)* ja tuossa sinun isäsi. *(Osoittaa Amia.)* No, mikä tässä on vikana, perheet ovat koolla, juodaan pois kihlajaiset!

HILDUR:

Mitä hän sanoo? Kuka on isä?

EMMA:

Älä kuuntele häntä, hän on hullu.

EEVA:

Teidän miehenne tahi meidän miehemme, koko maailman mies. Eikös hän *(Osoittaa Charlesia.)* ole veljensä näköinen *(Osoittaa Kaarloa.)*, näkeehän sen sokea paarmakin!

SERULIINA:

Voi sun töhveli. Hyvät herrasväet, meikäläinen ei malta olla kieltä käyttämättä ja totuutta kaunistamatta, se kuuluu ammattitaitoon.

EMMA:

Parasta lähteä nyt, ettette joudu todella kiinni.

SERULIINA

(Eevalle): Tule sinä Tienhaaran mökkiin, sinne sinä kuulut. *(Toisille.)* Tämä tyttö se nyt vihille viedään. Sen Tienhaaran poika, se Heippa-

Heikki, lupasi tämän naida, olkoon minkälainen tahansa, sanoi, jos kaksituhatta markkaa käteen saa. Ja kehuipa vielä, että hän eukkonsa kurissa pitää. Minä saan siinä kahvilassa sitten tarjoilijattaren paikan. Nythän minä ostan tälle mukavan miehen. Tämähän minun tärkein asiani olikin.

Ami on lyyhistynyt tuolille. Kaarlo ja Charles avaavat oven.

EEVA

(virnistää ja näyttää kieltänsä Amille): Koum boum, Ukko Noa, ja terveisiä toiselle sisäkölle! *(Heittää lentosuukon mennessään Charlesille.)* Adieu, adieu; prässirauta, my dear, rakkaani.

Seruliina ja Eeva poistuvat ja Kaarlo ja Charles seuraavat heitä ulos.

HILDUR

(peittää käsillä silmänsä): Oh, mikä kurjuus on elämä!

EMMA:

Hildur, olen tehnyt tyhmyyksiä, tahdittomuuksia ja muuta, luullun rakkauden nimessä ja nuoruuden naiiviudessa, usko, naiiviudessa vain! Enkä niitä koskaan itselleni anteeksi anna. Niistä

on kokonainen iäisyys. Mutta ei ole ollut aikaa niitä surra. On pitänyt toimeen tulla ja eteenpäin mennä. Koeta ymmärtää ja antaa anteeksi. Maailma on melkein kauttaaltaan samanlainen, siinä on jos jotakin. Älä siis murehdi, kun sitä et voi sillä auttaa. Pitää koettaa elää vain, olla voitokas ja kohota yläpuolelle kaiken pienen tunteen.

HILDUR:

Pienen? Minulle on koti ja rakkaus olleet kaikki kaikessa. Sinä et niistä mitään tiedä.

EMMA:

Kauniita tunteita, hiukan antiikkisia tosin. Mutta kannattaako niihin koko sieluaan panna? Luotapas niihin, näet, miten käy.

AMI:

Hildur, minä en tiedä todella, kuinka virhe on tullut tehdyksi. Häpeä, häpeä se on, enkä minä uskoisi itsestäni niin huonoa, ellei näkyvä todistus olisi edessäni. Elämä, mitenkä sanoisin — Mutta ei, ei sovi syyttää sitäkään. Pää huono, voi sanoa, ja sydän ikäänkuin rakoilee itsestään ja ajatus viekoittuu syrjäpoluille. No, siinäpä tulikin synti, sen huomaa sitten liian myöhään. Minä olen pahoillani. Mutta poikahan on sievä, eikä

maksa meille mitään. Ja lähtee maasta pois, eikä tästä vanhasta häpeästä kukaan saa tietää. Hildur, minä kaipaan hyvyyttäsi ja anteeksiantoasi.

Folio, Kaarlo ja Charles tulevat sisään oikealta.

HILDUR:

Folio, suojele minua. Minä tulen nyt luoksesi todella. *(Tarttuu Folion käteen.)* Minä uhraan nyt sinulle elämäni ja rakkauteni.

FOLIO:

Sinä tiedät, että minä olen liian vanha oppiakseni enää yksinkertaisimpiakaan pykäliä rakkauden kieliopista.

HILDUR:

Etkö sinä rakastakaan minua?

FOLIO:

Vain menneen ajan muodoissa, nimenomaan.

HILDUR:

Oh, minua naurattaa, naurattaa.

AMI:

Nyt, kun kaikki tiedät, on parasta nauraa.

EMMA:

Ja kun tieto on valtaa, voit paremmin hallita maailmaasi.

HILDUR:

Mutta tiedänkö, montako prinssiä ja prinsessaa meidän perheeseemme kuuluu?

AMI:

Ei ole kuin tämä yksi, kurdilainen vain.

HILDUR:

Miksi et sitä minulle ennen sanonut?

AMI:

Kyllähän ihminen hyvät työnsä tuo mielellänsä julki ja on sankari, mutta tulepas huonoine töinesi esiin ja ota lapiolla päähäsi, siihen vaaditaankin enemmän kuin sankaruutta, joko tyhmyyttä tahi tunnottomuutta, eikä minulla ole kumpaakaan.

CHARLES:

Olisi väärin vaatia ihmiseltä liikaa.

KAARLO:

Sinä rakastat kuitenkin isää. Eikä sinulla ole sydäntä hylätä häntä ja minua.

HILDUR

(hiljaa): Kun sinä sen sanot.

KAARLO:

Ja sinä sen tunnet.

EMMA:

Vaikka sinä itkisit itsesi harmaaksi, ei maailma toiseksi muuttuisi.

CHARLES:

Meidän on siis tyydyttävä tähän maailmaan ja tähän ihmiseen. *(Täyttää lasit.)* Juokaamme tämän erehtyvän ihmisen, tämän hyvän ja pahan maailman malja. Ja ennen kaikkea hyvän naisen malja! *(Antaa lasin Hildurille.)*

HILDUR:

Juoda? Kun sydän on ennestäänkin niin täysi. *(Juo.)*

AMI

(kilistää Hildurin kanssa): Hildur.

HILDUR:

Ami! *(Hellästi.)* Ami!

AMI:

Rakkaani.

HILDUR:

Oma raukkani, mitä olet kärsinyt!

AMI

(joka on pannut lasinsa pois, suutelee äkkiä Hilduria): Uskollinen, kultainen vaimoni. Maailman paras nainen!

HILDUR:

Se on liikaa minusta, ja liian vähän maailmasta. *(Onnellisena.)* Oh, minä kuolen.

AMI:

On parempi rakastaa kuin kuolla rakkaudetta.

HILDUR:

Minä en rakasta monia, mutta omaani minä rakastan koko sydämestäni.

KAARLO

(Charlesille): Nyt ainakin saan minä kunnollisesti syleillä sinua, Charles. *(Syleilee Charlesia.)*

CHARLES:

Kunnon veli!

HILDUR:

Charles, lapseni, anna minäkin syleilen sinua. *(Syleilee Charlesia.)* Ja sinua, Emma. *(Syleilee Emmaa.)* Kaikki unohdettu. Kaikki sovitettu. En usko, että noin suloinen poika olisi muuta kuin onneksi itselleen ja muille.

AMI

(riemuissaan): Selviää, selviää vielä sotkuinen solmu. Anna minä syleilen sinua, Folio. *(Syleilee Foliota.)* Ethän ole mustasukkainen? *(Pudistelee häntä.)*

FOLIO

(leikillisen synkästi): Vaadin kaksintaisteluun, naisenryöstäjä!

HILDUR:

Minä olen onnellinen. Se on niin tyhmää!

CHARLES:

Jos se tyhmyys meiltä pois vietäisiin, miten ikävä olisi maailma.

FOLIO:

Taivaallinen asia, että hyvät naiset edes pystyvät antamaan rakkaudelle nimenomaan sen arvon, joka sille kuuluu.

EMMA:

Vaikka sen arvo vaihteleekin enemmän kuin rahan arvo sodan ja pörssiheilahdusten aikana.

AMI:

Oi, nainen ja rakkaus! Kun nainen todella rakastaa, antaa hän anteeksi kaiken.

HILDUR:

Paitsi ei sitä, että ei ole ketä rakastaa ja kenelle anteeksi antaa.

VÄLIVERHO.

MARIA JOTUNIN KOOTUT TEOKSET

"Maria Jotunin teoksilla on suomalaisessa kirjallisuudessa oma erikoinen paikkansa. Ne merkitsevät sellaisinaan uutta astetta suomalaisen proosatyylin kehityksessä yhä suurempaa notkeutta, tiiviyttä ja täydellisyyttä kohti. — Maria Jotunin kootut teokset antavat nyt tilaisuuden jokaiselle perehtyä kirjailijattaren rikkaaseen tuotantoon ja saada yleiskatsauksen siitä inhimillisestä ainehistosta, joka sisältyy tähän ei kovin runsaaseen, mutta kirjallisilta ja inhimillisiltä arvoiltaan hyvin painavaan tuotantoon." (*E. Palola*, Iltalehti.)

Neljä osaa: **I.** Suhteita. Rakkautta. Arkielämää. — **II.** Vanha koti. Kun on tunteet... Miehen kylkiluu. Martinin rikos. — **III.** Savuuhri. Kultainen vasikka. Musta härkä. Jussi ja Lassi. — **IV.** Tohvelisankarin rouva. Tyttö ruusutarhassa. Avonainen lipas.

Erikoisen kaunis asu. Vaatek. à 70 mk, nahkaselk. 90 mk.

Koottujen teosten ilmestymisen jälkeen *Maria Jotuni* on julkaissut vielä teoksen Olen syyllinen. Kolminäytöksinen murhenäytelmä. — 35 mk.

OTAVA

Hinta 45 mk.

Suom. kaunokirj. 1.
Joteni

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA
120 102 2104
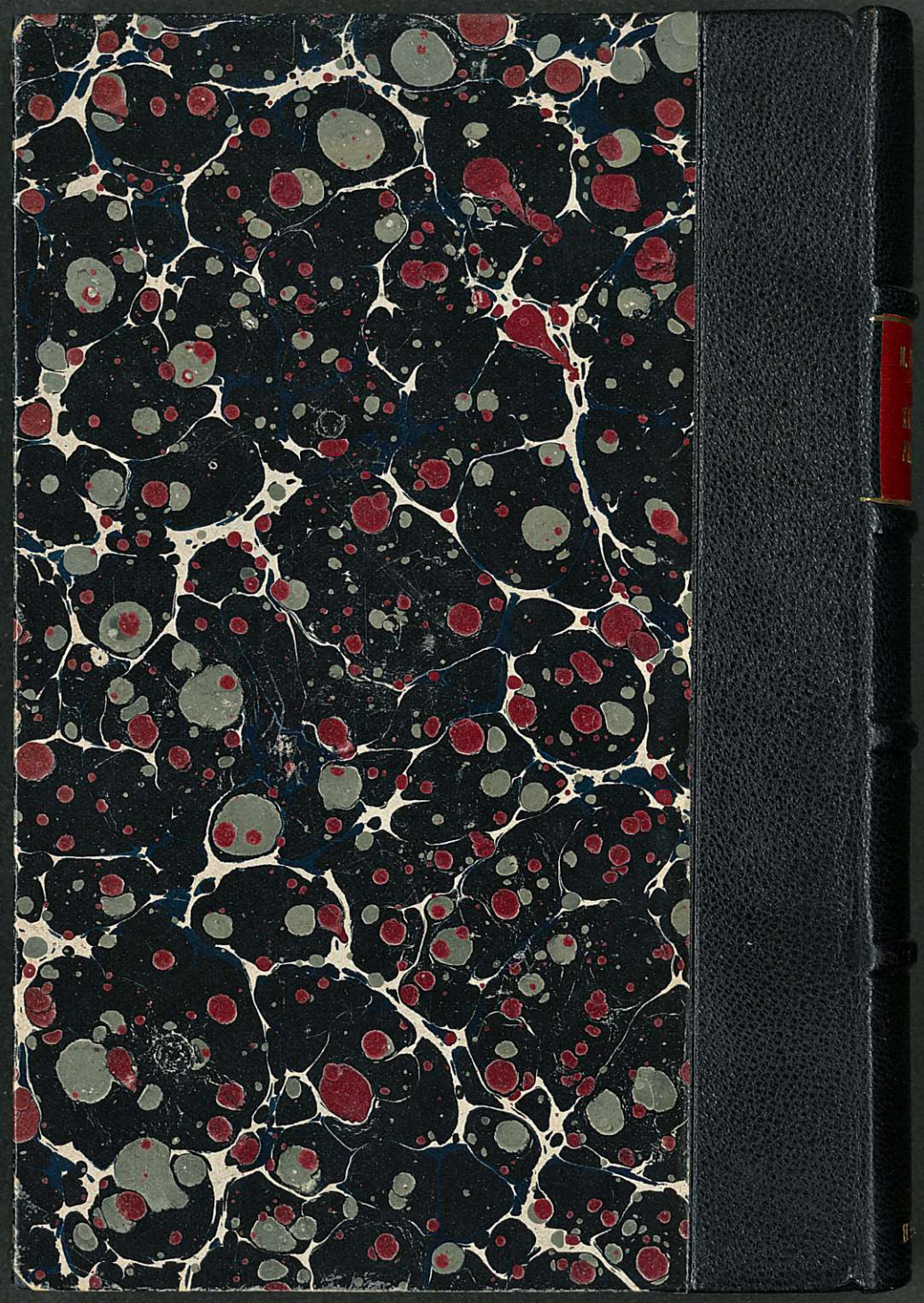
KIRJANSITOMO
TUKEVA
HELSINKI